

DR. PHILIPPE MADRE

ALE ZBAV NÁS OD ZLÉHO

KARMELITÁNSKÉ
NAKLADATELSTVÍ
KOSTELNÍ
VYDRÍ

Dr. Philippe Madre

**ALE ZBAV NÁS
OD ZLÉHO**

**Praktický přístup
k vysvobození**

KARMELITÁNSKÉ
NAKLADATELSTVÍ
KOSTELNÍ VYDRŽÍ
1993

© Pneumathèque, Paris, 1979
© Karmelitánské nakladatelství, Kostelní Vydří 1993
© Přeložil Jan Joneš, 1993

Nihil obstat: P. Vojtěch Kodet, O. Carm.
Imprimi potest: P. Josef Jančář, O. Carm.

ISBN 80-85527-40-5

PŘEDMLUVA

Vysvobození z přediva pout, která lidem nastražil Zlý, přinesl Pán Ježíš. Tato skutečnost je nejen předmětem víry ve slovo evangelia, ale i předmětem zkušenosti jak v životě svatých, tak i v dnešním hnutí charismatické obnovy. Mnozí totiž poznali ten skoro fyzický pocit vysvobození zpod jha břemene, jež z nich bylo sňato, jako když z vás svléknou těsný šat, což je provázáno pocitem volnosti a znovunalezené lehkosti, na niž jste již tak pozapomněli, že jste přestali věřit, že je ještě vůbec možná. Toto vysvobození je nám dáno buď skrze modlitbu bratří, nebo naším úpěnlivým voláním k Ježíši Spasiteli, či ještě na místech a v okamžicích zvláště silné milosti.

Proto se tato kniha obrací v první řadě k těm, kteří touto zkušeností prošli nebo tuší, že by je tato zkušenost mohla potkat v budoucnu. Nejde nám zde o to, abychom prokázali existenci démona a plodů jeho destruktivního působení, rovněž se zde nejedná o systematické pojednání o teologii milosti a tím méně o jakousi „příručku exorcisty“ nebo o „duchovního psychoterapeuta“! Je to dokument, jenž je plodem zkušenosti jak osobní, tak i čerpané ze společenství, jde tu o zkušenost duchovní, terapeutickou a charismatickou. Dotýká se pole, které je obrovské, byť trochu pozapomenuté, a to navzdory tomu, že v této oblasti existuje velká církevní tradice. Tato studie tedy obsahuje zároveň bezpečné záchranné body, pevné základy, ale také otevřené perspektivy pro další zkoumání v tomto nesmírném a složitém světě.

Přesto je tato kniha hlavně vyznáním víry v Ježíšovo svrchované Panství, v jeho absolutní vládu nad všemi mocnostmi zla, v jeho svrchovanou moc, která se uplatňuje právě tak v celém vesmíru, jako v „podsvětí“ každého člověka. Ježíš je Pánem všeho: největších událostí lidské his-

torie právě tak jako těch nejskromnějších gest každé osoby, andělů dobrých i zlých; a každý se bude muset dříve či později podřídit jeho Panství.

Satan ve své nesmyslné pýše by ze sebe rád udělal Pána stvořeného vesmíru a rád by na sebe strhl všechny pocty, od těch nejdrobnějších až po ty nejokázalejší. Našemu světu nescházejí různé formy modloslužebnictví a tato kniha se dotýká pouze několika z nich. Křesťan, který je nositelem světla Kristova, se musí snažit, aby zapudil temnoty lháře, aby odhalil jeho nesčetné lži.

Milostí křtu je věřící nejen osvícen, ale přijímá také výzvu a sílu k tomu, aby mohl Nepříteli odolávat. Každý pokřtěný jako úd Kristova těla má moc nad demony. Nepřekvapuje, že v hnutí obnovy znovu objevujeme modlitbu za vysvobození v té míře, v jaké je působení Ducha Svatého z jistého hlediska křestní milostí, jež u věřícího znovu ožila.

Vidíme, že Ježíš byl po svém křtu hnán na poušť, aby tam čelil ďáblu. Je třeba poznamenat, že v evangeliích se démon poprvé objevuje při této příležitosti, v okamžiku, kdy se Ježíš chystá zvěstovat Království a Spásu. A rovněž hlavně při slavení křtu církev ve jménu Ježíšově vykonávala a vykonává svou moc nad mocnostmi temnot. Exorcismy, i když již nemají tak jako dříve povahu „důrazných rozkazů démonovi“, jsou neustále součástí přípravných liturgických obřadů před vlastním křtem. S modlitbami proti Zlému a jeho vlivu se však setkáváme i v eucharistii (modlitba po Otčenáši), při svátosti pokání a pomazání nemocných. (Detailní odkazy na toto všechno najdeme v dokumentu Kongregace pro nauku víry: „Křesťanská víra a démonologie“, La Documentation Catholique, č. 1681, 3.-17. srpna 1975, str. 708-718. Zde se také znovu potvrzuje moc církve nad démonem.)

Ve zřeknutí se satana a všech jeho skutků, k čemuž dochází při obnově křestních slibů během velikonoční vigílie, je možné spatřovat znovu se obnovující milost, jež nás posiluje vůči Protivníkovi. Jsou-li opravdové případy posedlosti relativně řídké a vyhrazené velkému exorcismu biskupa nebo jeho pověřence, jsou útoky a sužování ze strany démona - jeho jméno reprezentuje celou legii zlých duchů - rozličné a mnohostranné.

Proto si věřící, skrze svou křestní milost, přisvojují Kristovo vítězství nad vládcem tohoto světa. Církev od svých počátků a po celou svou dlouhou historii vyzývala křesťany k bdělosti a k ustavičnému boji s Protivníkem. K tomu, aby věřící mohl bojovat s velkým Drakem, dávným Hadem, a aby jej dokázal přemoci, je vyzbrojen Pánem v církvi. Jeho zbraně jsou zbraně světla v pokoře a v pravdě. Jsou to víra a svátosti víry, Písmo, modlitba, půst, přímluvy Panny Marie a svatých, svátostiny atd. Hlavně ho však musíme přemoci tím, že se zřekneme hříchu a svých špatných náklonností, bez nichž nad námi Nepřítel nemá moc. Připomeňme si zkušenost, realismus, usilovnost a humor sv. Terzie z Avily. Jsou to rady zvlášť cenné:

„Od té doby mě už ty úzkosti nezneklidňují, ani jsem neměla strach z ďáblů, takže když mi ukazovali, jak budu později vyprávět, nejen že jsem nemívala strach, nýbrž se mi zdálo, že jej mají oni ze mne. Svrchovaný Pán všech věcí mi dal nad nimi takovou moc, že se jich dnes nebojím víc než much. Jsou tak zbabělí, že ztrácejí odvahu, když vidí, že jimi někdo pohrdá. Neútočí přímo, leda na ty, které vidí, jak se lehce vzdávají, anebo když Pán dopustí, aby jejich útoky a pronásledování dodalo jeho služebníkům větší odolnost.

Kéž se líbí Jeho Velebnosti, abychom se obávali jen toho, čeho je nutno se bát, tím, že si uvědomíme, že nám může uškodit víc jediný všední hřích než celé peklo: a to je nad slunce jasnější pravda.

Víte, kdy nám zlí duchové nahánějí strach? Když se trápíme starostmi o pocty, o rozkoše a o bohatství světa. Milujeme-li a usilujeme-li o to, co máme mít v ošklivosti, tehdy jim dáváme do rukou zbraně, kterými bychom se mohli bránit, a svým nezměrným předsudkem je nutíme, aby proti nám bojovali. Jen na to pomyslet budí soucit, neboť by stačilo, abychom se přivinuli ke kříži a z lásky k Bohu všim pohrdali, poněvadž ďábel prchá před takovými úkony víc než my před morem. Ďábel je přítelem lži a lež sama, a proto se nikdy neshodne s tím, kdo kráčí v pravdě. Vidí-li však, že rozum je zatemněný, všemožně usiluje zaslepit jej docela; a zjistí-li, že je někdo tak slepý, že klade svou spokojenost

do věcí tohoto světa, jež jsou nicotné a nestálé jako dětské hry, přesvědčí se, že má co dělat s dítětem, a také s ním tak jedná a baví se tím, že na něho útočí jednou i vícekrát.

Kéž se líbí Bohu, abych já nepatřila mezi tyto, nýbrž podpírána jeho milostí považovala za odpočinutí, co je odpočinutí, za čest, co je čest, za rozkoš, co je rozkoš, a ne naopak. Tehdy bych udělala rohy¹ všem ďáblům a ti by se dali na zděšený útěk. Nechápu, proč se bojí ten, kdo křičí: ďábel! ďábel! - zatímco by mohl volat: Bože! Bože! - a naplnit peklo zděšením..."

(Sv. Terezie od Ježíše: „Život“, kap. XXV., str. 221-222, přel. Josef Koláček, Edice karmelitánská spiritualita 1991)

A konečně mějme na paměti, že tato kniha je proklamací Otcovy lásky, která nás k němu neustále přitahuje, a tím nás vytrhává z moci temnot a umožňuje nám vstoupit do jeho podivuhodného světla. Zlý ve své žárlivosti nemůže snést, aby se člověk, stvořený k obrazu Božímu, stal účastníkem na božské přirozenosti, nemůže snést pomýšlení na to, že člověk má stále živější, důvěrnější a láskyplnější vztah ke svému Otcovi. Satan usiluje o to, aby tento vztah zničil, aby znetvořil tento obraz, protože je ve své podstatě vražedníkem. Otec se ale nenechá přemoci Zlým. Dal svého Syna, svatého Jediného, Beránka obětovaného od založení světa, aby věřící zůstal v Bohu a Bůh v něm. A tak se neradujeme z toho, že duchové jsou nám podřízeni, ale z toho, že naše jména jsou zapsána v nebesích.

Albert-Marie de Monléon, OP

¹ Světice tu mluví o gestu, jež vyjadřuje pohrdání. Při němž se tři prsty sevrou a ukazováček a malíček ční vůči dotyčnému jako rohy. V češtině by odpovídalo urážce, kterou vyjadřuje rčení „Nasadit rohy“.

DOPIS MONSIGNORA COFFYHO

ARCIBISKUPSTVÍ
VALBI

12, rue de la République
81 - Albi

Drahý příteli,

Albi, 25. května 1979

v předmluvě k Vaší knize píše otec Albert de Monléon: „A konečně mějme na paměti, že tato kniha je proklamací Otcovy Lásky, která nás k němu neustále přitahuje, a tím nás vytrhává z moci temnot a umožňuje nám vstoupit do jeho podivuhodného světla “.

Tuto větu je možno vztahovat jak na Váš esej, tak i na „Judského lva “. Vaše komunita totiž chce být svědkem Otcovy Lásky, jež nás vytrhává z moci temnot a umožňuje nám vstoupit do jeho podivuhodného světla.

Dotýkáte se důležité oblasti a já si přeji, abyste ve svém bádání pokračoval. Zvláště po té linii, kterou jste již započal. Abyste na konkrétních případech ukazoval, že k tomu, aby nějaká osoba našla opět svou rovnováhu, je duchovní a náboženský rozměr nezbytný.

Ujišťuji Vás svou bratrskou oddaností.

Philippe Madre
„Lion de Juda “
Cordes

Robert COFFY

UPOZORNĚNÍ

Následující studie si vůbec nedělá nárok, aby byla vyčerpávající. Spokojíme se zde s tím, že vysvětlíme hlavní linie našich poznatků, jež se týkají vlivu Zlého na lidskou konstituci, a to na základě své lékařské zkušenosti v komunitě.

V konfrontaci s neblahým působením Zlého na lidský organismus a psychiku jsme se ocitli proti své vůli. V prvé řadě to byl šok pro naši rozumovou analýzu. Mnohokrát a opakovaně jsme byli svědky toho, že ke klasické terapii bylo nutno připojit duchovní dimenzi, jejíž aplikace se často ukázala jako vysoce účinná. Nejprve se tedy dotkneme oblasti vysvobození po stránce klinické. Říkáme vysvobození, a ne uzdravení, neboť toto téma se dotýká člověka v jeho stavu psychosomatickém. Ovšem příčina tohoto stavu není přirozená, ... což nás vede k tomu, abychom připustili zásah „nadpřirozeného“ destruktivního faktoru, jemuž teologie říká „Zlý“. Tento faktor se pokusíme poněkud blíže specifikovat v dalších částech knihy. V této knize nepůjde - až na příležitostné případy - o problém spontánního uzdravení duchovního ani o problém zázraku.

Z této studie budou rovněž vědomě vyloučeny případy, které se týkají moci vykonávat exorcismus, jež přísluší biskupům a kněžím v závažných případech posedlosti. Pojednáváme zde o způsobu, jak provádět vysvobození, což může se svolením církve realizovat každý křesťan, podobně jako může používat svěcenou vodu nebo litanie ke všem svatým.

Naše klinické a experimentální úvahy v oblasti vy-

svobození jsou - jak budeme konstatovat dále - potvrzeny biblickými fakty a církevní tradicí. Bude nutné podat stručný nástin teologického přístupu k této otázce, vždy však jen pro potvrzení medicínsko-psychologických a psychiatrických experimentálních poznatků.

Na počátek všech těchto patologických projevů bez váhání klademe základní biblické dogma, jež dnes mnozí přesto zuřivě napadají: budeme hovořit o prvotním hříchu a o jeho důsledcích pro lidskou rovnováhu.

Plně se ztotožňujeme - a lékařská analýza to potvrzuje - se závěry tradiční křesťanské antropologie, a z toho důvodu se někdy trochu vzdálíme od nejnovějších poznatků moderní psychologie, v níž se ostatně projevuje neblahá tendence vyloučit duchovní dimenzi bytí.

Naše pozice se přibližuje duchu tomismu, neboť podle našeho názoru právě on sám nejpřijatelněji ozřejmil otázku Zlého a jeho působení na lidský život.

Jsme šťastni, že můžeme poskytnout své lékařsko-duchovní dedukce komunitám života a modlitby a připomenout jim ještě jednou, že se jedná o zkušenost, o naši vlastní zkušenost, jež je - jak doufáme - pravdivá, jež však zároveň neaspiruje na to, aby byla nějakým vyčerpávajícím objasněním prazvláštní otázky vysvobození.

1

OBECNÉ ÚVAHY

Církev před krátkou dobou vstoupila do rozhodující fáze, která je pokládána za „nový advent“, jak o tom hovoří Svatý otec Jan Pavel II. (První encyklika Jana Pavla II. *Redemptor hominis.*) Mnohé hřivny, které dosud spočívaly v útrokách církve, jsou jí v současnosti zjevovány Duchem svatým.

Tato rozličná bohatství, která mají své kořeny v dlouhé církevní tradici, jsou právě tak motivem, jako prosbou, abychom se obrátili ke Kristu, „Vykupiteli člověka“.

Církev je dnes Duchem svatým naléhavě vyzývána k tomu, aby se modlila a uspíšila příchod Páně (2 P 3,12), což je „pošetilá“ naděje každého křesťana, mimo niž mizí všechny důvody k existenci.

Tuto charismatickou obnovu můžeme pokládat za jednu z hřiven nového adventu, v němž nás Bůh prosí, abychom se konečně obrátili k tomu, který všechno dovršil: k Ježíši.

Když učedníci Jana Křtitele vyhledali Ježíše, aby se ho zeptali: „*Ty jsi ten, který má přijít, anebo máme čekat jiného ?*“, odpověděl jim: „*Jděte a oznamte Janovi, co slyšíte a vidíte: Slepí vidí, chromí chodí, malmocní jsou očisťováni, hluší slyší, mrtví vstávají, chudým se hlásá radostná zvěst. A blahoslavený, kdo se nade mnou nepohorší*“. (Mt 11,3-6)

Což se toto neděje v těchto zvláštních časech církevních dějin, kdy Pán touží osvobodit své stvoření od všech pout, jež mu brání v tom, aby se molilo vzepnout k němu? Avšak při naplňování všech svých plánů Bůh usiluje o to, aby každého z nás učinil svým skutečným spolupracovníkem (1 Kor 3,5), jestliže jsme s tím svolní a jestliže vyslovíme (a stále budeme opakovat) své „fiat“.

Živě si přeje, abychom se podíleli na posvěcení, na uzdravení svém i svých bratří. Opravdu aktuální jsou následující slova sv. Pavla: „*Bůh nás přece nepovolal k nečistotě, ale k posvěcení!*“ (1 Sol 4,7)

Tak tato milost probouzí v mnohých srdcích žízeň po svatosti, na kterou Lásky Boží hojnou měrou odpovídá. Ale zároveň začínáme chápat, jak je tato cesta úzká, jak musíme být bdělí a nešlapat příliš stranou; neboť bychom mohli takřka nechtěně sejít z této jedinečné cesty a vydat se po jedné z nesčetných odboček, jež se nám Zlý neustále snaží nastražovat v podobě klamného světla, klamného učení, klamného duchovního sebevzdělávání. Drama začíná, ... protože tyto odchylky mohou vyvolat, nebo ještě zhoršit fyzické, duchovní a psychické utrpení, a když potom přivoláme na pomoc medicínu, zjistíme, že je v tomto případě málo účinná.

Proto tedy z důvodů preventivních, ale i léčebných musíme studovat, kritizovat, či dokonce odmítnout některé z těchto odchylek, jež jsou provázeny vábnými sliby. Ve skutečnosti mají totiž pouze jediný cíl: odvést nás od toho, který jediný je Pravda a Život.

Těchto úchylek je velmi mnoho, jsou velmi svůdné a budí zdání nadpřirozenosti, což jim bohužel zaručuje skutečný úspěch. Nicméně je velice žalostné, že u jedné a téže osoby může rozvoj těchto projevů způsobit, že se současně začnou projevovat mimořádně rozmanité psychické a somatické potíže.

Výzva ke svatosti, kterou Pán nechává rozeznít v našem srdci, výzva, kterou velice zdůrazňoval Druhý vatikánský koncil, se dotýká všech oblastí našeho vnějšího i vnitřního života.

Odpovídá nezbytnému důkladnému očištění naší bytosti, k němuž musíme využít darů Ducha svatého vyhledáváním ctností, hlavně teologálních, a pevným zakořeněním v životě svátostném a v životě modlitby. Prosté využívání charismatu se potom promění v plodné působení pro božskou Slávu ve službě církve.

Tak je třeba pochopit, že proměna musí přijít v každodenním praktickém „vysvobozování“ ve smyslu církevního zrání a prohlubování. Toto zrání musíme nejprve rozšířit do roviny diagnostické. Jedno z nebezpečí „charismatické praxe“ spočívá v tom, že se občas věnuje příliš velká pozornost mimořádným stránkám některých projevů..., aniž se lidskému rozumu (a jeho kritickému smyslu) poskytne prostor pro potvrzení autentičnosti těchto projevů. V takovém kontextu a s ohledem na specifické potíže je potom pokušení vypomáhat si zásahem „nadpřirozena“ velice časté, avšak zřídka opodstatněné. Rovněž diagnostický postup při stanovení vlivu Zlého na lidskou bytost musí být velice přísně zachovávan; veškeré charismatické vlohy přitom bezpochyby najdou své bohaté uplatnění, nicméně určitá psychologická a lékařská profesionalita, právě tak jako notná dávka zdravého rozumu je zde nezastupitelná.

Hlubší církevní pohled musí vést k tomu, že toto vysvobozování bude prováděno stále méně izolovaně, jak se to často děje při krátkých setkáních, při modlitebních shromážděních nebo i jinak, ... kdy se krátce nato právě osvobozená osoba znovu nebezpečně ponechá sama svému osudu.

Očištění (velmi obecně vzato) nám totiž postupně odhaluje, co je to mystické Tělo Kristovo. Když je uzdravena nebo vysvobozena nějaká osoba, je tím očištěno celé Tělo. Rovněž tak když vykonáváme onen pověstný „úkon“ vnitřního osvobození, není to pochopitelně žádná osobní zásluha, a to ani tehdy, jde-li o individuální skutek působený mimořádnou milostí Boží.

To je skutek Těla... a my všichni jsme údy tohoto Těla Kristova, údy sice poskvrněnými, ale neustále omývanými v Beránkově Krvi. (Zj 1,5) Tělo - to je pochopitelně církev, ale v církvi to je také modlitební skupina nebo nějaké jiné společenství života. A toto vysvobození je jednou z funkcí Těla, jehož některé údy působí viditelněji než jiné, proto si však nemohou dělat nárok na větší zásluhy.

Pojem „vysvobození“ je dnes vystaven snahám o jeho další rozčlenění. Zdá se, že výsledkem celého procesu bude vznik celé řady „úkonů“, které se bez sebe navzájem neobejdou a které se budou vzájemně doplňovat v podivuhodném díle uzdravování, jež je plodem milosti Boží a svědectvím jeho Lásky ke stvořeným bytostem. Jestliže totiž toto vysvobození s sebou nese zásahy určité autority a zřetelné odlišení určitých duchovních kvalit (které jsou už jen zřídka shromážděny v jedné jediné osobě), je na druhou stranu právě tak pravda, že stejně zásadní důležitost mají i projevy účasti a přímluvy.

Jasně vzájemné vymezení těchto různých služeb umožňuje této „vysvobozovací funkci“ Těla pozitivně působit. To, že Ježíšovo Jméno tak účinkuje na síly Zlého, není ani tak zajišťováno autoritou, schopností rozlišovat, účastenstvím a přímluvou samotnou, jako spíše obsahem srdce těch, kdo se modlí, tím, co je uvnitř srdce, které se musí celé nechat přemoci vírou, nadějí a bliženskou láskou.

At' už osoba, o jejíž uzdravení Boha prosíme, má sebeodpudivější vzezření, at' už nám jakkoli imponuje, at' už má sebenepřístupnější povahu, nepocit'ujeme-li k ní lásku, může se stát, že vyzdravení bude neúplné nebo pomíjivé. Teprve tato láska vzešlá z Těla, která vyplňuje „dům“ (Mt 12, 43-45), a skutečnost, že tento dům už není prázdný, ale naplněný přítomností milujícího Boha, ... vypuzuje nečistého ducha, který se navrátil se sedmi dalšími, ještě zlovolnějšími než je on sám, s cílem znovu se usadit ve svém bývalém příbytku.

Proto ti, kteří provádějí vysvobození, mají velkou odpovědnost a nikdy se nesmějí spokojit s tím, že skrze Kristovu moc vypudili zlé duchy, kteří zamořili lidskou bytost a kteří v ní zanechali svou stopu v podobě určitých patologických projevů. To je pouze částečné vítězství, ... neboť Nepřítel nikdy neřekl své poslední slovo. Stále obchází kolem jako řvoucí lev (1 Petr 5,8) a čeká na příhodný okamžik.

Právě vysvobozená osoba je vždy duchovně, a někdy dokonce i z lékařského hlediska, křehká, avšak získala převzácnou perlu - a tou je svoboda... Protivník přesto dokáže trpělivě čekat na hodinu odplaty, kdy využije chvíle zvláštní slabosti a pokusí se znovu proniknout do své bývalé oběti, aby ji opět usilovně mučil.

Proto osoba vysvobozená z moci Zlého nemůže být zcela ponechána o samotě, nýbrž musí zůstat pod neustálou ochranou komunity, jejíž modlitby zakryjí okamžiky nepozorovatelného rozladění, či dokonce potlačí eventuální pokusy o nové zhoubné působení Zlého, jemuž by čerstvě vysvobozená osoba určitě sama nemohla příliš dlouho vzdorovat.

V tom spočívá veškerá důležitost účastenství a přímluv a jejich ochranná úloha. Tento nový aspekt vysvobození, či spíše to, co následuje po vysvobození a co bychom mohli nazvat „vnitřním zotavením“, je

prvořadé a je to mnohem důležitější než první fáze „frontového boje“.

Zlý je samozřejmě již přemožen Kristovým umučením, což byl svobodný a dobrovolný akt. Tento akt však bude završen až v den slavného příchodu Pána. V očekávání této události neustává pronásledovat Tělo Kristovo, snaží se podrobit si člověka v jedné či několika oblastech jeho psychiky a jeho organismu.

„*Není žák nad učitele...*“¹¹ (Mt 10,24) Jestliže se vládce temnot pokusil podrobit si dokonce i Syna Božího, oč víc bude usilovat o člověka..., o každého z nás.

Vždy na nás dělal velký dojem popis Kristova pokušení na poušti podle evangelia sv. Lukáše. Trojí druh pokušení, meditujeme-li o něm při modlitbě, ve skutečnosti obsahuje všechna možná pokušení, která může satan nabídnout. Ježíš nad nimi zvítězí, a přesto: „... *opustil ho až do určeného času*“. (Lk 4,13)

Nic si nenamlouvejme,... náš hřích je v nás hluboce zakořeněn. Jsme stvoření velice křehká; domníváme-li se, že jsme vybojovali vítězství, uvědomme si zároveň, že se později vyskytne vždy nějaký okamžik příhodný pro Nepřítele.

2

IDENTITA ČLOVĚKA

Zdá se, že svět je ponořen do tmy, či spíše - jak to upřesnil sv. Tomáš - do dvojí tmy: do tmy hříchu a do tmy nevědomosti. Světlo zářilo v temnotách, a temnoty ho nepřijaly, ba dokonce se je pokusily udusit, a boj pokračuje.

„... celý svět má v moci zlý duch“ (1 Jan 5,19) a je pravda, že neznámá síla nás často podněcuje k tomu, abychom se ve svých myšlenkách zabývali tím, jak působit zlo. K tomu, abychom přešli k činům, by stačilo, aby se sklonila naše vůle. „Neboť nekonám dobro, které chci, nýbrž dělám zlo, které nechci.“ (Řím 7,19) Apoštol samozřejmě žaloval sám na sebe, neměl však na mysli své chování, ale vnitřní hnutí, jimž byl vystaven.

Nevědomost nás navíc zaslepuje; předpokládáme, že přirozené věci dobře známe, což je vážný omyl, protože ve skutečnosti z nich vnímáme pouze nepatrnou část. Co se týče nadpřirozeného světa, který je nám přesto tak blízký, nejenže o něm nechceme nic slyšet, ale nechceme jej ani spatřit. Je to jako závoj, jenž zakrývá náš rozum. A jestliže nedáváme pozor, tloušťka tohoto příkrovu se den ze dne zvětšuje.

Proč je Zlý tak evidentně přítomen ve světě? Proč je náš rozum tak zatemněn a naše vůle tak slabá? Existuje-li Bůh, proč to všechno dovolí?

Klademe-li si tuto otázku, znamená to, že jsme nedostatečně pochopili, že se tu jedná především o historii Lásky: o historii šílené lásky Boží k člověku, lásky, která trpělivě čeká na gesto z lidské strany. Má-li být autentické, dotýkáme se do té míry svobody, že člověk zasažený milostí Boží dostává závrat', obyčejnou závrat' omezeného, smrtelného stvoření, které poprvé vnímá jakousi předtuchu nekonečna. Nuže, je velkým omylem tohoto stvoření, že reaguje tak, že couvá zpět, že se uzavírá do sebe, že tuto novou skutečnost odmítá, že před ní utíká, neboť to pokládá za zcizení své svobody. Ve skutečnosti je tomu ale naopak: závrat' vyústí do „svobody ve slávě Božích dětí“. (Řím 8,21)

V této historii lásky mezi Bohem a člověkem, na jejímž počátku probíhalo všechno tak pěkně, náhle došlo ke zlomu: milovaná bytost dala přednost jiným horizontům, které byly přesto pouhým preludem. A tento zlom způsobil, že člověk oslepl a přestal si uvědomovat, na čem spočívá základ jeho bytí. Přestal si uvědomovat svou vlastní identitu. Všechny problémy se Zlým, příčiny jeho zhoubného působení na lidské stvoření, všechno to je jakoby obsaženo v této identitě, kterou musíme znovu objevit.

Abychom vše lépe pochopili, připomeňme si ve stručnosti drama pádu, prvořadou etapu v historii lásky Boží k člověku, na níž se podílí každý z nás.

Abychom pochopili člověka takového, jaký ve skutečnosti je, abychom tedy poznali jeho identitu, musíme sondovat tajemství stvoření. Bůh je Lásky; abychom však lépe pochopili tuto Lásku, nesmíme si Boha představovat nijak „staticky“. Náš Bůh je Trojice: je to věčný pohyb sjednocující lásky, v níž se Tři Osoby nezaměňují: Otec miluje Syna nekonečnou láskou

a Syn na tuto Otcovu lásku nekonečně odpovídá... a jejich vzájemná láska je Duch. Prostřednictvím této věčné dynamiky božská Láska „nezůstává v sobě“, ale stává se „povodní“. Proto si Bůh nezamiloval člověka poté, co jej stvořil, ale stvořil jej proto, že ho miluje od věků, a proto jej i uchovává při životě.

Bůh miluje, Bůh tedy tvoří předmět své lásky. Otec, pramen lásky, je zcela a věčně obrácen k Synu; proto všechny věci stvořil s ohledem na něj a zvláště na toho, který bude vyzván k tomu, aby odpověděl na jeho lásku a aby plně vstoupil do trojičního pohybu: na člověka.

„Když Otec tvořil člověka“, říkával jeden svatý, „pozoroval nebeské lidství svého Syna.“

Tím, že byl člověk stvořen se zřetelem na Božího Syna, stává se rovněž Božím synem, ovšem prostřednictvím milosti.

„On je věrný obraz neviditelného Boha, dříve zrozený, než celé tvorstvo. V něm bylo stvořeno všechno na nebi i na zemi, (svět) viditelný i neviditelný: ať jsou to knížata, ať jsou to mocnosti. Všecko je stvořeno skrze něho a pro něho.“ (KOL I, 15-16)

Pán stvořil Adama a umístil jej do Edenu, kde mu nechal ochutnat úžasnou, byť obtížně sondovatelnou věc: svobodu. Ne moderní chápání svobody, které spočívá v banálním a egocentrickém ukojení svých vlastních libovolných tužeb, ale stále hlubší otevřenost vůči božské milosti, která je určena k tomu, aby člověka přivedla k dokonalému souladu s Bohem a se sebou samým.

Rajský stav nebyl ničím jiným než harmonií a krásou a Adam podle božské vůle ovládal přírodu pod neustálým něžným pohledem Otce. Adam, stvořený k obrazu Božímu a ve všem se mu podobající, měl prostřednictvím milosti a s využitím své svobody poznat Boha. Pro toto putování vpřed se mu dostalo všech

nezbytných schopností a jejich prostřednictvím měl na-
koniec odhalit božskou milost a svou identitu syna Bo-
žího.

Toto je jediná a opravdová lidská identita, a každá
jiná, která mu bude předkládána, jej postaví mimo sku-
tečnost.

Adam byl v Edenu a viděl Boha. Rozmlouval s ním,
svůj pokrm nacházel v něm, protože jeho svoboda smě-
řovala zcela k Bohu; člověk se pohyboval v Božím
světle a byl jeho odleskem. Jak to říká jeden velice
krásný vstupní zpěv sabatu: „Vznešenost Páně se zrcadlí
na tobě a ochraňuje tě“. Dokud byl Adam odleskem
Božího světla, byl chráněn a zlo s ním nemohlo nic
zmoci. Adam byl ušetřen všech duševních poruch
a všech nemocí těla.

Potom přišlo strašlivé drama pádu, jež velice zranilo
srdce Věčného: „*Kde jsi?*“ (Gn 3,9) To je volání Otce
odloučeného od svého dítěte. Člověk ve své svobodě
učinil volbu a začal sám sebe pokládat za dostatečně
silného na to, aby mohl žít nezávisle na Stvořiteli, z do-
sahu Stvořitelova světla. A na d'ábelské ponoukání od-
pověděl ano. Tímto svým vědomým svolením Adam
poprvé zhřešil, přestože si neuvědomoval celý dosah
tohoto svého činu. Byl to dosah nevyhnutelný, ale také
nevypočítatelný. Odmítl lásku Boží: to byl ten hřích.
Morálka nás naučila dívat se na tento termín příliš
strnule, proto je pro nás jen těžko stravitelný. Hřích
však v první řadě spočívá v tom, že se obracíme zády
ke všemu, co je náš život, neboť člověk je ontologicky
stvořen k tomu, aby miloval, a jestliže se tomuto svému
„poslání“ vzdaluje, mučí sám sebe.

Člověk to nechápe, ale Bůh to ví a příliš lpí na svém
stvoření, takže nemůže než nenávidět hřích, který toto
stvoření ničí.

Adam, vyhnaný z Edenu v důsledku svého vlastního
rozhodnutí, už nevidí Boha; světlo Boží se v něm již

neodráží a člověk už není pod jeho ochranou; zlo proniká do světa a s ním se dostavuje i smrt. Kdo by mohl pozměnit to, o čem rozhodla božská spravedlnost? Rozhodnutí z Edenu zůstávají navždy nezměněna: „*Nejezte z něho, ani se ho nedotkněte, abyste nezemřeli*“ (Gn 3,3) Nebylo to odsouzení, ale upozornění, které vyšlo ze srdce milujícího Otce, který se kvůli svému dítěti znepokojuje a upozorňuje jej na nebezpečí.

Člověk se sám „nevědomky“ vydal Nepříteli, ale nadále zůstává synem, synem poskvrněným, nad nímž denně visí stín hříchu a zla, které je hříchem živeno. Avšak Bůh navzdory tomu, že jeho Spravedlnosti bylo učiněno zadost, nemůže toto všechno snášet. Jeho utrpení je ale příliš nekonečné - stejně nekonečné jako jeho láska - pokusíme-li se to nastínit lidskými slovy. Jako vězeň v ptáčnickově síti se člověk stále více vzdaluje od svého Stvořitele, koří se před modlami, stává se zvráceným. To všechno zraňuje Otcovo srdce. Jak bude moci hříšník uniknout z této sítě a znovu spatřit svého Boha? Jak se stane znovu takovým, jakým je a jakým byl vždy? Jak znovu objeví svou pravou identitu?

A tady se nabízí Syn, jediný Syn. Rozplývá se ve Vtělení. Navléká si toto hříšné tělo - On, který je svou podstatou Bůh, se neoděje hříšnou přirozeností, ale pláštěm hříšného těla. Je to tento Bůh nesoucí hřích a nevědomost světa, je to tento Bůh, který je pozvednut ze země na Kříž. Jedině Kříž uzdraví člověka z jeho zaslepenosti a přivede ho k tomu, aby obracel svůj zrak ke skutečnému Bohu. Kříž je dokonalým důsledkem božského milosrdenství, které vyústí do vize světla, vzkříšeného Krista.

Je to toto světlo, vzešlé ze zraněného Božího srdce, je to toto světlo, jehož může být lidské stvoření znovu odrazem, je to světlo, které osvěcuje národy (Lk 2,32), světlo, které zahání temnotu.

V ukřižovaném Kristu máme přístup k Otci a ke společenství svatých, kde se velebnost Páně odráží na nás a ochraňuje nás a umožňuje nám objevit znovu naši skutečnou identitu, identitu synů v jediném Synu, Prvorozeném mezi mnoha dalšími bratry. (Žid 11,10)

Padlý člověk nicméně všechny své styky se stvořitelem nepřerušil.

V podvědomých hlubinách svého bytí touží po tom, aby poznal živého Boha a aby se Mu odevzdal. Tato přirozená touha obětovat se je vlastní každému lidskému stvoření, přestože toto stvoření ony tužby nezná nebo je odmítá, přestože jsou uzavřeny v jeho srdci. A tak kvůli své vlastní zaslepenosti hledá Boha jakoby tápavě a klopotně, přičemž bohužel asistuje Zlý, který je schopen ještě více zatemnit lidský rozum.

Tváří v tvář této dramatické události se Bůh rozhodl ukázat se lidu zjevným způsobem, aby lid mohl uvěřit Pravdě a zůstat jí věrný. V tom spočívá celá historie vyvoleného izraelského lidu, veškerý význam darování tóry, božských přikázání, která se objevují jako světla na cestě temnotou. Přesto závoj není odhalen. Bůh zůstává skryt, neviditelný, a člověk přes všechnu svou touhu po Bohu se nedovede zřici nevěry a upadá opět do hříchu.

Tehdy dosahuje milosrdenství Boží své plnosti ve Vtělení, kdy se sám Pán stává viditelným a hmatatelným v osobě svého Slova, Ježíše. Tentýž Ježíš se stává jakousi živou tórou, Boží láskou a vůlí zpřítomněnou mezi námi.

Člověk může konečně vidět svého Boha, může se ho dotýkat, uchopit ho, konkrétně sř ho představovat, aniž přitom upadne do modloslužebnictví. Může jej následovat, může mu sloužit... To však člověka přivádí

ke Kříži, což pobuřuje jeho zatemnělý rozum, přestože je to pro něho jediný prostředek k opětnému nalezení identity neposkrvněné omyly. Bůh totiž tím, že v plné míře zjevuje svou lásku, současně obnovuje člověka v jeho skutečné identitě.

Jak je však těžké, ba dokonce pobuřující všechno tohle přijmout, a navíc to ještě prožívat v souladu s výzvou samotného Ježíše.

„Moudrost totiž, jak ji chce tento svět, je v očích Božích pošetilost“, (1 Kor 3,19) je to bláznovství, protože nám zjevuje nepochopitelnou lásku Stvořitele ke každému z jeho stvoření zvlášt'.

Je pravda, že je třeba být trochu blázen, to znamená uchvácený Duchem svatým, aby bylo možno dát souhlasnou odpověď na šílenství Kříže. A člověk, kterého svět neustále přitahuje, má velkou chuť zůstat rozumný...

Pokud se týče Zlého - ten se velice obává identity opětně nabyté, *„protože je vykoupil Kristus Ježíš“*. (Řím 3,24) A chvěje se právem, protože každý může znovu objevit odlesk božského světla, na němž se on - ďábel - nemůže nijak podílet, a tudíž se musí nevyhnutelně vzdát své touhy, o niž definitivně přišel: touhy postavit se na místo Boha a nechat se člověkem zbožňovat. (Lk 4, 5-8)

Zaútočit na toto světlo slávy pochopitelně nemůže. A tak se pokusí napadnout cesty, které ke světlu vedou: pokusí se je deformovat, rozmělnit v iluzích a lžích, zbavit je bez našeho vědomí jeho osvobozující a vykupitelské podstaty... A člověk přes všechnu svou dobrou vůli najít identitu nakonec uvázne v přeludech.

A právě v tomto okamžiku se celý problém začíná týkat i medicíny a hlavně psychiatrie, protože tyto přeludy jsou zdrojem celé řady vnitřních potíží, psychosomatických poruch, které se dostaví v tom či onom okamžiku lidské existence.

V této souvislosti hovoří velký rakouský psychiatr Viktor Frankl o noogenní neuróze, to znamená o neuróze, která vzniká v duchu, v samotném nitru této duchovní dimenze člověka, kterou on sám dnes tak často zavrhuje.

Mnozí z našich současníků trpí potížemi stanovit si svou vlastní identitu vzhledem ke svému Bohu. K definitivnímu uzdravení je jim nabízen jediný lék - a tím je Kříž... Je to lék velmi málo přitažlivý v jejich představách, při prvním ochutnání má někdy hořkou příchuť; když ale konečně začne působit, je tak sladký.

Když jsme si konečně upřesnili, co je to identita člověka a jakým způsobem byla degradována prvotním hříchem a dalšími našimi, již osobními hříchy, bude dobré říci si několik slov o naší vlastní struktuře, jak nás o ní poučuje tradice, zvláště sv. Augustýn a sv. Tomáš Akvinský. Nebyli to totiž pouze velcí teologové, ale zároveň i vynikající psychologové. Naše úvaha o tom, v jakém stavu se nacházíme jako stvoření, posléze usnadní lékařsko-psychologické a duchovní bádání o rozličných způsobech zvrácenosti, jichž využívá Zlý. Nesmíme se přitom zaleknout skutečnosti, že moderní psychologie považuje takové úvahy za příliš zjednodušující.

Často používáme slova „tělo, duše a duch“, aniž bychom přesně vymezili obsah a význam každého z nich, stejně jako funkce, jež jsou každému z nich vlastní v rámci prvotní neporušenosti.

Není-li žádoucí přistupovat k tomuto tématu příliš intelektuálně nebo filozoficky, bude pro nás přesto užitečné používat v tomto duchovním boji, hlavně při rozlišování charismatických darů, několika pojmů vědeckého rázu.

Nejprve malé upřesnění, co se týče užívání slova „tělo“ v Písmu. Zjednodušeně řečeno - je třeba rozlišovat dva rozdílné významy, jež byly definovány ve dvou rozličných okamžicích díla spásy: je to význam v podání Jana Evangelisty a význam v podání sv. Pavla.

Sv. Jan používá slova „tělo“ („*sarx*“) hlavně ve významu lidské přirozenosti jako takové, to znamená neoproštěné od slabostí stvořené bytosti. Spíše zde představuje a zastupuje jiný výraz pro „tělo“ - „*soma*“ (lat. *corpus* - pozn. překl.), jak to brzy uvidíme v souvislosti s trojstranným rozdělením lidské bytosti. Pro sv. Pavla slovo „tělo“ („*soma*“) znamená stále tělo, ale ne už v prosté rovině organické, nýbrž mnohem spíše z hlediska duchovního.

Jde totiž o tělo obtěžkané hříchem, tedy o tělo, které je ještě v zajetí toho, kdo nad ním vládne svou smrtí. „*Kdo mě vysvobodí od těla propadlého této smrti?*“ (Řím 7,24) Pro sv. Pavla je tělo („*soma*“) tělem zbaveným života (ducha), a je tedy velice vzdáleno tomu, aby mohlo odrážet božské světlo; budeme-li však o těle hovořit my, nebude to v tomto smyslu, neboť v této kapitole máme prostě na mysli to tělo, které chtěl mít Bůh krásné, a ne „tělesné“ důsledky hříchu.

V 5. kapitole prvního dopisu Soluňanům vidí sv. Pavel v lidské bytosti trichotomickou strukturu, což znamená, že se skládá ze tří částí - těla, duše a ducha, jež však přesto není třeba spěšně navzájem individualizovat. Nejsou k sobě přičleněny jako tři části skládky, nýbrž jsou podstatně spjaty, do jisté míry se navzájem pronikají, aby vytvořily jediný živý subjekt.

V bytosti totiž můžeme odhalit dva základní principy: jeden tělesný, a druhý duchovní, který je principem života. Jak se zdá, tento druhý princip spojuje duši („*psýché*“) a ducha („*pneuma*“), aniž by bylo možné tyto dva pojmy skutečně oddělit. Biblické používání slova duše znamená totiž jak duši jako princip

života a utváření těla, tak i duši v její otevřenosti Bohu coby životodárném duchu. Skrze tuto „schopnost“ otevřít se nekonečnému dobru se člověk odlišuje od zvířete: je k obrazu Božímu.

Našemu duchu sám Duch svatý dosvědčuje, že jsme dětmi Božími. (Řím 8,16) Když je tento božský Duch přijímán do našeho ducha lidského, ukládá do něho moc a neocenitelnou sílu: sílu k boji, hlavně ale sílu milovat a odpouštět; a tato duchovní síla skrání duši a nutí ji k tomu, aby využívala těchto rozmanitých prostředků a přiměla člověka, aby obrátil své srdce k Bohu.

Schopnosti duše se mohou pochopitelně vyjadřovat pouze prostřednictvím lidského těla v myšlenkách, slovech a skutcích. Duše je vznešenou „částí“ bytosti pouze do té míry, do jaké v ní, neoddělitelně spolu s tělem, spočívá obraz Boží. Přesto je podceňování tělesné „části“ bytosti příznakem nesprávného chápání Vtělení, je to nešťastná amputace jedné hluboké dimenze Vtělení.

Platónská filozofie má před očima nesmrtelnou duši, která předchází tělu, pro kterou je toto tělo přítěží a která nechce nic jiného než se těla zbavit, aby se mohla povznést k božskému principu. To se však neshlazuje s křesťanskou tradicí, podle níž je člověk povolán k tomu, aby žil v naději na vzkříšení celé své bytosti, a ne pouze jedné z jejích částí, byť by to byla část nejvznešenější.

Tělo samo o sobě je zázrakem přesnosti, souladu a krásy; a lékařsky vzato - nikdy nemůžeme ochabnout v úžasném přemítání nad láskou, která vede Stvořitele při kompozici jeho díla, nad jemností a vytríbeností rukou, které nás modelují.

At' už sledujeme anatomickou architekturu našeho organismu, fyziologickou rovnováhu všech jeho funkcí, důkladnou stavbu našich tkání nebo další pozorování

hodnosti, pokaždé dospějeme k následovně úvaze: není možné, aby tento permanentní zázrak, kterým je lidské stvoření, uskutečnila jiná než božská a nekonečná inteligence, která je pro nás zcela nepostižitelná.

A když konstatujeme nesmírnou spoušť, kterou způsobují tělesné (somatické) a duševní nemoci člověku, jenž je předurčen k tomu, aby byl svatostánkem živého Boha, není možné nedomnívat se, že by Stvořitel nechtěl toto všechno vyléčit prostřednictvím své nepochopitelné lásky, že by nechtěl obnovit prvotní a dokonalou krásu lidského stvoření. Tehdy začínáme rozumět vzkříšení těla, tehdy o ně začínáme Boha žádat, tehdy se začínáme usilovně modlit, abychom coby tělesná stvoření našli život ve slavném Kristově příchodu, kdy celá naše bytost - tělo, duše a duch - Kdy celá naše bytost - tělo, duše a duch - „ *pozná, jak (Bůh) poznává...* ". (1 Kor 13,12)

Tak daleko bohužel ještě nejsme. Zásadní věcí je však pochopení toho, že v lidském duchu přebývá Duch svatý, který nás povzbuzuje k modlitbě a který nás vede k pochopení skutečnosti, že naši vrozenou vlastností je být „syny v Synu“, že jsme povoláni volat spolu s Ježíšem: „Abba, Otče“.

Bez toho, abychom opomíjeli tělo, je jasné, že duše je životním principem celé bytosti. To ona činí z bytosti zvláštního, neopakovatelného jedince, to ona mu dává jedinečnou osobnost, to ona mu umožňuje pochopit jeho svobodu a umožňuje mu říci: „Myslím, chci“.

Duše má několik přirozených funkcí, přičemž jedny jsou „nadřazený“ ostatním; některé mohou být Nepřitelem převedeny do zvrácené podoby. Dvě velké, vznesené funkce duše jsou: rozum a vůle, jimiž prochází milost, abychom postupně poznávali Boha a nerozlučně s tím si jej i zamilovali. Je třeba vědět, že Zlý nemá k těmto dvěma funkcím přímý přístup, že však na ně může působit nepřímou (jak uvidíme později).

V zásadě jsou to právě tyto dvě funkce, které způsobují, že se člověk podobá svému tvůrci. Sv. Tomáš nás učí, že Bůh je dokonalá a milující Vůle a nekonečná Inteligence, ale zároveň nám říká, že ostatní funkce, které budeme studovat, neexistují v samotném Bohu.

Tyto dvě schopnosti jsou tedy jistým způsobem vyhrazeny Pánu k tomu, aby se jejich prostřednictvím zvláštním způsobem sděloval člověku. Třetí vznešenou funkcí, kterou upřesníme později, je ontologická paměť. Jde spíše o „vznešený aspekt“ paměti, který umožňuje, aby nás milost probouzela k našemu synovskému stavu. To je třeba odlišit od běžného pojetí paměti jako „způsobivosti vzpomínat si“, o níž půjde v této knize především.

Ostatní, nižší funkce duše jsou už od časů pádu zvláště náchylné k tomu, aby se nechaly Protivníkem proniknout, zvrátit, ba dokonce zcela ovládnout, a z toho plyne reálná možnost vážných důsledků v rovině somatické nebo psychické, jak to budeme studovat v kapitolách následujících.

Jedná se o zkušenostní paměť, představivost a citovost. Prostřednictvím těchto vznešených, či méně vznešených (protože porušitelných) schopností a v důsledku existence našeho těla „odsouzeného k smrti“ plodí naše duše myšlenky, jež jsou více nebo méně dobré.

Někteří antropologové nebo lékaři, kteří chtějí připodobnit člověka ke zvířeti, namítají, že poškození mozku - jako například nádory - myšlení ztěžují, nebo mu dokonce brání, a že tedy myšlení má příčinu materiální; tato dedukce je úplně mylná. Naopak - v tomto více než důvěrném spojení duše a těla netvoří centrální nervový systém se všemi svými hybnými, senzoricnými a senzitivními součástmi příčinu myšlení. Je pouhou nezbytnou podmínkou a nástrojem, jehož duše využívá: předkládají obrazy, indikace, „stimuly“, z nichž ona čerpá své myšlenky.

To je příklad pianisty, který hraje na rozladěné piano. Nic mu není plátno, že je dokonalým hudebníkem - jeho nástroj bude vydávat pouze rozladěné tóny. A přesto hudbu neprodukuje piano...

Ve spodních vrstvách naší duše, v tak málo probádaných strukturách naší bytosti, se nachází zvláštní oblast, jež je úzce spjata s naším duchem. Tato oblast má schopnost posuzovat náš duševní stav, stav našeho nitra a vydávat o něm svědectví. Je to svědomí, totiž vědomí dobra a zla, které šeptá našemu srdci, zda jsme spíše ve světle, či spíše ponořeni do tmy. To ono probouzí v hlubině našeho bytí onu sotva postřehnutelnou intuici, že to, co děláme, je z Božího pohledu dobré, či nikoli.

Toto vědomí se nám však vůbec nevnucuje! Vždy nám ponechává svobodu zvolit si!

Zdá se tedy, že tento Boží plán je vepsán do srdce každého člověka, to znamená do samotného nitra jeho bytosti, na vrcholek jeho duše, a to dokonce dříve, než je člověku tento plán zjeven. Tato schopnost vědomí je tedy do nás vložena při našem stvoření.

Člověk může odmítnout tento hlas svědomí, ale i když ho zapudí, nebo když se tento hlas ještě neozval, člověk se i tak rodí v dialogu s Bohem. Svobodně reaguje s ohledem na tento plán, a to buď souhlasně, nebo nesouhlasně.

Je zřejmé, že čím více je duše obtížena temnotou, tím více je svědomí zadušeno. Svědomí posuzuje naše vnitřní i vnější skutky v zásadě podle rozumu a vůle, kterou jsme obdařeni.

Rozumná lidská duše je tedy úžasným stvořením, které může svobodně hledat, co chce, a které přitom využívá všech schopností, jež má k dispozici. Toto jemně vypracované duchovní stvoření, uzpůsobené k tomu, aby sondovalo zářící hlubiny Boží, se může

bohužel obrátit k temnotám nebo ke klamným světům Zlého.

Na závěr tohoto výkladu o identitě člověka bude nutné, abych se stručně dotkl problému prenaturních vloh, to znamená rozličných schopností, jež měl Adam před pádem a o které v důsledku prvotního hříchu přišel.

Nebudeme se zde šířit o daru neporušenosti, jímž se Adamova přirozenost zdokalovala, i když ho přitom nepozvedla až k samotnému božskému řádu, protože ten představoval cíl, jehož mělo být dosaženo absolutně nadpřirozeným darem posvěcující milosti.

Dar neporušenosti zahrnoval tři velké výsady, které nikterak nemodifikovaly lidskou přirozenost a které jí přitom poskytovaly určitý stupeň dokonalosti, a to zcela zdarma.

První výsadou jsou vrozené vědomosti, vzdálená účast na tom, z čeho se radují andělé. Adam byl předurčen k tomu, aby rostl ve stále hlubším poznávání svého tvůrce. Se zřetelem na to jej tvůrce obdařil vrozeným pochopením všech pravd, které musel nezbytně poznat proto, aby mohl dělat pokroky.

Dnes již lidské stvoření není obdařeno touto prenaturní milostí, jež mu umožňovala a zabezpečovala stále hlubší poznávání božské skutečnosti bez rizika omylů...

Druhá výsada spočívá v ovládnutí vášní. „Vášní“ rozumíme každé přirozené tělesné a duševní hnutí, jehož ovládnutí vždy umožňuje nasměrovat je k Dobru. Člověk tehdy nemusel pracně bojovat proti všemožným tužbám a vznětům, s nimiž se musí potýkat dnes. Lidská vůle, která byla v souladu s vůlí Boží, ovládala ostatní duševní schopnosti a tělo ji pokojně poslouchalo. Taková byla úžasná harmonie bytosti nepostižené pádem.

Po pádu, který byl plodem neposlušnosti a zlo-
mem ve „spojení dvou vůlí“, se tato prenaturální
milost v ovládnutí vášní v člověku vytratila a ten byl
najednou vydán na milost a nemilost „tyranii žádost-
ivosti“, která směřuje ke Zlému a těžko se dá zasta-
vit vůlí.

Současné lidstvo tedy žije ve skutečném otroctví
a je vystaveno nejrozmanitějším a nesnesitelným pod-
nětům vášně. Kdo by nepocítoval palčivou touhu po
Božím míru, který přesahuje veškeré chápání (Flp 4)
a který v nás obnovuje počáteční harmonii?

Vášně samy o sobě hříchem nejsou, musejí být ale
podřízeny vůli, abychom zůstali stvořeními svobodný-
mi, jako byl Ježíš, který po celý svůj život tyto vášně
znal, který je však díky své dokonalé lidské přiroze-
nosti svobodně kontroloval s ohledem na jejich účinky.

Poslední výsadu tohoto daru neporušenosti tvoří ne-
smrtelnost těla. Zatímco my jsme v zajetí nemoci
a smrti, rajský člověk takový nebyl. Mohl jíst plod ze
stromu života, a tak ochutnával věčnost. Nemoc pro
něho neexistovala, pokojně vládl nad zbytkem stvo-
ření. Tělo a psychika si uchovávaly dokonalou integritu
a nebyly vystaveny žádným patologickým změnám.

Proč se však hovoří o těchto prenaturálních darech,
když nám už dnes nejsou k dispozici? Protože se může
stát, že nějaká osoba z neznámých příčin v sobě najde
stopy některého z těchto darů, hlavně v oblasti jasno-
vidnosti nebo mediumity, kterou můžeme kvalifikovat
jako přirozenou. Nehovoříme zde o mediumitě získané
různými praktikami z oblasti magie, o nichž se budeme
zmiňovat dále, ale o objevení mediálních schopností
u osoby, která je nehledala a která je podle všeho ob-
držela zdarma při narození.

Bezpochyby se tu totiž jedná o výtrysk prenaturál-
ních darů, který si nutně vyžaduje zvláštní milost k to-
mu, aby jej bylo vůbec možno snášet a využívat ke

slávě Boží. Této milosti se Adam těšil ve zvláštní míře, avšak od chvíle pádu ji lidstvo jako celek postrádá.

Je tedy velice nebezpečné chtít okamžitě využívat milost Boží. Moudřeji zareagujeme spíše tím, že tuto schopnost a její eventuální využití odmítneme, protože to natolik přesahuje duchovní síly postižené osoby, že ji to přivede do velice křehkého duševního stavu, což je příhodná půda pro pronikání satana.

3

PROCES NÁKAZY

Jednou jsme si na okraji lesa povšimli stromu - zdá se mi, že to byl dub - který měl na kmeni ohromnou zduřeninu jako následek anomálie růstu. Tento nádor na těle stromu značně hyzdil jeho siluetu; i listoví nahore bylo chudé, jako by se celý strom vyčerpával tím, že mu nádor odsával i to minimum mízy, nezbytné k jeho růstu.

V důsledku tohoto znetvoření měl dub nezvyklý vzrůst a vrchol stromu nesměřoval vzhůru, jako tomu bylo u sousedních vrcholů, které jako by byly v neustálém dialogu s „výškami“.

Zduřenina byla vzhledem k celému stromu natolik rozsáhlá, že si člověk kladl otázku, zda jsou kořeny dostatečně rozvinuty na to, aby mohly čerpat ze sypké půdy dostatek živin pro rostlinu jako celek.

Toto přirovnání pěkně ilustruje, jak mocně může Zlý působit na lidské stvoření. To je jako strom ve stadiu růstu - rozvíjí se a dorůstá, ale přitom si uchovává pěkný vertikální vzrůst. Tím je přiléhavě symbolizován člověk žijící modlitbou - je to život v dialogu s nebesy a s Tím, kdo je na nebesích.

Je to krásný strom, protože jeho Stvořitel chtěl, aby byl krásný Jeho krásou, krásou, která uklidňuje, která jej přivádí do dokonalého souladu s tím, co jej obklo-

puje. Je určen k tomu, aby byl oděn do bohatého a zdravého listoví a aby nesl bohaté plody, jestliže se živí svými kořeny z kypré země, kterou je Tělo Kristovo ve společenství lásky, ve svátostech, ve Slově Života.

Ale Nepřítel je stále zde, protože žárlí na krásu stromu, na to, že lidské stvoření bylo vybráno, aby se stalo zrcadlem odrážejícím krásu Boží.

Tato krása, kterou předtím nesl on, vládce temnot, je pro něho již nesnesitelná. Nenávidí ji a chce ji pošpinit... A tak se rozhodl, že ve stromě, budu kořene nebo výše, vyvolá rakovinu, která postupně zachvátí všechny rostlinné struktury, nejprve je znetvoří a pak je zničí.

Odvede do své nádorové jaloviny část mízy, která stoupá od kořenů, té mízy života, která uchovává krásu stromu. A tato míza zůstává uvězněna, nemůže už vyživovat listy ani zplodit ovoce.

Nádor se rozrůstá; zdá se, že produkuje stejnou substanci jako strom, je to však klamný růst, který rdousí a dusí. Krása uvadá a bledne; harmonie se rozplývá, vertikální vzrůst se hrouťí... a dialog s nebesy se přerušuje...!

1. SKUTEČNOST PADLÝCH ANDĚLŮ

Je vždycky velkým překvapením, když zjistíme, že Lucifer je podivuhodné jméno!

Lucifer: „Nositel Světla...“. Dalo by se říci - pravá ruka Boží. Kdo lépe odrážel božskou slávu? ... A jak závažná - a pro nás nepochopitelná - musela být jeho vzpoura, že se Lucifer proměnil v satana?

Je vůbec možné kvalifikovat utrpení Stvořitele, když množství andělů mezi myriádami myriád následovalo Lucifera v jeho pádu? Žijeme v epoše, kdy se Protivníkovi daří lépe než kdy dříve nechat na sebe zapomenout, čímž se mu rozšiřuje prostor ke svobodnému

konání. Dokonce i v církevním prostředí se víra v demony vytrácí; všechno je převedeno do sféry čistě psychologické a do jejích ještě velice málo probádaných hloubek!

Je dobré, co dělá církev už po řadu let, a sice, že připomíná velice konkrétní a činorodou existenci moci zla. Lucifer byl vlivný archanděl, do něhož Otec vkládal veškerou svou důvěru, ale on se nechal unést pýchou, kterou lidský rozum nemůže posoudit, a ve svém nitru si řekl: „*Vystoupím na posvátná návrší oblaků, s Nejvyšším se budu měřit.*“ (Iz 14,14)

Sv. Augustin nám říká, že ďábel ve své pýše chtěl být nazýván Bohem, a toto pojetí posléze upřesnil sv. Tomáš Akvinský (Teologická suma, 1. část, otázka 63, článek 3), když nás poučil, že to je třeba chápat určitým způsobem.

Lucifer hřešil tím, že si přál být podobný Bohu, a ne jemu rovný, protože svým archandělským rozumem dobře chápal, že jinak to ani není možné. Chtěl získat takovou podobnost s Bohem, která nebyla v jeho přirozenosti. I on chtěl být schopen tvořit skrze sebe sama nebe i zemi, chtěl být obdařen tou mocí, která je vlastní pouze Bohu. Toužil přisvojit si tuto podobnost s Bohem svými vlastními přirozenými silami, a ne prostřednictvím pomoci Boží. Zapomněl, že tuto podobnost lze získat jedině prostřednictvím milosti. V tomto smyslu je nutno chápat andělův hřích, ten hřích, který se znovu pokouší vyvolat v lidském stvoření.

Jestliže je pravda, že není vždy nutné ve všem vidět nečisté duchy a že se lidský mechanismus může velice dobře porouchat sám od sebe, aniž by k tomu bylo zapotřebí nějakých démonických příčin, je přesto nezbytné pozorně se zamýšlet nad problémem Zlého, zvláště v těchto časech, kdy zlé síly doslova běsní.

Mnoho filozofů se touto otázkou zabývalo a nabí- zelo nejrůznější řešení na základě nejistých spekulací, přičemž jim chyběly základní znalosti o konkrétní sku- tečnosti Zlého.

Satan je vládcem démonů, kteří nejsou shromážděni v jedné bytosti, kterou náš jazyk příliš často zjedno- dušeně nazývá „démonem“. Existuje obrovská armáda nečistých duchů, revoltujících andělů, kteří se pokou- šejí zakazit lidské stvoření, a tím si je ještě více pod- manit.

O osobě není možné říci, že je v područí „démona“, ale v područí jednoho nebo více démonů; a často při bližším pohledu objevíme u osoby, která žádá o mod- litbu za vysvobození, určité duchy temnot.

Je velice důležité si uvědomit, že démon je bytost osobní, a ne nějaká slovně formulovaná tendence či skrytý psychiatrický neduh; má stálé poslání, které je mu vlastní a které má neustále na zřeteli naplňování zlých skutků v jakékoli podobě: zášť, modloslužebnic- tví, sexuální zvrácenost a mnoho dalších.

Prvořadým přínosem charismatického hnutí v pro- cesu vysvobozování je skutečnost, že dokáže démona nebo demony, které určitou osobu sužují, označit jmé- nem. Umí totiž duchy odlišit.

Prostřednictvím tohoto zvláštního charismatu je Protivník snáze odhalen, boj s ním se stává účinnějším a uzdravení, které je výsledkem působení Páně, je mno- hem hlubší a úplnější.

2. CÍRKEV, TĚLO KRISTOVO

Milost nás při stále důvěrnějším sjednocení s mys- tickým Tělem Kristovým proměňuje ve slávě a záři- vém plodě tohoto plodného spojení je postupné zje- vování naší skutečné identity. Shledáváme, že jsme

údy Kristova Těla, té církve, která je „*Kristovou nevěstou, která se chystá pro svého nebeského Ženicha*“. (Zj 21,2)

Tajemství Lásky můžeme sondovat jen ve světle této pravdy, kterou je neviditelná skutečnost Těla-Církve a kterou Pán živí každý svůj úd.

Pouze společně se všemi svatými, kteří tvoří toto Tělo, se svatými v nebi i na zemi, s těmi, kteří již Boha vidí, i s těmi, kteří tuto vizi hledají, budeme moci začít chápat nekonečnou božskou Lásku, která se plně projevila na Kříži.

Vně církve zůstává tajemství Kříže hermeticky uzavřeno.

Nikdy dostatečně nepochopíme, že jeho prostřednictvím máme přístup k nebeskému pokrmu, k maně starozákonní smlouvy, která již tehdy tvořila, jak nám praví Kniha moudrosti, pokrm úměrný potřebám a chutím každého; a tato mana se stává prostřednictvím tajemství Vtělení a Utrpení Slova Ježíšovým tělem a krví, jež v nás šíří Život.

Odtud se nám dostává uzdravení, ne jednotlivě, ale jedněm se ho dostává skrze druhé a pro druhé v lůně Těla, jímž je církev.

Charismatické působení při vysvobození nelze provádět účinně bez toho, že bychom se pohybovali v této církevní dimenzi, která je podle našeho názoru nezbytná. Vyhnat nečistého ducha je poměrně snadné pro toho, kdo má, bez vlastní zásluhy, trochu víry a kdo je „posvěcen autoritou“. Ovšem ani ona „autorita“ není dostatečnou zárukou, že v budoucnu nedojde eventuálně k novému pádu; neboť - jak jsme viděli - vždy se najde vhodný moment, kdy se může Zlý znovu vynořit.

Když Pán někoho vede k vysvobození, jeho konečným cílem není pouze osobní uzdravení, ale očištění celého těla: „*Trpí-li jeden úd, trpí sním všechny ostatní údy,...*“ (1 Kor 12,26)

Tento aspekt vysvobozování, tento církevní aspekt nás přivádí někam mnohem dál, než je prosté uplatňování určitých schopností a moci, jež nám byla svěřena Duchem svatým. Při boji s mocí Zlého jde o něco jiného. Jestliže Ježíš vyháněl zlé duchy s takovým úspěchem, vůbec to nebylo výlučně kvůli tomu, že využíval zvláštní a božské autority. Což jeho srdce nebylo naplněno účastenstvím s osudem posedlých? Nepocit'oval snad v nejhlubším nitru své bytosti, v jakém utrpení a otroctví žijí tito nemocní, kteří se stali směšnými loutkami v ruce Zlého? Což se nerozhodl přijmout vše, dokonce i smrt, jen aby tyto lidi posedlé d'áblem uzdravil?

Ježíš nám ukázal příklad, jak je soucit nezbytný, chceme-li s konečnou platností navrátit člověku jeho svobodnou vůli! Pochopitelně nejde o to, abychom ji vytvořili sami jistou emfaticností, která by byla pouhou patologickou úchylkou. Soucit probouzí v osobě milost a je nutné o ni Pána prosit, aby se celý ten proces vysvobození plodněji rozvíjel.

Stejně tak se vysvobození nemůže obejít bez díkůvzdání, nejen jako poděkování za to, co už Bůh vykonal, ale mnohem spíše za to, co ještě vykoná, takže to můžeme kvalifikovat jako přímluvné díkůvzdání při modlitbě za uzdravení.

Mnohostranné působení během vysvobozování (k čemuž se ještě vrátíme) je v současnosti nezbytné a utváří výraz Těla v jeho vysvobozovací a utěšitelské moci.

Protivník se pochopitelně takové moci Těla obává. Jeho snahou zůstává narušit harmonickou souhru údů božského Těla, izolovat pomocí nejrozličnějších a často velmi zálučných prostředků lidské stvoření.

Tato zhoubná vůle oddělit člověka od Těla (a provést tak bolestnou operaci) se uskutečňuje dvěma hlavními způsoby: buď člověku nabízí individuální blaženství,

při kterém si osobní úsilí vystačí samo se sebou, a tak odvrhne veškerý obětní rozměr a pocit, že něco dostáváme zdarma, což tvoří samotnou podstatu božské Lásky, nebo v něm probudí touhu po nějakém zvláštním ideálu, který je ve skutečnosti velmi elitářský a do kterého může být zasvěceno jen velmi málo lidí, kteří potom prožívají tyto „nové hodnoty“ dokonale uzavření do sebe.

Zde se dotýkáme problému sekt. Ty kolem sebe vytvářejí své vlastní tělo, mimo něj žádné jiné řešení nemůže existovat.

Čím více se člověk izoluje, tím větší je jeho zaslepenost, takže je stále méně schopen vnímat pravdu.

Proto nám Bůh zjevuje realitu Těla-Církve, která jediná je schopna otevřít naše oči a srdce pravému světlu, které je nabízeno všem, v první řadě malým a nemocným.

Být vysvobozen z moci Zlého ve skutečnosti znamená spojit se více s Tělem Kristovým. Toto uvědomělé spojení nemůže být okamžité a definitivní, nýbrž musí být předmětem neustálého obnovování. Vysvobození je podle našeho mínění zbytečné, pokud se vysvobozená osoba po určitou dobu nepohybuje v určitých „podpůrných strukturách“, které jí pomohou objevit její kvality jako údu církve, kvality, které dosud plně nechápala.

Tyto „podpůrné struktury“ - což je výraz již a priori dosti hrubý - jsou svátosti, které bratři přijímají v místech milosti, kde se projevuje setrvalost „v apoštolském učení, v (bratrském) společenství, v lámání chleba a v modlitbách“ (Sk 2,4). Neboť chceme-li dosáhnout úplného uzdravení, mnohem důležitější než samotné uzdravení je vnitřní zotavení, které si rovněž žádá své.

Takové účinné zotavení se může odehrát pouze uprostřed stabilního společenství modlitby nebo zasvěceného života, jež musí být pevně zakořeněno ve sva-

tém učení, v božské lásce, v bratrské solidaritě a v bdělé modlitbě.

A je třeba uspokojit ještě jednu potřebu: potřebu svátostného pokrmu.

Nebudu se zde šířit o důležitosti křtu ve jménu Nejvyšší Trojice; jestliže ho uzdravená osoba ještě nepřijala, je dobré ji na něj připravit, protože v křestní pečeti jsou obsaženy zárodky naší skutečné identity.

Eventuální vysvobození u člověka dávno pokřtěného může být výzvou k novému probuzení křestní milosti, a ne okamžitě milostí pokání.

Svátost pokání, která je v prvním období duchovního zotavení udělována dosti často (jelikož se může objevit silné pokušení s ohledem na minulost, jakož i pochybnosti a nedostatek odvahy), je zárukou božského odpuštění a uchovává osobu, která je ještě křehká, v pokoji Ducha svatého.

Svátostná zpověď, kterou je třeba jasně odlišit od procesu vysvobození, má důležitý přínos pro završení tohoto vnitřního uzdravení. Už sv. Klement Alexandrijský ve II. století po Kristu nám ukazuje, že svátost pokání odpuští a uzdravuje všechna naše vnitřní zranění, mezi jinými i ta, která nám na duši způsobili nečistí duchové a která tam zůstala i poté, co se nečistí duchové vytratili.

Nade všechno je to však chléb Života, eucharistie, která regeneruje člověka na cestě k uzdravení tajemným a delikátním léčebným působením a obnovuje ty jeho schopnosti, které Zlý pokazil.

3. STUPNĚ ZMATENÍ MYSLI

První kapitola pojednávala o tom, jaké účinky má prvotní hřích na rozmanité duševní funkce. Dospěli jsme k závěru, že pokud vůle a rozum zůstávají v tomto

případě nedotčeny, byť jsou poněkud křehčí, jinak je tomu s pamětí, představivostí a citovostí a jejich „tělesným vyjádřením“, které představují vášně. Tyto poslední schopnosti zůstávají totiž velice křehké a již od nejtělejšího věku jsou vystaveny četným a rozmanitým útokům, a tak se mohou stát branou otevřenou vnuknutím Zlého. Navzdory své slabosti se však dají ovládnout vůlí.

Bůh si přeje mysticky spojit svou Vůli, kterou je Láska, s vůlí lidskou, která by potom mohla zdědit božskou přirozenost a proměnit se v ni.

Je jasné, že Protivník, který se snaží podrobit si lidskou bytost, bude podporovat obrácené spojení, spojení mnohem spíše násilné než svobodné, násilné spojení démonické vůle s vůlí naší. Jelikož je nadán velikou inteligencí (protože je to navzdory své padlé přirozenosti anděl), nezmocní se této schopnosti naší duše, která je i nadále celistvá, přímo, ale vetře se do ní pomocí rozmanitých selhání naší nemocné psychiky.

Teprve když začne mít spadeno Zlý na určitou příhodnou část duše, nabude konkrétní podoby. Když je určitá část duše dobytá, další jeho působení spočívá v tom, že jako rakovina potměšile postupuje dál průrvami v naší paměti, představivosti a citovosti s cílem oslabit, zadusit a konečně kontrolovat vůli, sídlo naší svobody.

A tak existuje celá škála stupňů pomatenosti, kterou je třeba poznat, aby bylo možno tyto jednotlivé stupně v průběhu vysvobozování odlišit.

Navzdory skutečnosti, že zde často používáme slovo vůle, nesmíme podceňovat ani úlohu milosti, kdy se Bůh při završení onoho sňatku, o němž jsme hovořili výše, v celé své transcendentní integritě předává člověku sám za jediné podmínky: že si to totiž člověk svobodně přeje.

Co se týče Zlého, tomu málo záleží na naší volbě

a nečeká ani na rozhodující „ano“ lidské vůle; sám se snaží spojit se s lidskou vůlí, dokonce ji ani neváhá znásilnit. V tom spočívá celé drama: člověk může říci Zlému „ano“ nedobrovolně, z nevědomosti nebo prostě v důsledku ochablosti, aniž má přitom představu o znepokojivých důsledcích svého rozhodnutí..., a teprve později si začne uvědomovat stále větší tíhu pouta, které se v jeho osobnosti projevuje určitými projevy pomatenosti.

Zaměříme se teď na ty oblasti duše, které je možno narušit. Přesto je třeba zdůraznit, že jejich náchylnost k různým formám narušení neznamena automaticky, že jsou odpovídající schopnosti využívány špatně. To bychom upadli do léčky manicheismu.

Chceme jen upřesnit, že tyto funkce, které jsou od původu dobré, byly od okamžiku pádu zbaveny své stejnorodosti a začaly se podobat korouhvičkám otáčejícím se do různých stran podle směru větru.

Paměť nespočívá pouze ve schopnosti zapamatovat si svízelné nebo šťastné okolnosti, které byly občas zatlačeny do hlubin špatně sondovatelného nevědomí.

Je třeba z ní také vydělit to, čemu bychom mohli říkat ontologický aspekt, který nám umožňuje, aby-
chom se probudili s ohledem na svou skutečnou identitu. Působením této ontologické paměti může člověk nechat vytrysknout z hlubin své bytosti vědomí toho, čím skutečně je, to znamená stvořením, které miluje Bůh Otec.

Postupné poznávání této skutečnosti, na němž má Ivi podíl milost, je samo o sobě účinnou terapií, protože velká část psychické patologie je způsobena beznadějnou izolovaností člověka.

Již několikrát jsme se zmínili o tom, že člověk v podobné situaci je na tom právě tak jako sirotek, který

přišel o otce, jehož úkolem je pečovat o psychologický růst dítěte až do období zralosti.

Tato schopnost, která je tak důležitá pro život ve spojení s Bohem, má tedy velkou duchovní cenu. Problém začíná, když se jedná o vzpomínky přirozenější bez ohledu na to, zda nás zraňují či nikoli. Postačí, když se na několik okamžiků soustředíme a maximálně vnitřně i navenek ztišíme, abychom pochopili, nakolik je naše paměť rozptylována nejrozmanitějšími podněty. Vůle se může pokusit zkrotit tento myšlenkový tanec, přiznejme si však, že k tomu, aby se nám to povedlo hladce, potřebujeme zvláštní milost. Paměť už neposlouchá hnutí vůle ani rozumu, někdy v nás dokonce zpřítomňuje okamžiky, které nás sužují a zneklidňují a v každém případě odvádějí od cíle, k němuž jsme se duševně upjali.

Toto je jev zcela klasický a setkáme se s nimi u velkých duchovních osobností. Jeho nebezpečí spočívá v tom, že se najednou začneme obviňovat, že se nedokážeme vyrovnat se svou ubohou „duševní bdělostí“.

Mohou se nicméně vyskytnout okolnosti (podrobněji se o nich zmíníme později), které tento handicap ještě velice traumatickým způsobem ztíží. Paměť totiž může opakovaně probouzet bolestné obrazy, a tak v postižené osobě vyvolat stav hluboké úzkosti. Tady už opouštíme oblast normálnosti a k tomu, abychom mohli stanovit příčinu, se ukazuje nezbytné věc jasně rozlišit. Může se totiž eventuálně jednat o dílo Zlého. Jedinou skutečnou terapií je potom modlitba, která podle naší zkušenosti přináší v 90 % okamžité uzdravení..., jestliže rozlišení potvrdí „zhoubný“ původ těchto potíží.

Je samozřejmé, že se může jednat o patologický projev ryze psychický, a v tom případě je lékařský zásah nezbytný.

Ještě jednu malou poznámku ohledně uzdravování paměti prostřednictvím Ducha svatého. Nejčastěji to nespočívá v prostém vymýcení opakujících se traumatizujících vzpomínek. Jde mnohem spíše o to dívat se na tyto vzpomínky z hlediska prožitků jinak, oprostít je od jejich agresivního charakteru.

Znamená to tedy, že se z nich vypouští všechno, co by mohlo působit destruktivně. V důsledku tohoto procesu postupně mizí „mnestické symptomy“, jejichž úpornost je důsledkem toho, že je jim v prožitcích subjektu přisuzována nadměrná důležitost. To, čeho lidská vůle a rozum nemohou dosáhnout - zlomit tento zhoubný a zotročující kruh - to uskuteční Duch svatý prostřednictvím modlitby.

Představivost je druhou duševní schopností, kterou lze narušit. Je vážně odpovědná za to, že nám představuje věci viditelné i neviditelné, které skutečnost často nikdy nepotvrdí. Přesto je mocným motorem lidské naděje na její usilovné a delikátní cestě za světlem. V tom spočívá její hlavní duchovní kvalita. Prostřednictvím mnoha rozličných obrazů pomáhá rozumu a vůli směřovat k Bohu.

Hrozí tu stejné nebezpečí jako u paměti, může však být ještě větší, protože představivost na rozdíl od paměti nespočívá výlučně na skutečnosti, ale také na iluzi. A tak ďábel, který je v oblasti preludů velmi talentovaný, se tu cítí lépe ve své kůži.

Abychom se přesvědčili o tom, jak jsme v této oblasti křehcí, postačí, když budeme prozíravě uvažovat o nebezpečných interpretacích, které jsou nám občas sugerovány na základě skutečností, které v nás vyvolávají pochybnosti a zmatek... Je to fenomén vcelku neškodný, který se dotýká nás všech. Nesmíme se jím nechat přespříliš znepokojovat. Ale i zde se může tento

stav trvalé nekoherentnosti vážně zhoršit. A opět se tak děje prostřednictvím nejrůznějších ponižujících okolností. Představivost je potom pronásledována směšnými interpretačními schémata, jež jsou však tak přesvědčivá, že je začínáme zaměňovat za inteligenci. Ta začíná pozbývat svou prozíravost a může se podřítit přesvědčivým návrhům představivosti, a donutit tak vůli, aby jednala způsobem neuspořádaným, který vůbec neodpovídá skutečnosti. (Tím se dotýkáme oblasti šílenství a halucinací.)

A nakonec tu máme citovost, o níž je těžké pojednat na několika řádcích, protože totéž slovo je používáno pro tolik nejrozmanitějších významů. Je to jedna z prvořadých funkcí, kterou duše používá při svém hledání Boha, protože citovost je jakousi oporou pro všechny naše živé pocity. Pomalu do ní vstupuje milost a obnovuje její počáteční stabilitu. Tím jí umožňuje vytvářet vlastní autentické pocity vůči Pánu.

Citovost ale není možné zaměňovat za skutečnou lásku, která je provázena sebeobětováním pro dobro milované bytosti, zatímco většina našich přirozených pocitů spočívá spíše na egocentrickém základě, čímž člověka přivádí do stavu trvalé nespokojenosti, či dokonce beznaděje.

Schopnost milovat tedy není žádnou citovostí, ale mnohem spíše bychom ji měli zařadit na úroveň vůle. Znamená to, že láska se dotýká celé naší osobnosti, a ne pouze světa pocitů.

Přesto tato citovost vytváří jakýsi počáteční odrazový můstek, který je nezbytný k tomu, aby nám pomohl milovat Boha i člověka. A protože vůle je nedobytná tvrz, ďábel útočí na tuto křehkou schopnost, totiž citovost, a snaží se zdeformovat hnutí lásky, které je každému člověku vlastní, a tak ho odchýlit od ko-

nečného cíle. A tak jsme již tradičně všichni hříčkami jistých citových hnutí (která je lépe odmítnout), hnutí, která se dotýkají rozháranosti, sexuality, sobectví a ještě mnoha dalších věcí...

Tyto malé svízele však mohou díky působení Zlého narůst do obrovských rozměrů (srov. okolnosti vedoucí k pomatenosti) a vést k rozličným psychiatrickým diagnózám, jako je sadismus, zvrácenost, masochismus, patologická úzkost.

Ani zde nelze se stanovením příčiny příliš spěchat..., nezbytné je správně rozlišovat a zachovávat přitom maximální objektivnost. Ryze psychické vyšitnutí - bez zásahu ďábla - je vždycky možné, ... lékařská asistence je potom žádoucí, ... což ostatně ani potom nevyklučuje modlitbu.

Stručně jsme nastínili, co může způsobit narušení funkcí paměti, představivosti nebo citovosti duše.

K tomu je ještě třeba připojit důležitou poznámku, kterou jsme již tu a tam načrtli. Některé z výše zmíněných symptomů, zvláště ty, které se týkají úzkosti, mohou eventuálně zasáhnout osobu, která prodělává mystické zkoušky, které dopustil sám Bůh s cílem tuto osobu očistit.

Škála duševních a duchovních diagnóz bývá i zde velice proměnlivá; může sahat až k fobiím, ke zdání posedlosti, které je provázeno rouhavými myšlenkami, oplzlostmi a morbiditou, takže člověk dokonce pomýšlí na psychiatrii. Právě tohle je však těžký omyl, do něhož často zabředne mnoho zasvěcených osob. Je jasné, že terapie je zde zcela jiná; tato záležitost nejprve vyžaduje jasné rozlišení, a to jak duchovní, tak i lékařsko-psychologické.

Kromě touhy po duchovním sjednocení, kterou dotyčná osoba pocítovala již před začátkem své zkoušky, zůstávají vůle a rozum ve svém celku nedotčeny, i když jsou občas silně pronásledovány mnestickým, imagi-

nativním citovým pokušením. Cílem této očištné kúry je právě (ač se to může zdát sebevíce paradoxní) otevření se této vůli a tohoto rozumu dimenzím ještě „božštějším“.

K tomu, aby tato zkouška přinesla ovoce, je nezbytné poslouchat duchovního otce, mít trpělivost a slepě věřit. V úzkostech je bezpodmínečně nutné zachovat si pevnou vůli a zůstat věrný a mít také určité pochopení pro proměny, které působí milost. Tak je jasné, že podobná očištná zkouška si sama o sobě nevyžaduje žádnou skutečnou modlitbu za vysvobození.

Ďábel, ač je tím potěšen, plně uspokojení v tom, že se mu podařilo ovládnout narušitelné schopnosti, ještě nenachází. Potřebuje pro sebe celého člověka; jeho cílem je oddělit člověka od Boha radikálně a navždy. K tomu ovšem potřebuje více či méně vědomou spolupráci vůle, a podobně tomu je v menší míře i s rozumem. Tyto dvě poslední schopnosti představují opravdové tvrze, jež měl původně obývat výlučně Bůh. Proto musejí být znásilněny, to znamená postupně vedeny k tomu, aby byly náchylné ke Zlému.

Vůle v přirozené rovině touží jen po dobru. Proto je Protivník nucen k tomu, aby vsugeroval rozumu představu, že věci špatné jsou vlastně dobré. Vůle bude následovat hnutí zatemněného rozumu.

Podle naší vlastní zkušenosti můžeme vcelku rozlišit tři možné stupně ďábelského vlivu na osobu, stupně, z nichž každý vyžaduje jasné rozlišení a posléze i rozdílné „ošetření“. Jsou to: zranění, pouto a podmanění (nebo zpusťování).

Zranění je prostě „drobná duševní rána“, která postihla naši paměť, naši citovost nebo naši představivost. Jestliže trvá, má potom na svědomí více či méně bolestné vymezení sebe samé ve vztahu k ostatním, k čemuž dochází prostřednictvím myšlení a nutkavých, těžko potlačitelných, zneklidňujících a úporných po-

citů v oblasti, která se jich týká. Dobrá vůle osoby není zpochybněna, protože při vzniku těchto fenoménů se tělo brání, takže ty pouze epizodicky parazitují na vlastním životě osoby, hlavně za okolností, které „tvoří paměť“ příčin těchto zranění. Jsou to buď myšlenky týkající se úsudku, pochybností, myšlenky vzpurné a agresivní, nebo vnitřní potíže plynoucí z toho, že jsme si něco špatně vysvětlili, ale hlavně, že jsme něco špatně prožili. Tyto potíže jsou ostatně ještě mnohem ostřejší, žije-li dotyčná osoba v náboženském prostředí; mohou být na závadu jejímu duchovnímu životu, dokonce ji mohou přivést do svízelných konfliktních situací.

Takováto zranění lze velice jasně odlišit od malých psychologických traumat, která v sobě nosíme skoro všichni. Někdy však diferenciaci přesto není snadná. Problémy plynoucí ze zranění jsou příznačné tím, že se spíše opakují, časem se nezmenšují, zato jsou prožívány se stále rostoucí úzkostí. Psychoterapie, i když se jí podaří vyhmátnout psychologické příčiny zranění, bude málo účinná, protože je zde nezbytné jak rozlišení, tak i cílená přímluvná modlitba.

Celý problém snad lépe pochopíme na jednom příkladu: jedná se o 38letou ženu, která s námi přišla prokonzultovat své citové potíže, které ji vždycky ve větší či menší míře rozrušily. Je už patnáct let vdaná, přičemž rovnováha manželského páru byla ohrožována odmítavým pocitem vůči manželovi, navíc k tomu paradoxně přistupovala i úzkost z osamění v okamžiku, kdy se měl manžel vzdalit.

Osoby znalé psychologie z toho jasně vyvodily absenci otce (kterého tato žena nikdy nepoznala) a zároveň posesivní a mimořádně autoritářskou povahu matky.

Objasnění těchto skutečností však přesto u této ženy nepřineslo žádný terapeutický účinek. Ještě bych chtěl

poznamenat, že se tato žena už od nejtělejšího dětství velice opravdově modlila. Když jsme se ještě více zahlubali do „nadpřirozené“ minulosti této osoby, zjistili jsme, že ji její vlastní matka zasvětila asi ve věku 10-12 let do spiritistických praktik, které byly tehdy pokládány za neškodné a dokonale slučitelné s katolickou vírou. Rozlišení ukázalo, že tytéž praktiky „zakonzervovaly“ již narušený citový stav, a správně orientovaná modlitba za uzdravení způsobila silné psychologické uvolnění a rovnováha v páru byla brzy nato znovu nastolena.

Pouto je důležitější stupeň ve škále vlivů Zlého na člověka. Může vzniknout spontánně prostřednictvím nebezpečných okolností, o nichž se zmíníme později. Poutem může být také zhoršené zranění, totiž jeho častější výskyt. Pout si dlouho nemusíme vůbec všimnout.

Nejčastěji se ukáží při snahách člověka o překonání sebe sama, hlavně v oblasti duchovní. Osoba bolestně zjišťuje, že se nemůže skutečně, autenticky odevzdat. Je jakoby zablokována známými nebo neznámými okolnostmi v minulosti.

Se strachem nebo zneklidněním prožívá toto psychologické či duchovní znehybnění. Spoutaná osoba prodělává bolestnou zkušenost s chybějící schopností komunikovat, což nelze úspěšně vyléčit prostými psychologickými úvahami nad minulými nebo současnými událostmi. Vůle se může svobodně vyjadřovat všude jinde, ale ne v určitých bodech, kde se zdá být jakoby neutralizována navzdory veškerým pokusům o vyléčení. Může se jednat o pouta „vášni“: egocentrismus, nenávisť, nečistotu, hněv; nebo o pouta řádu nadpřirozeného: pouta okultní, pouta magnetismu, návyk na drogy a na některé chemické léky, pouta modloslužebnictví, jógu atd. Stejně tak se mohou vytvořit

pouta se subjekty, které hrály určitou „negativní“ úlohu v životě dotyčné osoby.

At' už je tomu jakkoli, celkový původ těchto pout nenacházíme v nějakých psychologických poruchách, a to ani skrytých. V přesně stanovených případech, jež jsou potvrzeny rozlišením, jsou skutečné kořeny povahy duchovní, jež si vyžaduje zvláštní formy vysvobození, což ovšem nevyklučuje zdravou psychoterapii v pokud možno křesťanském prostředí.

Vysvobození spočívá v tom, že pouta, která jsme objevili, přetneme ve spolupráci s postiženou osobou prostřednictvím modlitby. Může se to zdát příliš banální, či dokonce směšné, my jsme však už mohli konstatovat, jak účinná je tato praxe. I zde to lépe pochopíme na příkladu.

Jedná se o řeholnici žijící v kontemplativním řádu. Její 43 let, je to rozumově založená žena. Její představené po ní chtěly, aby z didaktických důvodů chodila do kursů jógy. Několik let se tedy obeznamovala s těmito cviky (které budeme rozebírat v další části knihy); a jestliže z toho vytěžila jakýstakýs užitek po stránce fyzické, po stránce duchovní už tomu tak vůbec nebylo. Postupně totiž začala zjišťovat, že její obvyklé modlitby jsou jaksi strohé a vyprahlé a že v nich není nic očištného. Její vnitřní velebení Pána ztrácelo pozvolna na spontaneitě a nakonec uhaslo docela. To ji zburcovalo. Velice dobře dokázala popsat, jak v ní potíže a úzkost znemožňují působení milosti. A jestliže za cenu určitého úsilí ze sebe dokázala vypravit nějaká slova, nebylo to provázeno žádnou vnitřní „rezonancí“. Její rozpoložení ji mimo jiné vedlo k tomu, že se vůči svým sestrám začala chovat agresivně... Po důkladném rozboru se ukázalo, že ono provozování jógy v ní postupně vytvořilo pouto, které se nakonec modlitbou podařilo přetnout. K velké radosti této řeholnice v nitru opět vyprýštila milost a řádová sestra chvatně napsala svému guruovi dopis na rozloučenou.

A dostáváme se k poslednímu stupni pomatenosti: k podmanění neboli nadpřirozené d'ábelské posedlosti.

Jedinec už v tomto velice znepokojivém případě není spoután, ale je obydlený jednou nebo několika mocnostmi, které jsou jakoby naroubovány na lidské bytosti, na duši, či dokonce na těle, a žijí s ní v jakési symbióze! Rozum je zatemněn a zdá se, že vůbec nechápe, co se děje. Vůle je zřetelně oslabena a projevuje stále menší odpor vůči této pomalé invazi, která postupuje zevnitř. Osoba je často poplašena tím, co se v ní děje. S panikou zjišťuje, že „něco“ v ní ji občas nutí dělat to, co nechce a o čem ví, že ji to v jistém smyslu ničí. Zde jsme vzdáleni prostému pokušení, které se dotýká jen „povrchu“ naší bytosti.

Duchovní život, pokud existuje, se stává obtížným a je provázen pocitem úzkosti, který je zcela bezdůvodný a stoupá z hloubek. Jedinec je znepokojen vlastními prudkými, či dokonce agresivními reakcemi vůči ostatním, kterých si přesto váží. Může být i napadán oplzlými a rouhačskými myšlenkami. Tyto představy mohou občas parazitovat i na jeho snech. Snadno může dojít k tomu, že osoby přejdou od představ k činům, což vzápětí vyvolává hořké výčitky a stále rostoucí pocit viny. Vnitřní konflikt takřka neustává. A to zde vůbec neuvádíme dosti řídké případy posedlosti, které jsou konečným stadiem tohoto d'ábelského podmanění. Lépe bude ukázat si další příklad z praxe.

Je to případ 24letého muže, který vyšel z pařížské spodiny a oddával se všemožným sexuálním praktikám. K tomu ještě přistupovaly zkušenosti s drogami a magií. Když nás požádal o konzultaci, byl v překvapivě dobrém fyzickém stavu, ovšem jeho morální úroveň byla stále žalostnější. Vedle toho, že jednoznačně toužil po uzdravení a citové plnosti, znepokojoval své okolí tím, že byl nadmíru agresivní a trpěl výbuchy nenávisti.

Musel se velice rychle vzdát přání účastnit se liturgických obřadů, protože ho vytrvale pronásledovaly oplzlé představy. Občas jej přepadaly záchvaty úzkosti, které byly provázeny ostrými bolestmi hlavy, které nedokázaly zmírnit ani silné utišující léky. Po několika dnech pobytu u nás se pokusil o sebevraždu tím, že spolykal barbituráty v množství, jež třikrát přesahovalo jeho letální dávku. Nakonec to vyvolalo pouze dvanáctihodinový spánek. Rozbor ukázal přítomnost několika ďábelských mocností: smilstvo, autodestrukci, rouhačství, okultismus; vysvobození se zaměřilo na tyto oblasti. Výsledkem bylo, že veškerá agresivita, všechny nečisté myšlenky a velká část úzkostí okamžitě zmizely.

Ale o šest dní později došlo k novému pádu (závažnost případu totiž neumožnila úplné vysvobození v průběhu jednoho setkání) s ještě intenzivnějšími příznaky, což nakonec vedlo k novému sebevražednému pokusu, kdy si přetřel tepny na zápěstí. Sešívání trvalo více než dvě hodiny, ale život muže ohrožen nebyl. Vysvobození se opakovalo a tentokrát byl úspěch definitivní...

4. PRAKTICKÝ PŘÍSTUP K VYSVOBOZENÍ

Proces vysvobození se skládá z několika fází, které bude dobré upřesnit, abychom nepostupovali příliš kvapně a neprozřetelně. I když je taková modlitba velmi naléhavá, je třeba si udělat dost času, aby nám neunikla nějaká, zdánlivě nedůležitá skutečnost, která je přesto klíčem k vyjasnění nepřehledné situace.

První fází tvoří velmi přesná anamnéza, kdy již můžeme provádět rozlišování. Tuto anamnézu musíme provádět v úzkém kruhu osob, s jedním, maximálně dvěma jedinci, abychom usnadnili psychologický při-

stup a vyhnuli se úmyslnému mlčení, které by mohlo zkalit atmosféru absolutní upřímnosti, která je pro tyto klíčové okamžiky nezbytná. Nejedná se tu o zpověď ani o psychoanalytické vyšetření (freudismus se v této situaci jeví jako úplně překonaný). Anamnéza musí být „řízena“ přesně a trpělivě. Podle našeho názoru je nutné zaměřit se na pět hlavních směrů, které jsou nejpríhodnější k nástupu d'ábelských sil:

- Okultní praktiky provozované osobně nebo v rodině. Jejich škála je nesmírně široká: magie, spiritismus, hádání budoucnosti, telepatie, vnímání záření vycházejícího z lidského těla. Alternativní lékařství je zvláštní oblast, které se dotkneme později.

- Pokusy o duševní koncentraci, které mají často za cíl překonat sebe sama, bez ohledu na to, zda mají náboženskou povahu či nikoli. Jedná se tu o jógu, o transcendentální meditaci, o nabytí Poznání (guru Maharadži) atd. K tomu můžeme připojit některá esoterická náboženství (sekty...).

- Zkušenosti s vyšínutím psychiky prostřednictvím drog, alkoholismu, předávkováním medikamenty a jejich nepříznivým účinkem na centrální nervový systém.

- Různé formy sexuální zvrhlosti s výjimkou „normálních“ sexuálních vztahů.

- Citové stresy v dětství, v období dospívání, a dokonce i v dospělém věku.

Když při anamnéze zjistíme jeden nebo několik těchto elementů, neznamená to naštěstí, že jde v uvedené oblasti o nepochybný pustošivý vliv d'ábelských sil. Vnímavost vůči pronikání zlých vlivů je totiž ve

velké míře proměnlivá a je individuálně závislá na mnoha faktorech. K těm stěžejním patří fyzická konstituce, eventuální spiritualita, dědičnost, předchozí psycho-traumatické zkušenosti atd. Prostá rozumová dedukce tedy nestačí k tomu, aby se začalo s vysvobovací modlitbou.

I když toto anamnestické setkání již odhalilo jednu nebo několik zlých mocností, bude v tomto případě vhodné, abychom se za dotyčnou osobu modlili, aby bylo možno provést jemné rozlišení, na němž by se všichni shodli, a abychom své poznání mohli rozšířit i na další „přítomné“ mocnosti, které našim zrakům dosud unikaly. Toto rozlišování musí ostatně pokračovat i při vysvobování samotném.

Vysvobození je výsledkem působení jedné nebo několika autorit, stejně tak jako řady rozlišovacích procedur na osobu ovládanou ďábelskými silami. Je zřejmé, že tato osoba musí být informována o tom, jakým operacím bude podrobena, protože ve většině případů bude muset ke zdaru přispět i sama. Stává se totiž, že se projevy upřímné pokory, víry a odpuštění ukáží jako velmi užitečné pro úspěšné dovršení vysvobovacího procesu. Často dochází k tomu, že modlitba nepřináší své plody, protože dotyčná osoba zůstává příliš pasivní.

Taková vysvobovací modlitba se může uskutečnit kdekoliv za podmínky, že se jedná o místo diskrétní. Přesto je příhodnější pomodlit se před Nejsvětější svátostí, protože to je místo milosti par excellence.

Projevy účastenství a díkůvzdání přitom nejsou nezbytné; ty totiž mohou působit na dálku a jejich účinek tím není oslaben.

Je dobré, když se všichni předem uchýlí pod ochranu Boží tím, že si připomenou, že byli očištěni pokropením Kristovou krví. (1 Petr 1,2) Taková opatrnost může překvapit, a přesto dochází k tomu, že modlitba vyvolá

psychické, ba dokonce někdy i fyzické napětí, které se přenáší na ty, kteří „úřadují“. Je tedy žádoucí být opatrný a uvědomovat si, jak může být takové střetnutí, byť neviditelné, nebezpečné.

Vysvobození se musí odehrát v souladu a ve vzájemné podřízenosti jednotlivých působících sil. Samotná autorita se potom zaměří na rozlišené zlé mocnosti jako takové. Musí ji však provázet neustálá bdělost a střízlivost a jednomyslný souhlas všech účastníků. V tomto ohledu je třeba se mít zvláště na pozoru před sugestivními představami, jež se v nás při této příležitosti probouzejí. Projevy účastenství se budou zaměřovat výlučně na zmírňování utrpení pomatené osoby. Co se týče díkůvzdání a přímlov - ty budou do jisté míry zaštitovat všechny ostatní druhy působení. I když se jedná o chvíle silného duchovního působení, je dobré projevit i špetku humoru, abychom se nebrali až příliš vážně a abychom dokázali poskytnout sobě a ostatním blahodárné okamžiky psychického uvolnění.

Ti, kteří se modlí, pochopitelně vzývají moc Kristovu a Nejsvětější Trojice. Musíme se však vyhnout tomu, abychom podceňovali úlohu Panny Marie (hlavně v oblastech zmatenosti citové a sexuální) a úlohu svatých, zvláště těch, kteří prosluli svým duchovním bojem (sv. Antonín, sv. Benedikt, sv. Dominik, sv. Jan Maria Vianney).

Rozlišování se musí provádět po celý čas modlitby, protože nestačí jen označit nečistého ducha jeho jménem (smilstvo, úzkost, autodestrukce atd.), aby se tento zcela vzdálil. Občas se nám kýženého výsledku podaří dosáhnout teprve po několika hodinách modlitby; proto je důležité vyvarovat se předčasných závěrů. Vysvobození je ostatně často korunováno náhlým přívalem radosti a pokoje, což v sobě zřetelně pocítí všechny přítomné osoby. Toto kritérium se však příliš dotýká

senzibility, takže může být těžko pokládáno za vyčerpávající. Stejně tak je tomu s potížemi, na něž si pomatená osoba nařiká. Ty mohou v dané chvíli zmizet, aby se o hodinu, o den, nebo dokonce i mnohem později vynořily opět, pokud nebylo vysvobození provedeno úplně.

Jakmile dosáhneme uzdravení, musíme zůstat mimořádně bdělí, protože začíná období zotavování, kdy se o dotyčnou osobu pokoušejí pochybnosti, úzkost, či dokonce projevy daleko závažnější. Jedná se o klasický jev plynoucí ze stavu „postliberalizační“ křehkosti. Je to jev normální a osoba, která mu musí čelit, musí být pokud možno obklopena modlitební atmosférou, která zmírní její obavy a nejistotu.

Nedocenitelným přínosem zde jsou projevy účasti. A tuto dimenzi musí současné vysvobozovací působení teprve do hloubky odhalit.

Ve zvlášť závažných případech, které jsou ostatně dost řídké, se dostávají náhlé „výlevy“. V těchto nebezpečných okamžicích se musí přistoupit k psychoterapii v duchovním smyslu. Někdy si to dokonce vynutí lékařský dohled, protože takováto zkouška způsobí velké oslabení organismu jako celku.

Závěrem zdůrazníme velkou duchovní a psychologickou křehkost bytosti, právě vysvobozené, z područí Zlého. Období vnitřního zotavování nesmí být zkracováno, jinak hrozí recidiva, jejíž průběh může mít mnohem závažnější charakter než nákaza prvotní. Příčinou není nedostatečně provedené vysvobození (ačkoli nikdo nemůže být dostatečně chráněný před touto eventualitou), ale snaha nečistého ducha vrátit se „do svého domu“. (Mt, 12, 43-45)

4

DUŠEVNÍ PORUCHY A VLIV ĎÁBLA

Potíže ducha dlouho byly, a v jistých civilizačních formách dosud jsou pokládány za nadpřirozené nemoci. Medicína, aby dokázala proniknout do této poněkud zmatené oblasti patologie, se musela nejprve oprostít od pojmu organická, tělesná nemoc a posléze byla nucena uvažovat o mentální nemoci jako o dost zvláštním druhu nemoci, která poškozují lidskou psychiku.

Z historického pohledu řecko-latinské a arabské lékařství už dávno zbavilo duševní nemoc různých průvodních nadpřirozených vysvětlení. Někteří středověcí teologové hájili tezi o přirozeném původu některých psychiatrických příznaků. Zároveň však v této době stejně jako o něco později na počátku renesance přiváděla démonologie lidi k těm nejhorším excesům. Bylo třeba překonat velký odpor, aby každý hysterik nebyl hned pokládán za čaroděje a epileptik za člověka, který je posedlý ďáblem.

Věda objasnila mnoho temných míst, kde byl hned za vším hledán ďábel. Přesto ani současný rozkvět psychiatrie nikdy zcela uspokojivě nevysvětlí všechny patologické projevy jako od původu ryze lidské. Vědecké objevy nám nemohou poskytnout žádný platný argument, který by vedl k popření faktu, že Zlý skutečně existuje.

Psychické potíže vedou u člověka vždy k tomu, že se poškodí a naruší integrita jeho bytosti. Bez toho, abychom snad chtěli zabřednout do výstředností, jsme tak v současné době přiváděni k tomu, abychom se zabývali možnostmi vlivu d'ábelských sil buď jako doplňkového jevu, který občas ještě zhoršuje už existující psychické poškození, nebo jako skryté příčiny otevřené duševní choroby, která je pouhým důsledkem tohoto vlivu.

Musíme dbát na to, abychom znovu nepadli do léčky středověké démonologie, zároveň se však musíme vyhnout i snahám vypořádat se příliš rychle s duchovním rozměrem lidské bytosti i se silami, které na tuto bytost mohou vyvíjet nátlak. Tento duchovní rozměr má velmi často závažný psychologický dopad, a je pochopitelné, že duchovní potíže nebo duševní pomatenost (která je často nevědomá) mají hluboký vliv na duševní rovnováhu jedince. S politováním musíme konstatovat, že mnoho psychiatrů, a to dokonce i křesťanských, odmítá o těchto skutečnostech uvažovat buď proto, že jim nevěří, a tak člověka oklestují o značnou část jeho identity, nebo před nimi utíkají kvůli nárokům, kterým by byli nuceni v souvislosti s tím vyhovět.

Zamysleme se nyní nad několika lékařskými pozorováními, jež budeme studovat ze dvou pohledů. První bude ryze psychiatrický, druhý duševní a duchovní. "Nejprve se budeme zabývat případem mladého pětadvacetiletého muže, kterému se dostalo kvalitního vzdělání i dobré výchovy. Otec je moudrý, rozvážný, občas trochu autoritářský, ale naprosto právem. Matka je mírná, citlivá a nijak zvlášť dominantní. Náš mladý muž neprožil ani v dětství ani v období dospívání sebemenší duševní otřesy. V třiadvaceti letech se v rámci svého studia seznámil se skupinou umělců, v níž se poprvé střetl s drogami, a to tak, že spolykal několik tabletek LSD. Posléze pocítil silnou úzkost, která rychle ustoupila.

Po dobu čtrnácti měsíců bral LSD nebo hašiš ve stále větších dávkách. A nikdy nepocítil nic jiného než onu úzkost. Rozhodl se tedy s drogami přestat. Proces odvykání proběhl vcelku bez potíží tím spíš, že se začal věnovat jiným zálibám, které měly spíše metafyzický charakter. Začal totiž navštěvovat shromáždění gurua Maharadži. Asi měsíc poté, co definitivně skončil s LSD, se poprvé ocitl ve stavu euforie a halucinace. Postupně se u něho začaly rozvíjet stavy hluboké úzkosti, které byly mnohdy ještě intenzivnější, jak se aspoň zdálo, než ty, které byly vyvolány drogou. Vizualní halucinace se objevují stále častěji: viditelný svět (dům, cesta, vegetace) se jakoby rozpadají, hroutí.

Podářilo se mu navázat přátelství s několika křesťany a po několika měsících konvertoval.

Zároveň se však neustále zhoršují psychické potíže. Pocity úzkosti jej provázejí neustále a velkou roli v nich hraje utkvělá představa o zavržení a pekle. Po první lékařské prohlídce mu jsou předepsány léky proti úzkosti se silnými utišujícími účinky. Žádnou úlevu mu však nepřinesou. Právě naopak, projevují se i další příznaky: nespavost, úporná denní ospalost provázená zrakovými i sluchovými halucinacemi (sarkastickým smíchem a různými strašidelnými zvuky), silná světloplachost, nemožnost přijímat vodu, pocity ledového chladu nebo nesnesitelného vedra bez ohledu na okolní teplotu, neustálá vyčerpanost.

Logická psychiatrická diagnóza (která ostatně byla stanovena) je následující: silná halucinační psychóza. Prognóza této nemoci je v současné době velice nepříznivá. Jsou mu předepsána další sedativa (a jiné medikamenty), aniž by se projevil skutečný náznak zlepšení. Když se o několik dní později objevil v doprovodu rodičů v naší ordinaci, jeho stav se v ničem nezměnil. Ověřovali jsme si diagnózu, skutečně se ukázalo, že jde o halucinační psychózu. Zaměřili jsme se

tedy na duchovní rozměr nemocného a speciální pozornost jsme věnovali drogám a provozování esoterismu v souvislosti s orientální meditací. Nemocný s tímto řešením souhlasil, byl proveden rozbor, který ukázal na ďábelské působení typu modloslužebnictví, autodestrukce a úzkosti a rovněž na pouto vzniklé používáním drog.

S pomocí vysvobozovací modlitby jsme se zaměřili na tyto skutečnosti a bez použití jakékoli jiné terapie se za několik hodin podařilo všechny duševní poruchy odstranit. Potom se ještě po čtyři měsíce objevovaly drobné potíže (krátké úzkostné stavy), ale nakonec se vše definitivně upravilo.

Psychiatr, který již předtím diagnostikoval halucinační psychózu, byl konzultován znovu. Spokojil se s tím, že předepsal léky na „posilnění“, aniž přitom zakrýval své překvapení...

Snadno můžeme dospět k závěru, že kdybychom se nezajímali o duchovní stránku nemocného, nemoc by rychle postupovala, což by nakonec vedlo k hospitalizaci a k intenzivní medikamentózní léčbě. S uzdraveným mládencem jsme se opět setkali v červenci 1975. Začal opět žít zcela normálním a plným životem, nechyběl mu určitý duchovní pohled na svět a nic nenasvědčovalo tomu, že by měl znovu upadnout do svých předchozích psychických stavů. V současné době žije ve velice uspokojivé psychologické rovnováze.

V dalším případě jde o mladou třiatvacetiletou ženu, která za námi přišla kvůli svým nepřekonatelným a bezdůvodným úzkostem, které se poprvé projevily o patnáct měsíců dříve a potom se opakovaly stále častěji, až to nakonec vyústilo v trvalý stav provázený nespavostí, sebevražednými úmysly, nutkavými myš-

lenkami na nejrůznější sexuální zvrácenosti a stále větší uzavřeností do sebe.

Její příběh byl bohužel dosti obvyklý. V dětství a v období dospívání se nesečkala s žádnými skutečnými problémy, teprve později se začala pohybovat v prostředí, které ji postupně přivedlo k alkoholismu a k sexuální zvrhlosti. Znechucení životem v ní stále rostlo, což ji vedlo k tomu, že své zvrácenosti provozovala v rostoucí míře. S ohledem na výše uvedené příznaky se jako diagnóza obvykle uvádí „úzkostná neuróza“. Je-li tento stav skutečně vážný, vyžaduje to opět léčení prostřednictvím ponížující medikamentózní terapie.

Duchovní rozbor situace prostřednictvím rozlišování odhalil pouto závislosti na alkohol a rovněž přítomnost tří negativních identit: smrti, úzkosti a sexuální nečistoty. Modlitba za vysvobození z područí těchto čtyř sil přispěla k tomu, že všechny poruchy takřka okamžitě ustaly. Přechodně se ještě projevovala určitá psychologická křehkost provázená několika krátkodobými záchvaty úzkosti. Abychom se vyhnuli sebemenšímu riziku opětného propuknutí krize, bylo nutné zajistit pacientce stálý duchovní a lékařský dohled.

Znovu důrazně opakujeme, že naše předchozí závěry nelze zevšeobecnit na všechny případy psychóz a neuróz. Viděli jsme, že mnoho z nich mělo příznaky, které měly čistě psychickou příčinu, a to i tehdy, když nemocný žil do jisté míry duchovně, ať už byl křesťanem či nikoli. V takovém případě nemá kolektivní rozlišování žádný smysl, což ovšem nevylučuje možnost společně a prostě se pomodlit za uzdravení. Je jasné, že alkoholismus s sebou nenese vždy pouto závislosti (ač je to obecně vzato častý jev); rovněž ani perverzní

myšlenky v rovině sexuální nemusejí být neklamným svědectvím o ďábelském vlivu smilstva nebo modloslužebnictví (obě oblasti jsou často v duchovní rovině spojovány).

Provádíme-li nicméně s duševně nemocným anamnézu, již tehdy můžeme odhadnout, zda příčiny jeho nemoci jsou duchovní povahy či nikoli. Proto se o tomto problému v naší knize krátce zmiňujeme. Chtěli bychom upřesnit, že je vhodnější, provádí-li toto vyšetření lékař nebo psycholog zasvěcený do této problematiky. Nabízí se nám tu několik otázek, které nás mohou nasměrovat a které si musíme trpělivě a pečlivě objasnit:

1. Na jaké příznaky si dotyčná osoba stěžuje?

Nejde totiž o to spokojit se s několika hlavními liniemi, ale dokázat odhalit nepatrná znamení, která někdy pro nemocného neznamenaají zhola nic. Trpět úzkostí, to už je například samo o sobě symptomatické, ale pro rozlišení je to naprosto nedostatečné. Projevuje se úzkost trvale, či spíše jenom v noci? Jak se vynořuje; náhle, nebo postupně? Za jakých okolností se začala projevovat? S jakým zvláštním námětem je spjata? Všechna tato upřesnění jsou nezbytná k tomu, abychom mohli vytvořit správnou duševní a duchovní diagnózu. Je třeba si dát pozor na příliš osobní interpretace postižené osoby. Někdy se může jednat o hotové výmysly, které postižená osoba tlumočí takřka nevědomky.

2. Je nemocný v současné době léčen? Jestliže ano, potom kým? Může být léčením oslabena jeho vůle nebo inteligence?

Tady nejde o to zpochybňovat medikamentózní lé-

čení tam, kde je potřebné; rovněž využití zvláštní psychoterapie je v některých případech žádoucí. Chceme prostě poukázat na nebezpečí takového léčení, které samo o sobě narušuje psychiku jedince již postiženého, přestože se někdy dosáhne zmírnění patologických symptomů. Celý problém se vyhrotí, jsou-li tyto symptomy duchovního původu. Lépe to pochopíme na jednom příkladu.

Je to příběh jedné misionářky, psychicky zcela vyrovnané a charakterově pevné, která byla v roce 1974 vyslána do jedné jihoafrické země, aby působila mezi Pygmeji. Po roce práce u ní náhle propukly silné výbuchy šílenství provázené potížemi s chováním na veřejnosti, což si vynutilo její urychlenou repatriaci. Byly jí předepsány vysoké dávky léků. V důsledku toho příznaky šílenství během několika dnů ustaly. Namísto toho se však dostavil takový stav ochablosti a útlumu, že jí to znemožnilo jakýkoli styk s lidmi, a co víc - jakýkoli život v komunitě. V takovém stavu se k nám dostavila o tři roky později na vyšetření. Po podrobném pohovoru a na základě svědectví dalších misionářek jsme mohli dospět k závěru, že navzdory fyzické a psychické únavě, která se nashromáždila během ročního apoštolátu, se výbuchy šílenství naprosto neslučovaly s její vyrovnanou povahou. Při pohovoru se zjistilo, že nemocná udržovala pochybné vztahy s venkovským šamanem a, což je zvláštní, že její potíže propukly sotva tři týdny po tomto zvláštním kontaktu. Rozlišení potvrdilo, že se jedná o klasický případ čarodějnictví, který není v těchto afrických zemích ničím vzácným..., a že jeho účinky se stále ještě na nemocné projevují. Vysvobození trvalo dlouho, ale zůstával tu ještě delikátní problém, totiž aby odvykla lékům. To se postupně pod lékařským dohledem dařilo, vyvolalo to však rostoucí pocity úzkosti, což bylo pod-

nětem k tomu, aby se přistoupilo k psychoterapii. Teprve po dvou měsících jsme mohli konstatovat, že se začíná zbavovat závislosti na těchto lécích, které po dobu tří let narušovaly její nervový systém. Přikročili jsme k modlitbě a úzkost se v průběhu dvanácti hodin zcela vytratila, a tak byl návyk zcela odstraněn.

3. Projevily se příznaky v jinak zdravém a normálním životě pouze sporadicky, nebo se v anamnéze objevují prvky, které je možno zařadit k jednomu nebo několika hlavním směrům vedoucím k pomatenosti, jak jsme se zmínili již výše?

Je velice důležité dát do časové souvztažnosti období, kdy se začínají poruchy projevovat nebo nápadně zhoršovat, s období, kdy se přihodily jisté závažné události. Přesto je však nutné si připomenout, že vztah mezi příčinou a následkem tu nikdy nemusí nutně existovat.

4. Je si subjekt vědom duchovního rozměru svého bytí? Pakliže ano; prožívá jej doopravdy? A jak?

V této oblasti musíme být velice opatrní, aby se dotyčná osoba necítila být ve svém nejhlubším nitru jakoby znásilňována. Muži se bezpochyby mnohem více než ženy zdráhají dotknout se tohoto námětu, který je přesto nezbytné vytáhnout na světlo, aby se dosáhlo úplného vnitřního uzdravení. Je zajímavé konstatovat, do jaké míry může být život ve víře provázen ďábelským působením.

Na vysvětlenou ocitujeme případ jednoho mladého čtyřiaadvacetiletého muže, kterého k nám přivedly jeho hluboké úzkostné stavy provázené sebevražednými myšlenkami už od věku osmi let. Anamnéza nám od-

halila žalostné rodinné prostředí jak v rovině duchovní, tak i morální. Vysvobozovací modlitbou se dospělo k tomu, čeho se předtím žádnými utišujícími prostředky nedosáhlo, totiž k takřka okamžitému ústupu všech potíží.

V tomto příběhu je důležité podtrhnout, že úzkost zmizela pokaždé, když se nemocný vzdálil své víře, když své náboženství přestal praktikovat (živou vírou projevoval již od svého nejtělejšího dětství), a objevila se znovu o několik měsíců nebo roků později, právě ve chvílích jeho návratu k duchovnímu životu... Takový kontext je příznačný pro poblouznění přicházející z oblasti mimodůševní, přitom je ovšem nutné umět se k této otázce správně postavit.

5. Vyskytují se u někoho z blízkých příbuzných (otec, matka, bratři, sestry) podobné, stejné nebo odlišné duševní poruchy?

Ve výjimečně závažných případech se stává, jako by byla celá rodina zasažena rozmanitými aspekty určité duševní poruchy. Rozlišení nám potom může odhalit dědičné okultní poblouznění...

Závěrem bychom chtěli zdůraznit, že k tajemnému světu duševních nemocí je třeba přistupovat s nezbytnou opatrností. V první řadě je nutno provést důkladnou lékařskou a psychologickou analýzu příznaků, samotné osoby postiženého a musíme zkoumat všechny souvislosti a okolnosti, za nichž se choroba projevila, přitom si však musíme být vědomi toho, že i tento rozbor má své meze. Zjištění, že se jedná o pomatenost duchovního řádu, samo o sobě ještě nepřinese vysvobození, které ostatně vždy v již narušené lidské psychice zanechá své stopy. Zde je víc než kde jinde žádoucí zachovávat v mnoha ohledech opatrnost, jak jsme se o tom ostatně již zmiňovali dříve.

5

JÓGA A TRANSCENDENTÁLNÍ MEDITACE

Mnoho lidí se dnes věnuje prastaré orientální disciplíně, které se říká jóga. Jsou k tomu vedeni nejrůznějšími důvody. Pro některé lidi je metodou duchovního sjednocení, pro jiné je prostou fyzickou relaxací a prostředkem k duševnímu uvolnění.

Ačkoliv se přípravné etapy k provozování jógy zdají být z psychologického hlediska svůdné, je třeba upřesnit, že jóga není nikdy banální relaxační technikou, byť by tomu povrchní zdání a psychologické účinky nasvědčovaly. Chceme-li se tedy touto otázkou zabývat do hloubky, musíme hovořit v pojmech mystiky.

Z etymologického hlediska se slovo „jóga“ skládá ze dvou složek: sjednocení a završení. Vypadá to, jako by to bylo synonymum pro slovo „náboženství“, jako by slovo „náboženství“ bylo překladem slova „jóga“.

I když to člověk ze Západu vždycky nechápe (protože jeho mentalita a senzibilita se hluboce liší od mentality a senzibility Orientálce), Ind se dívá na jógu jako na metodu bytostně duchovní, kterou ostatně ještě dále rozčleňuje do tří hlavních forem. Jsou to jóga akční (karmajóga), jóga poznání (rádžajóga) a jóga lásky (bhaktijóga).

Naším cílem v této knize není zpochybňovat prostřednictvím teologie nebo filozofie skutečné hodnoty

toho, co prožívají někteří jogínští mistři. Je totiž zřejmé, že v orientální psychologii osobnosti může vést provozování jógy, jestliže člověk podstoupí celou řadu zkoušek, k určitému stupni přirozené svatosti.

My se chceme ve své studii dotknout pouze jednoho momentu, a sice té skutečnosti, že jogínská technika je svou povahou neslučitelná s křesťanským duchovním životem. A neposloužíme si k tomu argumenty jen ryze teologickými, ale rychle k tomu připojíme i závěry lékařské, což je prvořadým cílem těchto několika stránek. A ještě mnohem více zdůrazníme určitou náhražku jógy, která byla vytvořena takzvaně kvůli tomu, aby bylo možno tuto techniku přizpůsobit jiným náboženstvím včetně křesťanství. Jedná se o transcendentální meditaci, jejíž pustošivý vliv na západní mozek má někdy dramatický průběh a nezvratné následky.

JÓGA

Jóga přebírá klasické schéma všech doktrín, které se kdy v Indii zrodily, a má i stejný výchozí bod: konstataci utrpení. Je neoddelitelná od samsary neboli pekelného kruhu reinkarnací; a když se hledá příčina tohoto utrpení, ukazuje se, že ta spočívá v nevědomosti, která zahaluje skutečnost. Aby bylo možno přemoci tuto nevědomost, je třeba hledat skutečné poznání, které člověka přivede k vysvobození od zákona karmy, a tím pádem i ke sjednocení se svým bytím.

Karma je v jistém smyslu všechno to, co jsme získali v předešlém pozemském životě a co tak předurčuje příští reinkarnaci. Dokud se nedosáhne čistoty, člověk neustále podléhá úzkostnému a nevyhnutelnému cyklu reinkarnace; to je zákon karmy, jemuž lze uniknout splynutím s Bytím.

Skutečné poznání je poznání átmanu, který spočívá

v každém jedinci a který je Bytím v každém bytí. Átman existuje bez jakýchkoli dalších přívlastků a je věčně svobodný. „Je čistým vědomím. Je nezměnitelný.“ (Jógasútra, kap. II.) Védánta, metafyzická škola, která doporučuje cestu poznání, pokládá jógu za „sjednocení já individuálního s já univerzálním“. Ve skutečnosti se tedy jedná o techniku, jak se rozplýnout v božství.

V čem spočívá nesoulad mezi koncepcí postupného zbožštění člověka prostřednictvím jógy a dílem uzdravení a vykoupení, které v křesťanově osobě působí milost? A proč se nemohou oba přístupy sloučit?

Z křesťanského pohledu na člověka vyplývá fakt, že lidská přirozenost je zcela odlišná od přirozenosti božské. To, že lidská bytost má duchovní složku, ještě neznamena, že je tato složka zároveň božská. Z tohoto hlediska nemůže člověk ve své přirozené touze vidět Boha sám v sobě najít žádný základ, žádnou „strukturu“, která by ho byla schopna na základě jeho vlastního úsilí přivést k Bohu. V hinduismu tato struktura existuje, je to ono pověstné individuální já, o němž již byla řeč výše a které z člověka tvoří určitou část božství. V tom případě by existovalo to, čemu by se mohlo říkat soupodstatnost mezi Bohem a člověkem s poznámkou, že prostřednictvím zkoušek se člověk může zbožstit sám,--

Křesťanský přístup je právě opačný. V křesťanském pojetí člověk vůbec není soupodstatný s Bohem (soupodstatnost existuje pouze mezi třemi Osobami Trojice), protože jeho přirozenost není božská, a to ani částečně. Navíc je ve své přirozenosti zatížen dědičným hříchem. Dále k tomu přistupuje skutečnost, že člověk navzdory své přirozené žízni dotknout se Boha to nikdy nebude moci učinit bez božské pomoci; v tom spočívá celé tajemství Vtělení a milosti.

Je jasné, že před božstvím se bude člověk zcela jinak

chovat v hinduismu a zcela jinak v křesťanství. Je-li první postoj založen spíše na dobrovolné askezi (která má ten účel, aby dosti egocentrickým způsobem rozvinula vlastní já) a dále na stále pečlivější duševní koncentraci, druhý postoj bude čerpat především z adorce a z působení milosti (což hinduismus vůbec nezná). Tak je člověk postupně veden k tomu, aby se s důvěrou odevzdal. Jestliže se i v křesťanském životě vyskytuje askeze, uskutečňuje se v hluboké touze po očistění od všeho, co podle lidského přesvědčení brání v tomto důvěrném odevzdání se, které je provázeno pocitem obětování se a pokory. Právě pokora umožňuje, aby milost prostupovala člověka v míře stále větší a aby jej postupně a hlavně zdarma obdařila určitou božskou soupodstatností.

A tak nehledě na slovní vyjádření můžeme pozorovat zásadní odlišnost mezi těmito dvěma přístupy, z nichž každý jako by spočíval na hodnotách právě opačných, které se tedy mohou jen stěží nějak plodně sloučit. My chceme studovat především psychopatologické důsledky tohoto nešťastného spojení. Avšak dříve bude dobré říci si několik slov o technické stránce jógy.

Chceme-li se připravit na skutečnou jogínskou techniku, nabízejí se nám tři typy cvičení. Jedná se o:

- rozvíjení schopnosti soustředit se na jediný objekt, což je pouze výchozí bod. Svou soustředěnost si můžeme cvičit na nějakém fyzickém předmětu, na nějaké myšlence nebo můžeme soustředěně myslet na Boha. Cílem tohoto cvičení je ztlumit nepřestávající činnost ducha, která člověku zakrývá jeho skutečnou přirozenost (je to neznalost átmanu). Toto cvičení umožňuje zlomit psychické a mentální automatismy, které řídí „profánní“ vědomí.

- pravidla, která se skládají z pěti omezení: neza-
bíjet, nelhat, nekrást, zřít se pohlavního styku, zbavit
se chtíče. K tomu se připojuje pět pravidel: čistota
(zvláštní důraz na mytí se), vnitřní vyrovnanost, osobní
kázeň, studium tradičních spisů a oddanost božství.

- o různé polohy těla nebo ásany; termín ásana ozna-
čuje zároveň polohu těla, kterou jogín zaujal a místo
příhodné k takovému cvičení. Určitá poloha těla umož-
ňuje do určité míry vyřadit smyslové vnímání, takže
vědomí už potom není rušeno svazující přítomností
těla. Podle Patandžalího je cílem poloh dosáhnout toho,
aby „byly fyzické reakce těla odstraněny a aby se duch
rozplynul v nekonečnu“.

Pokud se týče těchto přípravných fází, můžeme
z nich vyvodit dva závěry. Především si musíme uvě-
domit, že přes všechno zdání neškodnosti, ba dokonce
jakési slučitelnosti s křesťanskou meditací, v podstatě
již tyto praktiky naznačují, jak budou vypadat stavy
pokročilejší. Důležitá není ani tak forma, do níž jsou
tyto techniky zahaleny, ale stav ducha, v němž si zvy-
káme přebývat a který je dosti sobecký a narcisistický.

Navíc je možno konstatovat, že osoby, které touží
praktikovat jógu z důvodů ryze hygienických (kvůli
fyzickému a morálnímu zdraví), žijí v takových pod-
mínkách, že jim silně industrializovaná civilizace
druhé poloviny století s poničeným životním prostře-
dím nemůže nabídnout odpovídající rámec. Očekává-li
tedy dnešní obyvatel Západu od jógy nějakou duševní
a organickou čistotu, je to pouhý nedosažitelný přelud.

Jestliže při provozování uvedených tří typů cvičení
nedochází k narušení psychiky, zcela jinak je tomu
v následujících stádiích, a proto bude vhodné všimnout

si jich detailněji. Předchozí cvičení byla tedy pouhou přípravnou fází k pránájámě, jež spočívá v ovládnutí energie prostřednictvím dechu. Techniku zde popisovat nebudeme, jen si řekneme, že cílem je tu dosáhnout toho, abychom prostřednictvím postupného zpomalování dýchacího rytmu dokázali zastavit dýchání na co možná nejdélší dobu. Jogín totiž může prostřednictvím vztahu dýchání-duševní stav a úpravou rytmu svého dechu pronikat do určitých stavů vědomí, které jsou v bdělém stavu nepřístupné. Tak může dosáhnout čtyř stavů vědomí, tak jak byly definovány indickou psychologií.

Jiným důsledkem je probuzení svinuté energie (kundaliní), která se nachází v dolní části páteře a která může působením pránájámy páteří stoupat vzhůru a nakonec zasáhnout centrum mimořádné čistoty, které se nachází na temeni hlavy. Když je toto centrum zasáhnuto energií kundaliní, je jogín vysvobozen z otroctví fyzického světa.

I zde bych chtěl uvést ještě několik poznámek. Všechno, co jsme zatím řekli, potvrzuje fakt, že člověk má v sobě ukrytý pramen čistoty a že má také prostředek, jak toho pramene dosáhnout. To je však v protikladu ke křesťanskému antropologickému pojetí. Navíc to všechno směřuje k velice individualistickému pohledu na očištění, tedy i na posvěcení, kdy se zdá, že je osoba soustředěna výlučně na své vlastní zájmy, že všechno, co by se dalo nazvat meziosobním stykem a co je velkým zjevením křesťanského mystéria, je tu již předem vyloučeno. V každém případě jsme tu velice vzdáleni božské lásce, darům Ducha svatého, životu z víry a naději v Boha, což je jádrem křesťanského duchovního života. Spása už nepřichází od Pána Ježíše; nepocítuje se tu žádná potřeba Spasitele.

A konečně co se týče roviny ryze lékařské - my

velice pochybujeme o zmíněných čtyřech modalitách vědomí. Pránájáma totiž způsobuje, každopádně v případě západní psychologie tomu tak je, takové přetížení "mozkové činnosti, že to může vyvolat rozpad fyziologické rovnováhy (nеспavost, stále větší myšlenkovou roztěkanost a pomalost při tvorbě myšlenek); může to vést ke stavům posedlosti, či dokonce k psychóze. Některé klinické případy si uvedeme v části, která je vyhrazena transcendentální meditaci. V tomto případě má přístup ke čtvrtému stavu vědomí ještě ničivější důsledky, a to právě tak kvůli technice samotné jako i kvůli tomu, že zde často chybí jakákoliv kontrola této pochybné techniky.

Pátý stupeň jógy, o němž se zmíníme jen několika slovy, spočívá v tom, že smysly ustoupí do pozadí. Když jogín dosáhne toho, že své smyslové vnímání soustředí na vnitřní svět, přestane tím pádem zcela vnímat svět vnější. Intelekt, který se stal autonomní, již není rušen smysly. Odráží předměty jako zrcadlo bez prostřednictví smyslů. Předměty tedy poznává přímo v jejich samotné podstatě.

Poslední tři větve jógy jsou zahrnuty pod společný název sámájáma, neboť tato tři cvičení lze navzájem jen stěží odlišit. Všechna jsou hodnocena jako velice jemná, protože nezahrnují žádnou zvláštní fyziologickou techniku.

Soustředěnost (šestý stupeň) spočívá v tom, že se duch udržuje v centru duchovního vědomí, které je umístěno v nitru těla, nebo že je zaměřen na nějakou božskou formu.

Meditace (sedmý stupeň) je nepřetržitý tok myšlenek, které směřují k objektu soustředění. Liší se to od toho, čemu my říkáme meditace a co pro nás znamená rozjímání ducha nad nějakým ústředním tématem; navíc u nás meditace nepřekračuje vnější formy objektů a jejich hodnotu. V případě jógy však jde o pronikání

do objektů, aniž by se na něm podílely myšlenkové asociace nebo symboly. V celém průběhu tohoto procesu zůstává jogínova vůle pánem duševního stavu. Jak již můžeme vytušit, všechny tyto etapy jen posilují subjektův egocentrismus, z něhož se stále více vytrácí obětní rozměr křesťanské meditace. Tento rozměr je posléze branou k uctívání, a - v případě skutečných mystiků - k extázi, kdy je lidská vůle jakoby zmatena (ne však pomatena), aby mohla do osoby vstoupit božská vůle, což je Láska. Jóga nám nabízí cestu přesně opačnou, cestu enstáze, kdy se člověk uchyluje do sebe sama prostřednictvím stále silnější vůle, aby se tam nesetkal než se sebou samým...

Znovu připomínám, že zde vůbec nechci tuto techniku odsuzovat; rád bych jen jasně ukázal, že jóga je v zásadě neslučitelná s křesťanskou meditací.

Poslední etapa se nazývá samádhi a představuje stav ztotožnění se subjektu s objektem. Může mít mnoho podob, my je však můžeme shrnout do dvou hlavních kategorií:

- Samádhi „s oporou“, když se jogín ztotožňuje s hrubým objektem a když si uvědomuje jeho jméno, jeho vlastnosti, tvary a když si uvědomuje, co sám o tomto objektu ví.

- Samádhi „bez opory“, což je stav čistého vědomí, které není rozlišené, které neobsahuje žádné fenomenální vjemy, žádný zárodek touhy, žádný pocit. Jedná se o enstatický proces, skutečný výtrysk ego zevnitř, aby já mohlo dosáhnout ztotožnění se s transpersonálním absolutnem.

Jak adept postupuje po cestě jógy, získává možnost ovládat zákony přírody a konat mimořádné skutky. Tyto nadlidské schopnosti, jichž se většinou dosáhne soustředěním se na určitý objekt, se nazývají siddhi. Může to být poznání minulosti a budoucnosti, poznání předchozích existencí nějakého člověka nebo i povahy jeho ducha. Siddhi mohou dokonce způsobit fyzické změny: neviditelnost, dokonalé ovládnutí orgánů, či dokonce prvků. Je možné poručit větru a dešti a dalším přírodním silám. „Všechno má ve své moci... Stává se podobný bohu". To je závěr jedné velice závažné zasvěcovací knihy, která se jmenuje Markhadeža Purana. Je to výmluvnější než jakýkoli komentář...

Jogín byl vždy v Indii pokládán za někoho, kdo ovládá tajemnou moc, kdo je čaroděj. Ve skutečnosti tyto siddhi nejsou v žádném případě cílem jógy, ale jen velice málo adeptů dokáže překonat úděl čaroděje. Skutečný jogín se musí umět těchto schopností rychle zříci, chce-li postupovat dále v připodobňování sebe sama čistému Bytí. Bude však muset odolávat hroznému pokušení, aby setrval na této úrovni, aby se těšil ze svého ovladatelského instinktu (jímž může vládnout nad sebou samým i nad ostatními), z toho, že může konečně tento svůj instinkt plně uspokojit. Jógasútra nám říká, že bude pokoušen neviditelnými bytostmi, které se budou ztotožňovat buď s bohy, nebo s těmi jogíny, kteří již dosáhli stavu nejvyšší dezinkarnace...

To křesťanství k nám hovoří zcela jinou řečí. Jestliže velké množství svatých nám může podat svědectví", ovládnutí přirozených živlů, nejedná se v tomto případě o žádnou jejich vlastní zásluhu, ale mnohem spíše, o rozmanitá charismata, kterých se jim dostalo zdarma a nezasloužené. Dříve než se stali osobami, které konají zázraky, vedli tito budoucí světci život v přísné podřízenosti církvi, zřekli se své vlastní vůle, žili v pokoře

a v hluboké důvěře v Boha. Navíc využívali svých charismat ve prospěch druhých, nikdy však pro své vlastní sobecké zájmy.

A nakonec je velice zvláštní, když můžeme konstatovat, že bytosti takzvaně dokonale posvěcené, jako jsou například odvtělení jogíni, dokáží využít všech prostředků k tomu, aby bránily duchovnímu růstu svých adeptů...

Ocitáme se tu tváří v tvář takové koncepci nadpřirozeného světa, která stojí v protikladu ke koncepci obcování svatých a jejich zanícených přímluv za každého člověka... Převezmeme-li vyjádření velkého katolického teologa Hanse Urs von Balthasara, „orientální meditace opomíjí lásku, kterou nám Bůh přináší“.

Využívat metodu jógy v průběhu křesťanského života znamená vystavovat se riziku jak na rovině psychologické, tak i duchovní. Potom se nám úsilí o pokrok v duchovní oblasti nemusí vůbec vyplatit. Zdá se totiž, že se tímto způsobem mohou vytvořit hluboká pouta, která mohou postupně omezovat postiženou osobu v její vnitřní svobodě a pozvolna ji zbavit veškerého klidu a radosti v dialogu s Bohem a také ve vztazích s ostatními lidmi.

Častokrát jsme se střetli s problémy podobného druhu a na ukázkou si zde uvedeme několik příkladů:

Pan G. L., věk 28 let. Obrátil se na nás kvůli své morální depresi, která byla provázena potížemi se soustředěním, projevovala se u něho rozumová asténie, nebyl schopen zapojit se do jakékoliv diskuse, jeho duševní stav byl dosti zmatený. Když jsme se ho podrobněji vyptávali, pověděl nám, že před třemi lety vedl mimořádně nemravný život, i když to trvalo pouze

jeden měsíc. Podílel se na tom alkohol, drogy a skupinové sexuální zvrácenosti. Nakonec si z toho všeho odnesl velký pocit znechucení nad sebou samým, který byl o to větší, že si už od svého dětství hluboce uvědomoval Boží přítomnost. Protože se chtěl za každou cenu „znovu postavit na nohy“ a bojovat proti svému znechucení, začal se dlouhodobě věnovat józe. Rychle překročil první čtyři etapy, které jsme již dříve popsali. Výsledek byl přesně opačný, než jaký sám očekával. To ho přimělo k tomu, aby s provozováním jógy přestal. Tím však jeho duševní potíže nezmizely, a tak navázal styk s námi. Po vysvobození z „jogínských pout“ se jeho stav rychle zlepšil.

Slečna C. D., 47 let. Přišla za námi kvůli svým neustálým a hlubokým úzkostným stavům, které byly provázeny nespavostí a sebevražednými myšlenkami, rtil ji nesmírný pocit viny a velice ji sužovaly agresivní výpady vůči jejímu okolí (které pouze prohlubovaly její pocit viny). Tento její stav trval už několik let a psychoanalýza, která se zaměřila na její narušenou citovost, nedosáhla žádného uspokojivého výsledku. Naopak, zdálo se, že se potíže zintenzívnují od chvíle, kdy dotyčná osoba prodělala dosti bouřlivou zkušenost obrácení. To bylo před několika měsíci. Anamnéza odhalila, že dotyčná provozovala po dlouhé roky jógu, což bylo dostatečnou příčinou k tomu, aby v ní vyklíčily zárodky pomatenosti. Proces vysvobozování způsobil, že všechny chorobné symptomy během několika týdnů ustoupily.

Řeholnice, činná v apoštoláte, k nám přišla kvůli tomu, že vůči svému zasvěcenému životu pocítovala stále zřetelnější lhostejnost. Bylo jí třicet sedm let. Ztratila veškerý zájem o modlitbu, která v jejích očích už nic neznamena. A navíc v ní skoro pokaždé vy-

a v hluboké důvěře v Boha. Navíc využívali svých charismat ve prospěch druhých, nikdy však pro své vlastní sobecké zájmy.

A nakonec je velice zvláštní, když můžeme konstatovat, že bytosti takzvaně dokonale posvěcené, jako jsou například odvtělení jogíni, dokáží využít všech prostředků k tomu, aby bránily duchovnímu růstu svých adeptů...

Ocitáme se tu tváří v tvář takové koncepci nadpřirozeného světa, která stojí v protikladu ke koncepci obcování svatých a jejich zanícených přímluv za každého člověka... Převezmeme-li vyjádření velkého katolického teologa Hanse Urs von Balthasara, „orientální meditace opomíjí lásku, kterou nám Bůh přináší“.

Využívat metodu jógy v průběhu křesťanského života znamená vystavovat se riziku jak na rovině psychologické, tak i duchovní. Potom se nám úsilí o pokrok v duchovní oblasti nemusí vůbec vyplatit. Zdá se totiž, že se tímto způsobem mohou vytvořit hluboká pouta, která mohou postupně omezovat postiženou osobu v její vnitřní svobodě a pozvolna ji zbavit veškerého klidu a radosti v dialogu s Bohem a také ve vztazích s ostatními lidmi.

Častokrát jsme se střetli s problémy podobného druhu a na ukázkou si zde uvedeme několik příkladů:

Pan G. L., věk 28 let. Obrátil se na nás kvůli své morální depresi, která byla provázena potížemi se soustředěním, projevovala se u něho rozumová asténie, nebyl schopen zapojit se do jakékoliv diskuse, jeho duševní stav byl dosti zmatený. Když jsme se ho podrobněji vyptávali, pověděl nám, že před třemi lety vedl mimořádně nemravný život, i když to trvalo pouze

jeden měsíc. Podílel se na tom alkohol, drogy a skupinové sexuální zvrácenosti. Nakonec si z toho všeho odnesl velký pocit znechucení nad sebou samým, který byl o to větší, že si už od svého dětství hluboce uvědomoval Boží přítomnost. Protože se chtěl za každou cenu „znovu postavit na nohy“ a bojovat proti svému znechucení, začal se dlouhodobě věnovat józe. Rychle překročil první čtyři etapy, které jsme již dříve popsali. Výsledek byl přesně opačný, než jaký sám očekával. To ho přimělo k tomu, aby s provozováním jógy přestal. Tím však jeho duševní potíže nezmizely, a tak navázal styk s námi. Po vysvobození z „jogínských pout“ se jeho stav rychle zlepšil.

Slečna C. D., 47 let. Přišla za námi kvůli svým neustálým a hlubokým úzkostným stavům, které byly provázeny nespavostí a sebevražednými myšlenkami, rtil ji nesmírný pocit viny a velice ji sužovaly agresivní výpady vůči jejímu okolí (které pouze prohlubovaly její pocit viny). Tento její stav trval už několik let a psychoanalýza, která se zaměřila na její narušenou citovost, nedosáhla žádného uspokojujícího výsledku. Naopak, zdálo se, že se potíže zintenzívnily od chvíle, kdy dotyčná osoba prodělala dosti bouřlivou zkušenost obrácení. To bylo před několika měsíci. Anamnéza odhalila, že dotyčná provozovala po dlouhé roky jógu, což bylo dostatečnou příčinou k tomu, aby v ní vyklíčily zárodky pomatenosti. Proces vysvobozování způsobil, že všechny chorobné symptomy během několika týdnů ustoupily.

Řeholnice, činná v apoštoláte, k nám přišla kvůli tomu, že vůči svému zasvěcenému životu pocítovala stále zřetelnější lhostejnost. Bylo jí třicet sedm let. Ztratila veškerý zájem o modlitbu, která v jejich očích už nic neznamenala. A navíc v ní skoro pokaždé vy-

volala jistý vnitřní neklid, o němž nevěděla, odkud pramení. Už nebyla schopna hovořit o Bohu, tím méně odříkávat modlitby, jako například růženec. K tomu, aby pronesla pár vět, musela vyvinout nemalé úsilí, ale v jejích slovech nebylo ani trochu přesvědčivosti. Dříve pro ni byla modlitba a život v komunitě i přijímání svátostí pramenem velké radosti, ale nyní ji to nudí a není schopna snášet své sestry a je vůči nim někdy agresivní. Na základě těchto zjištění by se dalo uvažovat o určité formě pasivního očišťování, kdyby tu anamnéza opět neodhalila (a tyto případy jsou bohužel v klášterech a řeholních domech stále častější) provozování jógy spojené s křesťanskou meditací. Vysvobozovací kúrou bylo dosaženo toho, že všechny příznaky během dvou až tří týdnů zmizely.

TRANSCENDENTÁLNÍ MEDITACE

Dnes hovoří o transcendentální meditaci celý svět a těmto cvičením se začínají věnovat spousty lidí. Jsou to cvičení zdánlivě jednoduchá, která jsou určena k tomu, aby člověk dosáhl Moudrosti, jediné a věčné Moudrosti.

V roce 1958 založil jogínský guru Maharši Maheš hnutí duchovního obrození. Od té doby se tento jev překvapivě rozšířil po celé zeměkouli. Jeho hnutí dosahuje stále pronikavějších úspěchů, takže se mu podařilo z velkého množství studentů, rodičů a učitelů po celém světě vybrat a vychovat více než deset tisíc instruktorů. Založil více než 1 100 center, která jsou rozptýlena po všech pěti kontinentech. Maharši doufá, že jich bude mít vbrzku 3 600. Počet meditujících osob přesahuje v současné době jeden milión, z nichž deset tisíc žije ve Francii.

Guru byl dlouho žákem velkého mudrce, swámího Brahmánandy Sarasvatího, který zemřel v roce 1953 a který měl domněle dosáhnout samotných vrcholů moudrosti, kterou toužil v hojné míře předat lidstvu. Maharši se začal věnovat technické stránce tohoto problému a v roce 1965 vytvořil ve Spojených státech sdružení, které se zabývalo vědou o tvůrčí inteligenci a propagovalo zkušenosti s moudrostí, které mohlo být dosaženo díky metodě transcendentální meditace. Tato metoda se zdá být velmi svůdná, protože zdánlivě nabízí konkrétní možnost, jak dosáhnout „duchovního obrození“ tak, aby bylo přístupné každému člověku bez ohledu na jeho náboženství.

Úvahy, které jsme rozvinuli předtím v souvislosti s neslučitelností křesťanského duchovního života s provozováním jógy, vystupují zde v ještě mnohem vyostřenější podobě, a to navzdory všem klamným zdáním. Nebudeme se k tomu už vracet, snad jen opět zdůrazníme nebezpečí, které plyne z toho, že se neuváženě směšuje určitá duševní technika, která se zdá být navýsost vědecká, racionální a účinná, s křesťanskou meditací, jež je založena na postupu právě opačném, i když na jejím počátku naštěstí stojí myšlenková rozvaha. Tato rozvaha má nicméně své relativně přesné stanovené meze, jejichž účelem je rozplynout se v adoraci.

Z úst Maharšiho neuslyšíme nic o milosti Boží nebo o Lásce, která se člověku nabízí. Takže můžeme znovu zopakovat pověstná slova sv. Terezie z Avily, jež se týkají transcendentální meditace prováděné v křesťanském prostředí: "Je to něco podobného, jako kdybychom věřili, že se ropucha sama od sebe může vznést, do vzduchu".

Velké množství křesťanů, zvláště v kláštorech a řeholních domech, se obrací k transcendentální meditaci. Tito lidé žijí po nových obzorech, ale nic nevědí

o tom, jaké neblahé důsledky jim z toho mohou někdy vyplynout. Toto není pouze náš názor (založený na lékařské zkušenosti), ale v první řadě je to přesvědčení určitého počtu guruů, kteří se s velkými potížemi dokázali vymanit ze zhoubného podruží těchto praktik.

Transcendentální meditace nám nabízí zkušenost čistého vědomí. Celý proces spočívá v tom, že se zmocníme svého vědomí, v němž přebývá veškeré poznání. Dojde k velkému osvobození, život se stává pokojným a je zbaven veškerého utrpení. Je k tomu zapotřebí pouze osobního úsilí, minimálně dvakrát po čtvrt hodině denně.

Skutečně jsme se setkali s několika osobami, jimž transcendentální meditace pomohla vyřešit jejich některé psychologické problémy. Tito lidé se pak stali horlivými obhájci této metody. Je ale zajímavé, že při anamnéze dojdeme ke zjištění, že tyto problémy, které jsou více méně fobiemi, byly uvedeny do pohybu silnými egocentrickými tlaky. Je normální, že meditace, která je odpoutala od nich samých, měla svým způsobem terapeutické účinky, ... vůbec se to však nedálo na základě teorie, na níž toto učení spočívá. Stejně účinné by byly v těchto případech i jiné prostředky na odpoutání od sebe sama.

Navíc se tyto případy týkají hlavně osob, které se s metodou seznámily pouze povrchně a vůbec do ní nepronikly hlouběji. Zato ti, kteří se jí věnují s plnou vážností (někdy až přehnanou), dospívají k tomu, že se u nich často, postupně a nevědomky začíná projevovat sexuální zvrácenost. Jedná se o nečisté myšlenky, které vyvolávají pocity viny, obscénní sny, o náhlé a nutkové sexuální vášně. Pokud se jedná o závažnější duševní poruchy, ty budeme studovat v další části.

Guru (podle toho, co sám napsal) má pevně v úmyslu začít již od této generace uskutečňovat duchovní cíle lidstva. Prostřednictvím svého vědeckého vzdělání rád využívá různých příkladů z oblasti fyziky a chemie k tomu, aby své stoupence přivedl k pochopení svého ideologického pohledu. Je to velmi zajímavé, ale těžko přijatelné. Dnes bohužel stačí přiodět věc do vědeckého hávu a hned se kolem tísni davy stoupců; tak svůdně dokáže působit zdání vědy.

Transcendentální meditace se řídí následovným pravidlem: jestliže malá část populace (okolo jednoho procenta) každodenně alespoň na krátký čas určitým způsobem uspořádá své mozkové vlny, potom se dnešní chaotický stav promění v dokonalou harmonii. Říká se tomu, jak to mají v oblibě fyzikové, efekt „Maharši“. Metoda je to docela jednoduchá. Stačí si vybrat nějakou myšlenku, kterou jsme si osvojili a s níž postupně získáváme zkušenosti v prvních stadiích jejího rozvíjení, když se postupně probíjí mohutnými vrstvami balastu, aby konečně dosáhla pramene, jímž je Bytí. Tímto způsobem se člověk přibližuje k transcendentálnímu absolutnu.

Začátečník přijímá tuto myšlenku v podobě, které se říká mantra. Děje se to během úvodního obřadu, kterému se říká „píža“. Opakováním se přijatá myšlenka šíří ve více či méně harmonických vibracích. Čím větší bude tato harmonie, tím hlubší bude pociťované štěstí.

Guru Maharši tedy touží vrátit životu opět jeho skutečný cíl, který je podle něho šíření štěstí. Jestliže člověk trpí, uniká mu podstata života. Musí uskutečnit cíl svého života, aby se mohl podílet na uskutečnění kosmického záměru.

Aniž bychom chtěli všechno přehnaně kritizovat, přesto můžeme v těchto teoriích pozorovat, že se velice jemným a nenápadným způsobem pokoušejí vykázat

tajemství Vtělení a Kříže do sféry bludů a úchylek. Dnešní křestan, pokud chce být objektivní a poctivý vůči své křesťanské víře, musí, dříve než se začne prakticky seznamovat s transcendentální meditací, vzít všechno toto v úvahu.

Podobně jako učení o převtělování, které Maharši diskrétně převzal, je v této metodě přítomen i okultní rozměr. Maharši totiž připouští, že je možné vyvolat svět duchů, aby byl usnadněn duchovní rozvoj meditujícího člověka. Nicméně tento přístup neschvaluje, protože takové zkušenosti umožňují přístup pouze na takovou úroveň duchovních kvalit, které jsou ve svých koncích omezené; samozřejmě s ohledem na neomezenou moc přírody, kterou by si chtěl osvojit prostřednictvím své techniky.

K takovému kupčení s duchem tedy nevybízí, protože, jak sám upřesňuje, je přítom nutno zcela se tomuto duchu odevzdat, jinak by totiž nebyl ochoten spolupracovat! Spíše než se odevzdávat nějakému duchu, abychom obdrželi trochu nadpřirozené moci, bude podle něho lepší odevzdat se Bytí, abychom obdrželi moc neohrazenou...

Jak nepodlehnout takovému učení a především jeho plodům, které se zde člověku přímo nabízejí a které tak hluboce odpovídají jeho touze po moci!

Jak tváří v tvář takovým lákadlům nezkusit tuto zdánlivě neškodnou metodu, zvláště je-li člověk zklamáný, zahořklý ve svém duchovním životě, nebo zneklidněný, zdrcený konstatováním své vlastní zbytečnosti, svou slabostí, svými nezdary nebo svými citovými a duševními potížemi! Právě za takových okolností se člověk obrací k transcendentální meditaci. To se však na duševní úrovni ani zdaleka neobejde bez nebezpečí. V některých případech to může vážně ohrozit náš duševní stav.

V souladu s výsledky bádání Jonese Clarka, profesora na lékařské fakultě Harvardské univerzity, i my na základě svých zkušeností můžeme dospět k týmž závěrům.

Jestliže nějaký čas vážně provozujeme transcendentální meditaci, pozorujeme stále zřetelnější narušení osobnosti. Dříve než lékař si toho obvykle povšimnou blízcí příbuzní. Zaznamenáváme ochuzení vzpomínek, tužeb i jazykových vyjadřovacích schopností. Normální emotivní reakce jsou jaksi ztrnulé, subjekt je jakoby duchem mimo, má vizuální halucinace, pohybuje se, jako by byl ve snu. Můžeme konstatovat, že jeho myšlenkové pochody jsou chudší a že logika meditujícího člověka je stále více podřízena jeho ideologickému systému, který si musí on sám ověřovat. Paměťové funkce jsou zřetelně oslabené. Někdy se u něho mohou začít projevovat dočasné stavy halucinace a především je subjekt stále méně schopen lásky, pomíneme-li různá klišé a předepsané formy.

Tato řada příznaků nás nutí myslet na několik známých syndromů, které vznikají z rozličných příčin a jejichž prognóza je nepříznivá. Tyto stavy připomínají stavy schizoidní nebo, v případě halucinací s nádechem mystiky, epilepsii spánkového laloku.

Ocitujeme si zde dva případy, které jsou dostatečně výmluvné.

Slečna B.-D. T., třicet let, profesorka tělesné výchovy na jedné pařížské škole. Přišla za námi kvůli trvalé úzkosti, která je neustále provázena obscénními myšlenkami, což vážně narušuje obvyklé využívání paměti a představitosti. Její vyjadřování je občas nesusvislé a je v něm plno ztrnulých definic, kterými jako by byl její jazyk sešněrován, takže člověka hned napadne, že je vystavena vlivu nějaké doktríny. Vypadá to, jako by její definice byly pro ni jediným zá-

chytným bodem. Přes svou snahu vyjadřovat se soudně a objektivně se není schopna od těchto definic oprostit a pouhé pomyšlení na to v ní vzbuzuje úzkost. Prohlašuje, že je citlivá na vibrace, které vycházejí z bytostí kolem ní, a většinu těchto bytostí pokládá za agresivní. Je zajímavé, že když se některá osoba v její blízkosti modlí, stávají se tyto vibrace natolik intenzivní, že jsou nesnesitelné. Tato citlivost vůči vibracím ji nutí k tomu, aby se izolovala, aby před ostatními utekla, protože jedině tak se trochu upokojí. Bujné sexuální představy jejího myšlení přesto nejsou provázeny žádnými zvrácenostmi v chování, neprojevují se u ní žádné náznaky skutečné hysterie, nic, co by předcházelo vážným citovým poruchám. Takřka vůbec nemůže spát, a to i navzdory silným dávkám barbiturátů, které jen přispívají k tomu, že se její duševní stav zhoršuje. Za zmínku navíc stojí, že trpí vážnými potížemi oběhového ústrojí v oblasti dolních končetin, což bezpochyby souvisí s cvičeními vdechu a výdechu, jež k této metodě patří.

Všechny tyto příznaky se postupně rozvíjely od třetího nebo čtvrtého roku praktikování meditativní metody. Předtím byla dotyčná osoba zdravá, dokonale vyrovnaná po stránce fyziologické i duševní. Rozlišení odhalilo několik ďábelských identit, mezi jinými modloslužebnictví, sexuální zvrácenost, rouhání. V tomto případě se teprve po osmi měsících dalo hovořit o uzdravení. Je pravda, že počáteční stav bylo možno kvalifikovat jako jasnou psychózu. Vše bylo spojeno s rozrušením struktury osobnosti.

Druhý případ se týká mladé, dvaadvacetileté dívky, která velmi miluje sport, speleologii, hudbu a společnost přátel. Dříve u ní žádné podobné příznaky zaznamenány nebyly. Stačilo jí několik měsíců provozovat meditativní metodu a vést mravně pochybný život

v prostředí jisté sekty a její psychický stav se strašlivým způsobem proměnil. Začala se u ní projevovat typická schizofrenie. A znovu se tu setkáváme s pojmem vibrace, které tentokrát vycházely nejen z lidských bytostí, ale i z předmětů, zvláště ze zdí, což vyvolalo úzkostné uzavření se do sebe. Logické uvažování se pro ni stalo zhola nemožné. I zde máme opět dojem, jako by byl její mozek v područí nějaké doktríny. Závažná je náladovost v jejím chování, zvláště velká proměnlivost jejích nálad, kdy se střídají okamžiky agresivity (naštěstí dosti řídké) s chvílemi vypjatého citového nadšení, po nichž následují dlouhá období ochablosti. Anamnéza zjistila, že dívčino sexuální chování je mimořádně zvrácené, přičemž předtím měla velký smysl pro morálku. Diskutovat s ní není možné. Reagovat začne jen, když se s ní hovoří o guru Maharišim nebo o guru Maharadžim. V tomto prostředí se pohybovala po nějaký čas současně s tím, jak provozovala svou meditativní metodu. O těchto lidech hovoří tak, jako by to pro ni byli bozi.

Rozlišení bylo pozitivní a po modlitbě se toho změnilo jen velmi málo. Nemůžeme předvídat, jak bude všechno probíhat dále, protože tato dívka nás musela během duchovní psychoterapie ve společenství opustit.

Tyto případy nejsou bohužel ničím výjimečným a mohli bychom citovat ještě řadu dalších, dost podobných. Ovšem mnohem mírnější poruchy v rovině myšlení se mohou často projevit i u osob, které praktikují transcendentální meditaci teprve krátkou dobu. A to tím spíš, je-li jejich osobnost již předem nějak narušena, takže je křehčí. Často se stává, že se muži a ženy toužící zbavit se tohoto jha musejí podrobit vysvobozovací modlitbě, i když psychoterapeutické léčení není nutné. Transcendentální meditace totiž velice-rychle vytváří pouta, která jsou (přinejmenším) schopna znehynit rozvíjející se duchovní a citový život.

6

NA OKRAJ NĚKOLIKA ALTERNATIVNÍCH MEDICÍN

Člověk, který poznává, že agresivní léčba chemickými léky, jež je ordinována stále nelidštějším způsobem, je až příliš často provázena nezdary, člověk, který musí konstatovat selhání psychoanalytických metod, ten člověk, který musí čelit nebezpečí stále rostoucí specializace, která usiluje o to, aby ztotožnila bytí s řadou mechanickopsychologických soukolí, takový člověk se čím dál častěji obrací k přírodě a k jejím terapeutickým tajemstvím. Utíká před nebezpečím příliš řízené hyperinteligence a dává raději přednost zdravému rozumu. A tak jsme dnes svědky rozkvětu těch druhů medicíny, kterým se říká medicína alternativní nebo také přírodní. Termín alternativní je ostatně velice nejasný, protože se vytrvale a stroze odvolává na oficiální medicínu, která si je bezpochyby příliš jista sama sebou.

Chtít proniknout do tajemství přírody samo o sobě ještě neznamena žádnou pýchu. Je to normální lidská touha, kterou je dobré v určitých mezích uspokojovat. Příroda sama o sobě je dobrá a je možné rozumně čerpat ze všeho, co nabízí.

Eventuální hrozba tady závisí na tom, jakých prostředků v přístupu k přírodě používáme. Zdravý přístup

je nejprve experimentální, empirický, a teprve až potom deduktivní. Člověk si musí uvědomit svou nevědomost a zaslepenost, co se týče světa přírody. V tomto opatrném přístupu musí postupovat cestou rozumu a bděle sledovat každou metodu, kterou jeho rozum řádně neobjasnil. Závěry budou někdy překvapující, ale budou motivovány výlučně pozorováním a zkušeností. Takto například může být nějaký orgán nebo nějaká funkce reflexním způsobem zobrazena v určité oblasti oční duhovky; to tedy znamená, že i určitá mezera v této duhovce bude moci odpovídat určitému nitrotělnímu poškození. Takové tvrzení je založeno na zkušenosti, nelze ho tedy jednoduše odmítnout ani z hlediska vědy, která netrpělivě dychtí po důkazech, ani z hlediska jisté teologie, která má až příliš velké obavy z „nadpřirozeného nebezpečí“.

Při dalším zkoumání se dojde ke zjištění, že orgány jsou rozmístěny v duhovce takovým způsobem, že ta se až na malé odchylky nápadně podobá do sebe zavinitému lidskému plodu. Toto je případ jedné nové disciplíny - iridologie, a není to případ ojedinělý. Dobře to ukazuje, nakolik je celý postup přirozený a v mezích svého užívání neškodný a často terapeuticky účinný. Nebezpečí se objevuje tehdy, když se člověk pokouší naroubovat na takovou metodu nějaké víceméně esoterické učení. Potom to znamená, že je sám neschopen zkoumat tyto skutečnosti. Směšuje tedy, ať už vědomě či nikoli, své experimentální pokusy s určitou dávkou iluzí. Tím si sám odporuje, protože v důsledku toho znovu zatemňuje ty věci, které oprávněným úsilím svých přirozených schopností již začal objasňovat.

Takové zatemnění je velice náchylné k tomu, aby do něho pronikly tajemné síly zla. Nebezpečí iridologie takto například spočívá v tom, že si vypomáhá astrologií, která se pokouší uzavřít nemocného člověka do

určitého zneklidňujícího determinismu. Tento astrologický determinismus radikálně znehodnocuje experimentální postup zaměřený na vyléčení člověka.

Jestliže se, jak se zdá, oficiální medicína příliš opírá o lidský rozum, potom alternativní medicíny mají často neblahou snahu opírat se o něj nedostatečně. Zajisté, s provozováním některých, zvláště manuálních praktik, nejsou žádné problémy, zato jiné, jako například sofrologie, vyžadují zvláštní obezřelost (díky tomu, že se tam využívá hypnóza a že svou nemalou roli tam hraje tibetská spiritualita).

Spokojíme se s tím, že si řekneme několik slov o dvou přírodních medicínách, které se v současné době plně rozvíjejí. Jsou to homeopatie a akupunktura.

HOMEOPATIE

Na počátku je třeba potvrdit, že homeopatie využívaná striktně v rámci teorií sestavených jejími předchůdci, nepředstavuje žádné nebezpečí; právě naopak, vypadá to, že nabízí zajímavý doplněk pro klasickou lékařskou praxi. Svými kořeny sahá až k Hippokratovi, ale jejím skutečným zakladatelem byl jeden chudý lékař z minulého století - Hanneman. Někteří to, co on opět objevil, zpochybňovali a odvolávali se přitom na to, že byl údajně svobodným zednářem. Tyto úvahy jsou pro nás pramálo důležité, protože Hanneman rozvinul svou teorii na základě dlouholetých zkušeností a protože tato teorie byla následně potvrzena klinickou praxí. Princip je prostý, ač pragmatický: jestliže produkty živočišného, rostlinného nebo minerálního původu naočkujeme morčeti ve velkých dávkách, budou mít, a zkušenosti to potvrzují, zcela opačný účinek, než kdybychom mu naočkovali dávky velmi malé. Proto se při výrobě homeopatických léků hovoří o větší

či menší míře rozředění. Víme totiž, že čím je produkt více zředěn, tím hlouběji působí. Tento jev ještě nebyl zcela uspokojivě vědecky objasněn, i když vědeckých prací na toto téma rozhodně není málo. V žádném případě však nelze tuto medicínu pokládat za cestu, která by sama od sebe vedla k pomatenosti.

Existují tedy tisíce homeopatických léků, které vzešly z říše minerální, rostlinné a živočišné, ba dokonce i lidské (jedná se například o ředění sekretů). Každý z těchto léků odpovídá specifické symptomatologii, která byla experimentálně stanovena postupem, kterému se říká patogenese. V podstatě jde o všeobecnou symptomatologii, která se dotýká lidského těla a lidské psychiky (nejčastěji obou zároveň). Pro lékaře-homeopata tedy problém spočívá v tom, že musí stanovit diagnózu zároveň přesnou (jako u alopacie), ale také natolik širokou, aby postihovala všechny rozměry osoby. Na základě toho se provádí průzkum a v široké škále terapeutických prostředků se hledají ty léky nebo ten lék, které co možná nejlépe „pasují“ ke zjištěným potížím. Je třeba najít takový produkt, který, kdyby byl podán v toxických dávkách, by u zdravého subjektu vyvolal přesně tu nemoc, na kterou si pacient stěžuje. Tento produkt, je-li homeopaticky zředěn, je schopen být velmi účinným terapeutickým prostředkem. Tak je možné říci, že v homeopatii je zlo léčeno zlem.

Tato forma lékařství nevylučuje vědecké objevy v biologii, radiologii atd. Právě naopak. Může být vynikajícím doplňkem klasické alopacie, a to tím spíš, že utváří osobní medicínu, která jako taková pohlíží na lidskou bytost vcelku, v její tělesné a duševní jednotě.

Přesto k této metodě byly přičleněny jisté prvky, které s sebou nesou určitý rozměr nadpřirozena, který je ovšem zcela pseudovědecký. V rovině duchovní a duševní to potom může znamenat určité nebezpečí.

Například radiestezie využívaná diagnosticky může vytvořit pouta. Závisí to na tom, jak je nemocný křehký, ale také na tom, kolik úsilí radiestesista do své metody vkládá.

Uvedeme si zde případ jednatřicetileté ženy, která za námi přišla kvůli úzkostné neuróze provázené zvláště bouřlivými záchvaty hysterie. Anamnéza neukázala nic, co by v její konstituci signalizovalo náchylnost k podobným chorobným projevům. Neuvedla ani žádné traumatizující události v rovině citové a duševní. Tento stav se vyvíjel po dobu mnoha let (asi dvanáct). Ona sama požádala o modlitbu za rozlišení. Nakonec se ukázalo, že vytrvale navštěvovala několik radiestesistů, léčitelů a magnetizérů, což nám předtím dotyčná opomněla sdělit. Vysvobozující modlitbou se dosáhlo toho, že všechny potíže během několika dní zmizely a od té doby se už neobjevily.

Podobné radiestezie mohou zhoršit depresivní stavy. U osob, které mají ve zvyku se modlit, mohou jejich rozjímání sterilizovat.

Je tedy nutno zdůraznit, že magnetismus, ať už je jakýkoli, může v současné době probudit ďábelský vliv. Je totiž vědecky takřka neprobádán a teorie, které se tohoto jevu týkají, jsou buď směšné, nebo nepřijatelné. Všechno to říkáme i přesto, že v prvním období mohou být účinky více než pozitivní. Z dlouhodobého hlediska se však nežádoucí jevy často vynořují opět, ovšem symptomy jsou tentokrát hlubší, více zasahují psychiku.

Všechno tedy záleží na tom, abychom si správně vybrali svého homeopata, protože tento typ lékařství, když je oproštěn od všech esoterických vlivů, přináší právě tak uspokojujivé výsledky, jako medikamentózní léčba, a přitom se jich dosahuje prostředky, které poškozují psychiku a celý organismus mnohem méně.

AKUPUNKTURA

Akupunktura je alternativní medicína, která prodělává v současné době prudký rozmach. Vychází z nejstarší čínské tradice a před vědu staví závažné otázky. Nesmíme v ní spatřovat pouhou terapeutickou techniku a přitom opomíjet filozofické a náboženské učení, na němž spočívá, a které tím pádem určuje její využití. Pro západního lékaře, který se akupunkturou zabývá, spočívá celý problém v tom, aby správně odlišil aspekt vědecký a aspekt duchovní.

Účinnost této metody není třeba dokazovat, protože pouhým stisknutím jednoho nebo několika pověstných bodů na těle bylo dosaženo těch nejpřekvapivějších výsledků. Jednotlivé body je možno individuálně zjistit pomocí detekce elektrickým proudem (jsou tady rozdíly v odporu kůže vzhledem k okolním oblastem těla) a přitom každý z nich je něčím zvláštní. Vzájemně jsou propojeny meridiány, což jsou jakési kanálky, kterými tělem bez ustání proudí energie. Tady je však nutno podotknout, že to, co se zde označuje slovem energie, má jen velmi málo společného s tím, co pro nás obvykle toto slovo znamená.

V tomto pojetí je nemoc způsobována nerovnováhou této energie v jedné či více oblastech těla. Terapie tady spočívá v tom, že se obnovuje porušená rovnováha nabuzením (ionizováním) nebo neutralizací (oslabením) určitých bodů. Stimulace se může provádět několika prostředky. Lokální masáže, pomocí jehel, šoky s využitím velmi slabého elektrického proudu, či dokonce pomocí laserového paprsku.

Takto se k problému stavíme z racionálního hlediska. Jestliže vědecká vysvětlení prozatím nedokáží rozum uspokojit, metoda i nadále přitahuje pozornost a její využívání ve zmíněných mezích nepředstavuje žádné nebezpečí.

Přesto by bylo dobré zmínit se několika slovy o učení, o něž se tato metoda opírá a které jistým způsobem objasňuje (a to ještě ne zcela uspokojivě) její praktické využití. Jedná se o taoistickou filozofii, kde se antropologický přístup zakládá na výrazně odlišných základech, než tomu je v židovství nebo v křesťanství. Celá metoda se tím jen zamlžuje, což vysvětluje četné úchylky, které přineslo právě taoistické učení.

Ve své nejstarobylější podobě se taoismus váže k osobě prvního čínského panovníka Fo-chi, od něhož pocházejí „knihy proměn“ neboli Ji-king. Zde se líčí to, jak Fo-chi zvedl oči k nebi, potom je sklonil k zemi a napsal na tabulky osm kua, což jsou základní symboly čínské tradice. Tak bylo písemně zachyceno učení, které znal dříve jen z prvotní tradice. Každé kua je tvořeno skládáním souvislých nebo lomených linek. Rys souvislý představuje jang a linka lomená - jin. K tomu se ještě vrátíme. Tyto dva póly, jang a jin, ovládají veškerou klasifikaci čínské vědy. Z té je odvozena i akupunktura. To jsou prvky prvotní duality, která se sjednocuje, aby vytvořila nejvyšší sjednocující princip zvaný tao.

K této filozofické základně, jež vzešla z Ji-king, se posléze přidaly četné výklady sociálního, astrologického, magického, věšteckého, metafyzického i jiného charakteru. To nebylo ničím omezeno. Na tyto základní části se však taoistická náboženská filozofie vskutku rozčlenila teprve v VI. století před Kristem. Tak vyšel nefigurativní univerzální princip ze své abstrakce. Tento princip působí prostřednictvím jin a jang, jejichž rytmická rovnováha vytváří i rovnováhu celého principu. Skutečnost naší existence a celého stvoření do nejmenších podrobností je tedy vytvořena póly jin a jang. Ty jsou na sobě navzájem nezávislé, ale vzájemně se v jednotě sdělují. Základním pravidlem, které řídí všechny tyto neustálé výměny, je tao.

Čínští lékaři, kteří byli v podstatě více filozofy než anatomy, přistupovali k výkladu fyziologických a patologických jevů právě prostřednictvím těchto elementů. Z tohoto pohledu by byl potom život, ať už je jeho podoba jakákoli, řízen energií ve dvojí formě, jin a jang. Činnost těchto dvou forem energie je protikladná, jedna forma existuje pouze skrze druhou, obě formy se proměňují a vzájemně doplňují. Proměnlivost v jejich vzájemných vztazích jsou potom základem existence, tak jak ji známe. Například den je proto, že je i noc. Proměna jedné formy v druhou potom dává to, čemu se říká období dvaceti čtyř hodin. Jin a jang, jež se ve svém vzájemném vztahu nazývají tao, jsou základem všech věcí, jsou principem, díky kterému se život podílí na kosmu.

Jin je hmota, jang je energie. Jin je chladnější, těžší, temnější, vnitřnější, nižší, pomalejší, jang je teplejší, lehčí, spíše vnější, vyšší, zářivější, rychlejší. Oba elementy existují pouze ve vzájemném srovnání. Čiňané tedy budou aplikovat své filozofické úvahy na lidskou bytost. A to s tím větší svobodou, že anatomie u nich po dlouhou dobu zůstávala na okraji zájmu.

Jang, to je dynamičnost, mužnost, intelektuální energie, pocity tepla a lehkosti. Naproti tomu ochablost, ženská, korpulentnost, pocity chladu a tíhy, to je jin. Děti a vytáhlí lidé jsou jang; podsadití lidé a starci jsou jin!

Z důvodu vnějších výměn podléhají jin a jang důležitým obměnám. U zdravého člověka oba principy koexistují v harmonické rovnováze, kterou se organismus neustále snaží zachovat. Nerovnováha vyvolává nemoci, a nemoc je tak svědectvím této nerovnováhy. Akupunktura, která působí na cesty, kterými proudí energie, se snaží opět nastolit rovnováhu mezi těmito narušenými principy.

Už po dlouhou dobu nejprve léčitelé a posléze i lé-

kari uznávají, že schéma bytosti, tak jak je podává tao, může být mimořádně zajímavým způsobem zužitkovatelné. Byli to jezuité, kteří v 17. století nazvali tuto vědu, jež se zrodila v Číně, akupunkturou.

Pro nás, obyvatele Západu, je pochopitelně nsnadné nevrstít nad takovýmto antropologickým přístupem obočí. V křesťanské rovině nás nejvíce znepokojuje skutečnost, že se taoismus snaží vměstnat lidský život se všemi jeho aspekty do určité dualiformní osudovosti. Je jisté, že přírodní, zemské, astronomické a další prvky člověka závažným způsobem ovlivňují, ne však do té míry, aby jeho svobodu a jeho utrpení redukovaly na stav více či méně stabilního balancování mezi silami jin a jang. Přesto tato zvláštní pojetí, která nechceme soudit a která současná věda a židovská a křesťanská spiritualita nemohou zcela potvrdit, v ničem neubírají metodě jako takové na zajímavosti. Lidské tělo nám ještě ani zdaleka nevydalo všechna svá tajemství a v příštích letech nás možná čekají velká překvapení. Ještě před necelými pěti lety nebyly akupunkturální body objektivně lokalizovány, zato dnes je můžeme pomocí histologického zkoumání a galvanometrickou detekcí určit snadno...

Jediné skutečné nebezpečí akupunktury tedy spočívá v tom, že se k tomu přidají různé okultní praktiky, jak jsme to již viděli u homeopatie. I zde je podstatné správně si vybrat člověka, který má akupunkturu provádět!

7

NĚKOLIK ÚVAH O HYPNÓZE

S hypnózou vstupujeme do zvlášť temné oblasti, kde je věda smíšená s neznámým. Lidský rozum se v současné době pokouší vrhnout na tuto temnotu první chabá světla. Jestliže přírodní lékařství nepředstavují většinou žádná rizika a nebezpečí a právem si zaslouží pozornost, s hypnózou už tomu tak vůbec není. Léčení hypnózou se totiž ukazuje ve značném procentu případů jako nebezpečné.

Jak dále uvidíme, hypnóza je metoda založená na sugesci, což nutně znamená, že při ní dochází, aspoň do určité míry, k podmanění si jednoho člověka druhým. Takovýto vztah, byť by byl navázaný z ryze terapeutických důvodů, může (a často se tak skutečně stává) způsobit duševní poranění a někdy může vyvolat pomatenost, a to zcela nepředvídatelným způsobem.

Musíme dělat velký rozdíl mezi vztahem, kdy si druhého podmaníme, ať už s tím dotyčný více méně souhlasí či nikoli, a vztahem, při němž uplatňujeme svou autoritu, která vždy šetří a respektuje svobodu a individuální odpovědnost.

Oblast sugesce nás přivádí k problému dominance a ke katastrofálním následkům, které z toho mohou vyplynout, a to dokonce i v případě, kdy hypnotizér ani vědomě nechce svůj protějšek ovládat.

At' už se říká cokoli, hypnóza vytváří vždy určitý stupeň ovládnutí, je to určitá, ne zlá, ale interpersonální posedlost, jejíž stupeň je rozdílný v závislosti na tom, jaký odpor subjekt vyvíjí.

Sugesce představuje vždy reálné nebezpečí. Nezáleží na tom, zda se provozuje jako divadelní show nebo se zřetelem vědeckým jako psychoterapie nebo při parapsychologických experimentech. Jejím prostřednictvím se otevírá cesta faktorům, které jsou pro společenské a lékařské vědy prozatím nedosažitelné. A právě prostřednictvím těchto netušených sil může ďábel působit. Zvláště to platí pro různé praktiky v oblasti metapsychiky a magnetismu, na nichž se výrazně podílí sugesce.

Hypnózou se vytváří do jisté míry patologický stav, při němž se subjekt nachází ve více či méně nevědomém postavení, a je tak ve větší či menší míře vydán vůli svého experimentátora. Tento stav je třeba odlišit od spánku, k němuž dochází při anestézii, kdy je člověk zbaven vůle i dalších funkcí, které však přesto zůstávají vzhledem k původnímu stavu zachovány ve svém celku. Určitá bdělost je tu trvale přítomna a psychika není vůbec oslabena.

Naproti tomu sugesce oslabuje subjektův rozum a vůli, takže subjekt už zcela patří svému hypnotizérovi, na kterém teď záleží, nakolik čestně bude se svým subjektem nakládat, nakolik bude respektovat subjektovu lidskou integritu. Jednotlivci jsou pochopitelně sugestibilní v nestejně míře. Závisí to na řadě faktorů: na tělesné a duševní konstituci, na eventuálních psychopatologických projevech v minulosti, na možných citových otřesech, jež se promítly do paměti jako traumata, na duchovním životě nebo na absenci duchovního života a na tom, jak je tento život vyrovnaný.

Na počátku celé operace je osobě vsugerována první věc, a tou je spánek. Počáteční spánek v první řadě

závisí na vůli a představivosti subjektu. Zdá se, že tato sugesce probíhá za stejných podmínek jako anestézie, ve skutečnosti však při sugesci subjekt nespí. Uvědomuje si, co se děje kolem, a tak je ve stavu, kdy je schopen přijímat další sugesce, které už nebude moci ovlivňovat. Dochází tedy k určitému postupnému napojování vůle hypnotizovaného na vůli hypnotizéra.

Takováto vláda nad psychicky oslabeným nemocným může vyvolat určitý přechodný stav, který se blíží posedlosti a který není ani zdaleka blahodárný; někdy může dokonce přispět k poškození a pomatení některých oblastí subjektovy duše, a to nejen na přechodnou dobu.

V technické rovině hypnóza využívá fixace pozornosti a slovní stimulace (sugesce), což vyvolá stav transu nebo hypnotického vztahu. Tento jev, jak se zdá, odpovídá zvláštnímu způsobu přenosu informací. Vypadá to, že tento přenos je ještě pochybnější než ten, který je vyvolán psychoanalytickou kúrou, protože vychází ze znepokojivé pasivity nemocného. Vztah, který se v tomto případě vytvoří, je potom skutečně dominantní.

Existuje trojí způsob využití tohoto jevu v psychiatrii:

1. Metoda přímé sugesce, kterou se odstraňují určité symptomy.

2. Jako katarze, to znamená jako metoda citového uvolnění. To je indikace nejméně škodlivá, a přesto jsme mohli několikrát pozorovat, že bylo dosaženo účinků právě opačných, jako je například nárůst úzkosti.

3. Kombinace s psychoterapiemi, kterým se říká uvědomování si. Celá tato metoda se potom nazývá hypnoanalýza. Jedna forma je obzvláště nebezpečná. Je to

metoda přesvědčovací neboli racionální psychoterapie, při níž je terapeut pozvednut do představy všemohoucího, což ještě umocňuje všechny negativní aspekty dominance, o nichž jsme již hovořili. Naštěstí je tato metoda z vědeckého hlediska pokládána za protipól moderních směrů v psychoterapeutickém bádání.

Technika, které se říká oživlý sen, je příbuzná s hypnoanalýzou a spočívá v tom, že sugesce snu je směřována počátečním obrazem, který má subjekt popsat. Hypnotizér obrazy vykládá v souladu se symbolikou převzatou od Freuda a Junga.

Co říci o těchto zdánlivě seriózních technikách? Zdá se, že se od nich psychiatrie distancuje, protože konstatuje, že existuje hluboká propast mezi vlastními koncepcemi a duševními, či dokonce duchovními silami, které zde vstupují do hry a které mohou být těmito metodami vážně narušeny.

Bezpočtukrát za námi přišly osoby, které prodělaly takové zkušenosti a které se posléze probudily s rostoucím pocitem úzkosti, agresivity nebo viny. A to zde přitom hovoříme pouze o výsledcích lékařské praxe bezpochyby „slepé“, která se však přesto pokládá za terapeutickou. Co se týče provozování hypnózy v souvislosti s okultismem nebo parapsychologií, následky jsou v takových případech někdy strašlivé a d'ábelská moc je obrovská. Často je tu nezbytné přistoupit k modlitbě za vysvobození, protože je obecným pravidlem, že hypnóza výrazným způsobem urychluje destrukci v duševní a duchovní rovině, destrukci, která může být vyvolána provozováním magie. Hypnóza totiž tím, že přechodně oslabuje vůli, usnadňuje proces pronikání d'ábelského vlivu do lidské bytosti.

Jeden příběh z minulosti nám pěkně ukáže, jaké nebezpečí představuje hypnóza. Relativně mladý člověk,

duševně a tělesně naprosto zdravý, jednoho dne z nevědomosti svolil k tomu, že se nechá zhypnotizovat známým parapsychologem. Když skončila první etapa, byl veřejně požádán, aby si opět něco připomněl, což nebyl schopen udělat prostým úsilím své paměti.

Již na této úrovni mohl být experiment nebezpečný, protože přivolání určitých zasutých vzpomínek může mít někdy traumatizující účinky...

Po tomto muži se toho však žádalo ještě mnohem víc. Musel se vrátit zpátky v čase, aby našel svou předchozí identitu, což zcela bez odporu vykonal. Šlo to až tak daleko, že dokonce i změnil hlas, aby popsal všechny podrobnosti z jiného života, z jiného horizontu, jehož místopis mohl být následně ověřen. Po této zkušenosti s hypnózou dotyčná osoba dosvědčila, že během první fáze ji sevřela jistá úzkost, že však druhá fáze byla ještě horší, protože měla pocit, jako by byla „posedlá někým jiným“. Naštěstí byla předtím v solidní psychické rovnováze, takže se z tohoto otřesu vzpamatovávala jen několik týdnů. Tento člověk ještě podotýká, že od počátku silně vzdoroval a „že by se jinak zřítíl“, ale do čeho? ...

Máme tu ještě jiný případ. Jedná se o osobu silně neurotickou, která byla hypnotizována prostřednictvím magnetických sil. Bohužel, nedošlo k probuzení. Všechny pokusy o psychické znovuoživení byly marné a tento člověk zůstal ve stavu více či méně hlubokého transu. Nyní je už dlouhou dobu držen v psychiatrické léčebně a jeho duševní stav je vážně narušen.

8

MAGIE

V naší moderní civilizaci vyvolává obvykle slovo magie dvě reakce. Nejočividnější je poněkud ironické odmítnutí, které někdy přechází v neskrývaný sarkasmus. A přesto kdesi v hloubi našeho nitra zaznívá určitá obava, která nás vede k tomu, že se snažíme této otázce vyhnout. Není nám totiž vůbec příjemná. Považujeme za důležité potvrdit zde jednu věc. A sice to, že ve Francii, a obzvláště v některých oblastech, se magie provozuje až překvapivě často. Bezpochyby na tom má svůj podíl i lidová pověřčivost, která sama ani zdaleka není schopna vysvětlit všechny pozorované jevy. — Lékaři už častokrát se znepokojením konstatovali, že tyto praktiky vůbec nejsou tak nevinné, jak si mnozí myslí. A vcelku nezáleží na tom, jak velké povědomí o nich lidé mají.

Magie je svou definicí umění, které provozuje mág nebo kouzelník, a vypadá to, že je to umění staré jak sám svět. Historicky totiž najdeme kasty mágů již u Chaldejců, potom u Peršanů a Médů. Po celou dobu svého trvání církev, a to dokonce i ve svém středu, bojovala proti těmto magickým praktikám, aby byl zachován ve vší své čistotě kult jediného Boha ve třech Osobách. Z teologického hlediska je magie určitý druh pověřčivosti; to znamená, že se staví do protikladu

k náboženství svými výstřelky: božsky uctívá toho, komu toto uctívání není určeno, nebo Boha uctívá způsobem deformovaným nebo neadekvátním.

Magie spočívá v tom, že se při ní dosahuje mimořádných a zázračných účinků s pomocí jiných prostředků než prostředků Božích. Nuže tedy, jakých?

Je důležité také rozlišovat magii od pověry, která vede k tomu, že si člověk uspořádává svůj život i své skutky v závislosti na náhodných a příležitostných událostech, kdy například na základě určitých zvláštních okolností očekává, že ho stihne neštěstí, nebo že ho naopak potká nenadálé štěstí. Jestliže se na tuto událost pohlíží jako na příčinu, jde o magii. Jestliže se na ni pohlíží jako na znamení, je to věštba. A jestliže konečně není pokládána ani za to či ono, avšak přesto se trochu věří, že by mohla mít nějaký skrytý význam, ať už k tomu člověka vede rutina nebo určitá slabost ducha, jde o pověrčivost.

Obvykle se odlišuje magie černá od magie bílé, přičemž černá ve svém celku slouží k tomu, aby působila zlo, a bílá dobro. Přitom ani jedna ani druhá nebudou moci být nikdy prisuzovány nějakému božskému zásahu. Pokud připustíme, že tu jde o prosté působení duševní síly, ať už individuální nebo kolektivní, bude to znamenat, že se pokoušíme spíše se problému vyhnout než jej vyřešit... I když se i tento faktor může na uvedených projevech podílet. Jestliže se otázka kauzality zdá být u černé magie vyřešena, protože by člověk musel být úplně slepý, aby v tom neviděl působení Zlého, v případě bílé magie zůstává všechno z hlediska rozumu nejasné, protože se tu projevuje jakési chabé a klamné zdání, že magie působí ve prospěch druhých. Ovšem kořeny jsou tu totožné a i bílá magie může vyvolat jak u toho, kdo ji provozuje, tak u toho, komu z ní plyne nějaké „dobrodiní“, choromyslnost v rovině lékařsko-psychologické a duchovní odcizení.

Jak to všechno probíhá?

Provozování magie uvolňuje svou vlastní silou (která je spojena s určitým ritem nebo určitou osobou) síly ještě mnohem větší, než je ona sama. Někteří namítnou, že podobně je tomu u svátostí nebo zázraků. V tom se ale hluboce mylí. Svátost je především akt náboženský (nejde tu o žádnou pověřčivost). A jestliže ritus může být provázen pověřčivostí, u nadpřirozeného účinku už tomu tak vůbec není. A navíc to, že bude svátost skutečně účinná, tady negarantuje žádná stvořená substance, ale výlučně vůle nestvořeného Boha.

Zázraku se dosahuje skrze náboženský akt. Jde tu o mimořádný smyslový jev, který nepřichází v chtěný okamžik, protože božská laskavost jej uděluje zcela svobodně a nezávisle na vůli lidské. Tím se hluboce liší od rozumového magického ritu, který by měl působit naprosto spolehlivě a bezprostředně.

Magie není věc náboženská. Křesťanství totiž vykládá svět jako řadu událostí, které jsou umožněny a řízeny suverénní Bytostí, jež jedná se zřetelem na cíl, kterým je ona sama. Zatímco magie se dívá na svět jako na řadu událostí, které se odehrávají s osudovou a neměnnou určeností, takže přirozené síly mohou řídit jen bytosti takzvaně vyšší než člověk. A na tyto bytosti může vykonávat nátlak pouze kouzelník nebo čaroděj.

Je vhodné postavit dělítko mezi magii a ostatní vědy nebo umění, které mohou být svou povahou podivné a tajemné. Tady je třeba odlišovat. Přesto si připomeňme, že každá oblast, která se dotýká neznáma, může být příhodná k nenápadnému pronikání ďábelského vlivu. Závisí to jen na určitých okolnostech, o nichž jsme se už zmínili.

Bude dobré vyložit zde všechny aspekty magie, pro-

tože jestliže některé z nich skoro nebo úplně zmizely, jiné naproti tomu prodělávají netušený rozvoj. Jsou to:

1. Kouzla nebo zaříkávači formule určené k vyvolávání „duchů“. Antické pohanství předpokládalo, že existují duchové dobří a zlí, a ty potom připodobňovalo k nižším božstvům, která mohla působit na člověka.

2. Zaklínání, které mělo za úkol vábit tyto duchy zpěvem nebo různými předměty.

3. Uhrnutí mělo zbavit plodnosti a mělo bránit dětem v růstu.

4. Svody, které měly u určitých osob podnítit zločinné choutky.

5. Věštění, při němž se člověk učil předpovídat budoucnost a poznávat skryté věci. Sem bychom mohli zařadit i astrologii jako obor magie.

6. Nekromantie, což je umění (dá-li se tomu umění říkat!) vyvolávat mrtvé a hovořit s nimi.

7. Uřknutí, které mělo přivolat na nějakou osobu pohromu, nějakou nemoc nebo jiný problém.

8. Čarodějnictví a kouzelnictví, které spočívá v tom, že se jím řídí osudy dobré nebo špatné. Zaklínání samotné je magický akt určený k tomu, aby se jím zažehnal nějaký úděl.

9. Magnetismus neboli umění působit na subjekt prostřednictvím vesmírné síly, která vzájemně spojuje všechna tělesa ve vesmíru.

10. Okultismus neboli věda o věcech skrytých nebo o věcech, které mají být skryty.

11. Hypnóza neboli umění uspat subjekt a potom ho přimět k tomu, aby prováděl některé víceméně mimořádné nebo neobyčejné skutky. S jedním z aspektů tohoto jevu jsme se již seznámili.

12. Spiritismus, což je umění vyvolávat mimořádné jevy díky duchům nebo odloučeným duším nebo tajemným nadpřirozeným silám, nebo díky podvodům a iluzím (například různým jevům davové psychologie). Tyto spiritistické projevy mohou, a nemusejí být provázeny různými projevy inteligence, to znamená určitým obsahem, jehož jádrem je nějaké nadpřirozené sdělení. (Slovník katolické teologie potvrzuje všechny tyto aspekty jako různé podoby magie)

Skutečnost magie a boj proti nebezpečím, jaká představuje, je problém, na který je třeba pohlížet ze tří úhlů:

- 1. Jaké jsou bezprostřední jevy (dobré nebo špatné) a jaké jsou nepřímé důsledky těchto jevů v určitém časovém odstupu, důsledky, které jsou často neblahé?**
- 2. Jaká je úloha toho, kdo magii provozuje: jeho technika, závažnost jeho ritu, jaká je vyvolaná nadpřirozená síla?**
- 3. Jaká je při rozlišování role „neviditelného strojuvůdce“?**

Tato upřesnění se mohou zdát zbytečná, zastaralá, a přesto je jedna skutečnost zjevná. Moderní magie prosperuje a její úspěch má nepochybnou souvislost s bohatou literaturou, která je nám dostupná v každém knihkupectví. Tajné zaříkávači formule se už nepředávají z jedné generace na druhou; nyní mohou v okul-

tismu všichni všechno... Stačí si obstarat vhodnou úvodní příručku. Morální zpochybňování moderní magie vůbec nepřichází v úvahu, protože je pokládána za praktický prostředek k tomu, aby se zneklidnění opět upokojili, aby se pomohlo nešťastným, aby se zlepšil život; někteří dokonce magii pokládají za účinný prostředek v boji proti vlivu Zlého. Tento velice svůdný filantropický aspekt tak ospravedlňuje jinou stránku magie, a sice ten fakt, že se jejím prostřednictvím ukájí lidský instinkt vládnout a ovládat. Filantropií je možno rovněž zmírnit pocity úzkosti, které magické praktiky provázejí. Zkušenosti s magií, které jsou k dispozici všem, umožňují úspěšné bezprostřední působení i působení na dálku. A to jak v oblasti psychiky tak i v oblasti morfologie lidských bytostí. Magie může ovlivňovat lidské zdraví, chování, vůli, magií je možno dokonce korigovat průběh určitých událostí, magie může dokonce i změnit lidský osud. Krátce se zastavíme u postoje, jaký k magii zaujímá církev. I když současný, pseudovědecký aspekt magie vyžaduje zvláště opatrný přístup.

Prostřednictvím Staré úmluvy se velice zřetelně projevila Boží vůle: *„Ať se u tebe nevyskytne nikdo, kdo by provedl svého syna nebo svou dceru ohněm, věštec obírající se věštbami, mrakopravec ani hadač ani čaroděj ani zaklínač ani ten, kdo se doptává duchů zemřelých, ani jasnovidce ani ten, kdo se dotazuje mrtvých.“* (Numeri 18, 10-11)

Tyto požadavky nechtějí pouze zdůraznit, jak to někteří předpokládají, Boží vůli udělat z vyvoleného národa něco „zvláštního“ se zřetelem ke kmenům okolním, které se klanějí modlám. Je to skutečné upozornění, je to poplašné znamení, jehož prostřednictvím věčný Bůh varuje Izrael před vážným nebezpečím, které mohou takové praktiky představovat.

Křesťanství na tomto postoji nic nezměnilo... Právě naopak. Nadšení z obrácení střídá konkrétní zřeknutí se těchto zhoubných forem kontaktu s duchovním světem: „Ano, i velký počet těch, kdo se zabývali kouzly, snesli své knihy a přede všemi je spálili. Odhadovalo se, že měly cenu padesát tisíc stříbrných. Tak se slovo Páně svou mocí šířilo navenek a vzrůstalo uvnitř.“ (Sk 19, 19-20)

Postoj církevních Otců byl po dlouhá staletí nezměněný. Nejenže ve svých promluvách a ve svých spisech lid varovali před touto zhoubou, ale dokonce i život jich samých byl provázen řadou přímých střetů s mocnostmi Zlého.

I lékařství by mělo bděle odhalovat rizika podobného kontaktu s nadpřirozenými elementy. Některé duševní a psychosomatické potíže, které mají rozmanité podoby, lze totiž jen těžko racionálně vysvětlit. I zde se nesmíme při anamnéze bát dotknout se oblastí hraničících s okultismem. Uvedeme si několik zvláště příznačných případů:

Pan C. R., třicet dva let, přišel za námi, protože byl pronásledován nočními úzkostmi, které postupně narůstaly. Trvalo to už patnáct měsíců. Měl pocit, že něco stojí v záhlaví jeho postele a že ho to může v každém okamžiku zardousit. V posledním období dokonce zaslechl ve svém pokoji jakési zvuky. Bylo to, jako by někdo kopal do zdi, nebo se to podobalo skřípotu, jako když někdo přemísťuje těžké předměty. Mohlo se samozřejmě jednat o zvukové halucinace, on nás však ujišťoval, že se předměty skutečně přemísťovaly a že některé bezdůvodně padaly na zem. Spal jen velice málo a ve spánku ho pronásledovaly příšerné noční můry. Nakonec se úzkost stala jeho denním průvodcem a stále měl pocit, že se vedle něho pohybuje cosi zlého, a to i v jeho životě společenském a profesionálním.

To pochopitelně vyvolalo potíže při styku s jeho nejbližším okolím, což bylo navenek stále patrnější, a i on sám si toho byl vědom. Byl z toho velmi rozladěný. Psychiatrická diagnóza konstatovala, že se jedná o úzkostnou neurózu vyrůstající ze stále se prohlubujícího schizoidního základu. Dále byly zjištěny příznaky halucinace a potíže cenestetické (v útrokách). Subjekt má podivné kožní pocity, jako by mu někdo rukou přejížděl po obličeji nebo po krku. Klinické a neurologické vyšetření nezjišťuje nic nenormálního a lidé z okolí nemocného se domnívali, že předtím, než se objevily první potíže, byl jeho duševní stav velmi vyrovnaný. Dotyčný nikdy nepil, nikdy nebral drogy a žil v uspokojivých poměrech. Vyjasňovat se začalo až tehdy, když jsme se dostali do oblasti nadpřirozeného: pan C. R. se už tři roky intenzívně věnoval okultismu. Přestal s tím jen díky narůstající úzkosti, ačkoli jeho experimenty byly korunovány úspěchem. Podařilo se mu opravdu ovlivňovat určité události silou vůle, začínal dokonce nahlížet do budoucnosti. Takovýmto způsobem si předem opatřil otázky, které měl dostat u zkoušky, a to ještě předtím, než o nich bylo rozhodnuto (jak je to svůdné pro některé studenty!).

Jeho postup nebyl ani tak lékařský, jako spíše duchovní (křesťanský), a proto bylo možno působit prostřednictvím modlitby za vysvobození. Po pečlivém rozboru a po modlitbě potíže během několika hodin ustaly.

Sestra M. B., třicet devět let, již dvacet let žije kontemplativním životem v klášteře, její povolání je autentické. Pocítila touhu ulevit svým sestrám, a tak se před pěti lety začala intenzívně zabývat magnetismem. Dosahovala stále větších úspěchů, protože v poslední době již dokázala některé případy vyléčit okamžitě prostým přiložením rukou. Jednalo se o případy různě

ných fyzických poranění, jako jsou spáleniny, bolesti zubů, revmatické bolesti atd.

Tento vzrušující příběh vyvolával řadu otázek, protože vše nasvědčovalo tomu, že řeholnice byla obdařena skutečným charismatem uzdravovat nemocné a že tento dar hojně využívala ve prospěch svých klášterních sester a mnoha dalších návštěvníků kláštera. Pravdou ale je, že strom poznáš po ovoci. A právě kvůli těmto plodům ji její představená požádala, aby za námi zašla na konzultaci. I zde se před námi rozvinul velice pohnutý duševní obraz. Sužovaly ji stavy vypjaté úzkosti, byla posedlá sexuálně zvrácenými představami, sama se eroticky ukájela, pocítovala těžko potlačitelnou chuť rouhat se, stále více ztrácela zájem o náboženský život, vůči sestřám byla netolerantní a agresivní. Celý klášterní život tím byl poznamenán a rostl tam nesoulad.

Navíc rozlišení ukázalo jasným způsobem, že dar uzdravovat ani zdaleka nebyl božský, a dokonce ani přirozený, ale že byl způsoben zásahem mocných ďábelských sil. Při prvním vysvobození se zhoubné symptomy zmírnily pouze přechodně a o několik měsíců později propukly s dvojnásobnou silou opět. Vysvobozovací procedura se musela opakovat. Při druhé, mnohem hlubší anamnéze se totiž ukázalo, že jedna z ďábelských příčin pomatenosti byla zcela opomenuta. Proto bylo vysvobození neúplné a ďábel se v ní usadil znovu. Podruhé nastalo uzdravení po několika hodinách modliteb a nyní se již tři roky žádné psychické potíže neprojeví.

Pan E. S., dvacet osm let, student farmacie, praktikující křesťan, přišel za námi na konzultaci, protože ho často a neočekávaně přepadalo nutkání, aby se zabil. Napadlo ho například, aby skočil z balkónu nebo pod vlak, aby se oběsil. Napadlo ho to v kterékoli chvíli

a zdánlivě to nemělo žádnou souvislost s momentální situací. Trápilo ho to už několik měsíců a bylo to čím dál tím častější, přestože se subjekt evidentně snažil usilovně proti tomu bojovat. Jednalo se o zvláštní fobickou neurózu, kterou bylo možno jen obtížně vysvětlit a správně psychologicky interpretovat. Anamnéza nepřinesla nic „konkrétního“ ani v rovině lékařské nebo psychologické ani v rovině duchovní. Ale skupinové rozebírání případu nás přivedlo k jistotě, že tento muž byl stížen prokletím. Když jsme se ho z této perspektivy tázali znovu, vzpomněl si konečně, že jedna žena, naplněná nenávistí, přísahala jeho matce, že prokleje jejího syna a magicky na něho bude působit tak, aby ho přivedla k sebezničení. Tehdy bylo panu E. S. osm let a už na to dávno zapomněl. Takové případy, označované jako „babské povídačky“, jsou velmi časté, ale všechny nesmíme rázem odmítat. Co se týče pana E. S. - vysvobozovací modlitba způsobila, že jeho fobie najednou a definitivně zmizely.

Ilustrovali jsme si tedy celý problém na několika příkladech a teď bychom se měli podívat na spiritismus a parapsychologii poněkud hlouběji. Je tu možné totiž najít řadu analogií s esoterickými doktrínami, o kterých jsme se zmínili výše. Kromě jiného se spiritistické praktiky v Evropě a ve Spojených státech rozmáhají tím spíše, že se jim dnes dává punc vědeckosti, k čemuž přispěly i nedávné objevy v oboru parapsychologie.

Spiritismus se zrodil v roce 1847 ve Spojených státech na jedné farmě, kterou obývala rodina Foxových a kde se odehrávaly dlouhé rozhovory s duchy mrtvých. Tak se zrodily slavné mediumní osobnosti, sestry Foxovy, které dokázaly plnit stránky novin po dlouhá léta.

Svou definicí je spiritismus doktrína (a ne pouze

praxe), která je založena na existenci, projevech a učení duchů. Duch vytváří nepomíjející duši člověka. Z hlediska spiritistického je člověk utvořen ze tří základních prvků: z nehmotné duše, která je nesmrtelná, která myslí, která má vůli a která je ukryta ve fyzickém těle, jež je naopak materiální a hrubé. Duše je v těle uzavřena prostřednictvím astrálního neboli éterického těla, kterému se také říká odusí. Odusí je životní fluidum, je to část vesmírného fluidu. Uskutečňuje přechod určité části kosmického univerzálního fluidu do jedince. Jeho prostřednictvím jsou duchové vedeni k tomu, aby se zjevovali lidské inteligenci, a spiritistické metody nám přibližují svět „dezinkarnovaných“, abychom se i my sami mohli povznést. Duchové jsou jediní, kteří znají konečné cíle člověka, a proto spiritisté pokládají za zcela přirozené, že své praktiky včleňují do sféry církve!

Provozování spiritismu s sebou přináší i rozmlouvání s duchem mrtvého nebo rozhovor s někým živým na dálku prostřednictvím média. Médium je individuum, které duchům slouží jako „přistávací dráha“ k tomu, aby mohli komunikovat s lidmi. Médium vděčí za tuto zvláštní schopnost svému odusí, které je úhelným kamenem spiritistické stavby. Existence tohoto odusí je zcela neslučitelná s křesťanskou antropologií v tradičním pojetí. Dělat zde analogie s lidským duchem (v rámci struktury tělo, duše, duch) je nepřijatelné a obzvláště nebezpečné. Lékařské a vědecké bádání o tomto odusí vyústí pouze v protikladné závěry..., alespoň to bádání, které neprovádějí spiritisté samotní. Vezměme si případ média. Prostřednictvím odusí by se někteří živí mohli rozložit jako umírající, takže by vznikla rozdvojená mediumita. Jiní by mohli vysílat do prostoru životodárné složky svého astrálního těla, a tak by mohla vzniknout mediumita prostřednictvím aury.

Co se týče rozdvojených médií, duše připojená k oduši opouští fyzické tělo, na něž zůstává nicméně napojena určitým „vitálním poutem“, což je jakási pupeční šňůra. Kdyby se náhodou přetrhla, znamenalo by to smrt. Duše by tak byla osvobozena od tohoto obojku a mohla by se věnovat svým éterickým záležitostem! Při spiritistickém sdělování se duch vtěluje do uspaného těla. Jakmile tato komunikace skončí, obvykle bez problémů tělo opustí. Přesto musí hypnotizér probouzet svého subjektu opatrně. Nestačí jen říkat, že v této fázi člověk zcela ztrácí svou vlastní identitu, protože se radikálním způsobem proměňuje i jeho hlas, a dokonce i celé jeho chování. Není těžké domyslet si, jaké vážné následky mohou takové praktiky mít. Je tu jedna věc, o které spiritisté neradi mluví. Může se totiž stát, že duch „takzvaně mrtvého“ odmítne z těla vyjít. Subjektův úděl je potom strašný.

Některá média jsou dokonce schopna hmatatelným způsobem přiblížit lidským smyslům toto odusí obyvatel prostoru, a tak vznikají ektoplasmatické jevy. Může to být vlákno, vycházející z úst média, ale může to být také vytvoření úplné podoby „dezinkarnovaného“. Jestliže mohla být autentičnost tohoto jevu navzdory nesčetným podvodům potvrzena, potom vysvětlení příčin těchto tajemných skutečností není ani zdaleka ujednocené a chybí mu objektivnost...

Ve spiritistické filozofii byli duchové (nebo duše) stvořeni definitivně a jejich svět předcházet světu přirozenému. Čas od času pronikají do těla. Rozlišují se tři kategorie duchů:

1. Nedokonalí duchové, kteří mají sklony ke zlu a kteří jsou ve svém stavu velmi nešťastní, přesto však postupují směrem k dokonalosti.
2. Dobří duchové, kteří si přejí dobro.

3. Čistí duchové, to znamená andělé, archandělé a serafíni.

Svět duchů je tedy složen pouze z duší, které jsou na cestě k dokonalosti a které se mohou vtělovat!

Smrt lidského těla způsobuje, že se duše připojená k odusí uvolňuje. To se ale neděje okamžitě. Závisí to na subjektivě duševním vývoji. Některým to trvá několik hodin, jiní nechápou, že jsou mrtví, a zděšení setrvávají na místě. Potvrzují to, jak se zdá, četná svědectví. Tomuto napětí se říká „čas spiritistických potíží“. Potom duše poznává, že se pohybuje ve světě duchů, začíná se vidět taková, jaká opravdu je, uvědomuje si, jaké je její místo,... a rozhoduje se, že se vtělí, aby se mohla ještě více vzdělávat. Tak nastupuje na cestu „školení prostřednictvím hmoty“!

Reinkarnace se nemusí bezpodmínečně uskutečnit na Zemi, ale v závislosti na potřebách slunečního systému. Reinkarnace na Marsu je úděl velmi ubohý, zato na Jupiteru je to úděl mnohem vznešenější než na Zemi.

At' už jsme při reinkarnaci v jakémkoli společenském postavení, to, co naše duše získá, je definitivní. S reinkarnací mají velké potíže především duše nižší, protože tento proces se děje na principu „každý pro sebe“.

Spojení duše s fyzickým tělem se neodehrává při oplodnění, ale při narození. Během devíti měsíců nitroděložního života je duše ochromena a nevzpomíná si na své minulé životy.

Spiritistické pojmání dobra a zla je jednoduché. Bůh nepotřebuje lidi trestat za špatné skutky nebo je odměňovat za skutky dobré. Dobro jde svou cestou, cestou stvoření.

Zlo jde opačným směrem a způsobuje utrpení. Každý nese důsledky za své materiální skutky i za své

myšlenky, které jsou skutky ducha po všechny následující životy.

Doktrinální pozice katolické církve vůči spiritismu je pevná. Spiritismus by se totiž rád pokládal za obnovitele křesťanské tradice v orientálním duchu. Na základě vyložených skutečností, jež člověk nemůže žádným způsobem ovlivnit, a na základě takových projevů inteligence, které přesahují lidské schopnosti, docházíme k závěru, že jsou to projevy určitých neviditelných hybných sil a že tyto síly nemohou být ničím jiným než samotnými duchy zla. Tak se vyjádřil i kanovník Ribet ve své knize „La mystique divine distinguée des contrefaçons diaboliques et des analogies humaines” (Božská mystika oproštěná od d'ábelských padělků a lidských analogií), Paris, Poussiérlgue, 1903. Církev se nikdy neodchýlila od této myšlenkové linie, kterou dokázala včas jasně stanovit. Připouští-li, že mnohé spiritistické skutečnosti jsou výsledkem podvodů, uznává na druhé straně, že jiné nepopíratelné skutky jsou dílem d'ábovým, a jako takové je rozhodně odsuzuje. S velkým překvapením ostatně konstatujeme, že souběžně s katolickou církví spiritismus vehementně popírá i hinduismus, který je pokládán za spolutvůrce této okultní vědy. Bohužel, hinduistické náboženství k tomu vedou jiné důvody.

Jestliže se zdá, což je ostatně mýlka, že tradiční spiritismus poněkud ztrácí dech, je to kvůli tomu, že parapsychologie, jinak nazývaná také metapsychika, vstoupila do sféry vědy. Stala se i předmětem zájmu světa filmu! Je neoddiskutovatelné, že parapsychologie čerpá většinu svých zdrojů ze spiritismu. Jestliže je však spiritismus učením, potom metapsychika -vytváří vědu, která studuje jevy způsobované podle všeho neznámými inteligentními silami. I když to všechno má

poněkud racionálnější a solidnější kabát, problém tím není o nic méně nebezpečný. Parapsychologové jako by odmítali všechno, co si spiritismus vy fantazíroval. Rozhodli se dívat se na věc přísně deterministicky.

Tento vědecký aspekt parapsychologie jí bohužel umožňuje, aby se nenápadně vplížila do světa medicíny a hlavně psychiatrie. Naštěstí se k tomu všichni nestaví jednohlasně pozitivně; dokonce ti, kteří parapsychologii provozují, tvoří slabou menšinu, kterou však přesto nesmíme podceňovat.

Frédéric Myers, metapsycholog z konce minulého století, nenavrhol nic jiného než využít paranormálních jevů k tomu, aby se podal vědecký důkaz o pravdivosti základního náboženského dogmatu: o věčném životě a o jeho nejpozoruhodnějších projevech, jako je například Kristovo Vzkříšení. Telepatie je podle něho důkazem, že existuje univerzální Láska. Všichni jsme si navzájem údy a naše podprahové části jsou v neustálých interakcích. To je pozemský počátek obcování svatých!

Moderní generace převádí celý metapsychický problém do přesných pojmů. Opírá se o nové poznatky psychologie a psychiatrie a dospívá k závěru, že existují extranormální skutečnosti. Ty se projevují například poznáváním faktů, které jsou mimo dosah smyslů v prostoru nebo v čase. To je fenomén mimosmyslového vnímání (telepatie nebo jasnovidnost). Nebo se projevuje anormálním působením na předměty; to je fenomén zvaný psychokineze. Takovýto vědecký přístup je jistě velmi svůdný, ale ani zdaleka není způsobilý prověřit všechny jevy, které jsme výše popsali. Nechceme se pouštět do argumentací, chceme jen zdůraznit, jak nebezpečné je provádět takové praktiky.

Několik lékařských případů nám přiblíží tuto skutečnost.

Slečna C. G., dvacet devět let, přišla za námi kvůli celkové nervové zchátralosti, neustálé úzkosti, kvůli sebevraždným myšlenkám a kvůli několika pokusům o sebevraždu. Když jsme se jí ptali na její duchovní život, řekla, že „trochu“ věří v křesťanství, ale že raději dává přednost kontaktům s mrtvými a že tyto kontakty udržuje pravidelně. Rozlišení prováděné „na dálku“ ukázalo, že je silně zasažena zhoubným ďábelským vlivem. Slečna C. G. je přesto nedostatečně duchovně motivována, aby se podílela na modlitbě za vysvobození. Přesto se výjimečně, protože případ byl psychologicky naléhavý, rozhodlo o provedení této modlitby bez jejího svolení, a to ve spánku... s vědomím, že slečna C. G. zůstane ještě několik týdnů pod lékařským a duchovním dohledem. Vysvobození, provedené bez jejího vědomí, proběhlo úspěšně, protože když se probudila, byla zbavena, aniž to mohla sama nějak vysvětlit, všech psychických symptomů. A co nezmizelo okamžitě, to rychle ustoupilo během několika dnů v atmosféře modlitby spojené v tomto případě s katechetickým přístupem k postižené.

Paní M. V., třicet dva let, vdaná, matka dvou dětí, vyhledala nás kvůli rostoucí úzkosti provázené nevysvětlitelným nočním děsem a cenestetickými potížemi. Trpěla úchylkou ve svém morálním postoji a musela přemáhat silné nutkání podvádět svého manžela, který ji velmi miloval. S takovými případy se lékař setkává často, přesto v tomto případě anamnéza ukázala, že je paní M. V. často v kontaktu s nadpřirozenými silami, s tak zvaným duchem její matky, která zemřela za skličujících okolností před třemi roky. Po pozitivním rozlišení byla od úzkostí vysvobozena za několik hodin a sexuálního pokušení se zbavila za dva až tři týdny.

Seznam případů, které se týkají duševních poruch a řidčeji i sociálních a rodinných ztroskotání jako následků okultních a spiritistických kontaktů, by byl dlouhý. Nejčastěji je však možné stručně je charakterizovat několika společnými symptomy, o nichž jsme se již zmínili. Proto se už o nich dále šířit nebudeme.

Připomeňme si ještě, že provozování magie je častým jevem a že by bylo vážnou chybou podceňovat destruktivní účinky magie na duševní rovnováhu člověka. Je třeba naučit se je rozpoznávat při anamnéze, protože sledovaná osoba často magii provádí (nebo se stává jejím předmětem) v „dobré víře“ a nepostřehne nástrahy, do nichž může každou chvíli upadnout.

ZÁVĚR

V této knize se mnoho hovořilo o problému Zlého a o jeho možném působení na člověka.

Navzdory všem těmto úvahám o vysvobození bude vždycky zapotřebí nedívat se na události našeho života příliš fatalisticky a nepřeceňovat d'áblův vliv na náš život.

Zlý duch existuje; neúnavně je třeba si jej připomínat. Jak by bylo jinak možné připustit, že Bůh miluje svá stvoření? Jak jinak chápat pobuřující divadlo nescíslných utrpení?

Přesto je třeba se vyhnout pokušení, abychom se nenechali vlákat do dvou možných léček:

1. První chybou by bylo, kdybychom se příliš horlivě smířili s realitou Zlého. Když někdo vidí démona všude, může se tím narušit jeho duševní a duchovní rovnováha. Především je tím však spoutá vána lidská osobnost; v sázce je tu celý lidský život. Snižovat vlastní odpovědnost člověka by znamenalo dávat událostem, kterými člověk během života prochází, poněkud jiný smysl.

Člověk se musí snažit o neustálý pokrok (ať už se jedná o kteroukoli oblast), musí se snažit nějak „zúrodnit“ svou přirozenost, kterou mu dal Bůh k dispozici. .. a to ne z donucení, aby přežil, ale v naději - což je mimořádná výsada křesťanské víry - na „Království, které přijde“.

Kvůli své osobní odpovědnosti je člověk schopen (bohužel) způsobit si tyto potíže svým vlastním přiči-

něním; tím máme na mysli i potíže fyziopatologické. Stává se to velice často, a Zlý za to vůbec nemůže! Ten, kdo si myslí opak, jeho význam přeceňuje. Jestliže zveličujeme roli, která je přisuzována mocností zlého ducha, můžeme tím pokřivit svůj vztah k Bohu do té míry, do jaké jsme odpovědni za své možné podlehnutí, za svůj hřích. A o tom, že je naše odpovědnost vážná, není možné pochybovat. Hodit všechno „dřáblu na krk“ znamená vyhnout se konkrétnímu pokání, osobní prosbě o odpuštění, čímž musíme projít, abychom mohli být smířeni s Bohem. Neboť člověk potřebuje být spasen... a uzdraven..., i když si to neuvědomuje.

„Pojďte ke mně všichni, kdo se lopotíte a jste obtíženi, a já vás občerstvím“. (Mt 11,28)

2. Druhou nástrahou, mnohem závažnější, je zmenšování lásky Boží před problémem zlého ducha. Dobro se nestřetává se Zlem (a naopak) v dualistickém pojetí věcí. Boží milosrdenství všechno přesahuje a ani to nejzákladnější d'ábelské působení nebude moci nikdy zamezit tomu, aby se Boží přítomnost v člověku projevovala. I když nejruznější způsoby vysvobození v praxi selžou, nikdy nesmíme nad pomateností zoufat. Ba co víc, kolikrát došlo k tomu, že osoby posedlé d'áblem byly ze svého zajetí vysvobozeny spontánně, jednoduchým a diskrétním způsobem, který vlastně ani nebyl v srdci pořádně formulován,... nebo tu dokonce nějaká zvláštní prosba chyběla vůbec. A došlo k tomu bez zásahu jakéhokoli rozlišovacího charismatu, nepůsobila tu žádná autorita.

Bůh dává a znovu dává - zdarma! Zlý duch nemůže postavit žádnou hráz proti vzednutí Lásky, protože „Bůh chce, aby všichni lidé byli spaseni“. (1 Tim 2,4)

Vysvobození je pouhou službou,... bez níž se Pán může docela dobře obejít, On, jehož „cesty jsou prav-

divé a spravedlivé". Musíme se od něho poučit, kde jsou naše hranice, kde máme mezery, jak velká je naše nevědomost, abychom ve všem vycházeli z pokory a z lásky k bližnímu a abychom „všechno dělali ve jménu Pána Ježíše". (Kol 3,17)

REDAKČNÍ POZNÁMKA

Philippe Madre, (nar. 1950) je ženatým jáhnem, otec dvou dětí. Je stálým jáhnem diecéze Albi (Francie), pastýřem mateřského domu Společenství Blahoslavenství (dříve Společenství Lva z Judy a Obětovaného beránka) v Cordes-sur-Ciel na jihu Francie. V letech 1985-1992 byl generálním moderátorem tohoto společenství, patřícího k tzv. „novým komunitám“.

Napsal patnáct knih, přeložených do mnoha jazyků. Velice se věnuje evangelizaci spjaté s ochranou nenarozeného života a důstojností lidského života vůbec. Založil k ní dílo Matka Milosrdenství.

V České republice má Společenství Blahoslavenství svůj dům v Dolanech u Olomouce (PSC 783 16). Rádo vám podá další informace.

OBSAH

Předmluva	3
Dopis monsignora Coffyho.	7
Upozornění.	8
1. Obecné úvahy.	10
2. Identita člověka.	16
3. Proces nákazy.	32
1. Skutečnost padlých andělů.	33
2. Církev, Tělo Kristovo.	35
3. Stupně zmatení mysli.	39
4. Praktický přístup k vysvobození	51
4. Duševní poruchy a vliv ďábla	56
5. Jóga a transcendentální meditace	65
6. Na okraj několika alternativních medicín	84
7. Několik úvah o hypnóze.	93
8. Magie.	98
9. Závěr.	115
Redakční poznámka.	118

Dr. PHILIPPE MADRE:
ALE ZBAV NÁS OD ZLÉHO
Praktický přístup k vysvobození

Z francouzského originálu
MAIS DÉLIVRE - NOUS DU MAL
Approche pratique de la Délivrance
přeložil Jan Joneš, 1993
Vydalo Karmelitánské nakladatelství,
Kostelní Vydří, 1993
jako svoji 50. publikaci:
Vydání v Karmelitánském nakladatelství první.
Obálka a grafická úprava Anna Kubů.
Výroba: Ing. Rudolf Mates
Sazba a tisk: Tiskárny, a. s., Havlíčkův Brod, Husova 1881
Náklad: 3 000 výtisků